

Masteroppgave i sosialpedagogikk og sosialt arbeid, vår 2017

Tema:

Kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid

Hva legger barnevernsproffer i fenomenet
kjærlighet?

Skrevet av:
Nanna Ingersdatter Carlsen

Veileder:
Kari Søndena

Forord

Jeg ønsker å takke alle dere som har hjulpet meg med å skrive denne oppgaven. Alt fra dere jeg har hatt gode samtaler med, til barnevernsproffene som stilte opp som informanter og veilederen min.

Jeg vil spesielt takke barnevernsproffene som stilte opp som informanter! Uten dere hadde det ikke blitt noe av denne oppgaven! Jeg vil også takke veilederen min som har støttet meg gjennom hele prosessen og kommet med mange gode tilbakemeldinger! Denne oppgaven hadde ikke blitt den samme uten dine gode tilbakemeldinger og råd!

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
Innledning	6
1. Teori	10
1.1. Forandringsfabrikken og barnevernsproffene	10
1.1.1. Verdier.....	11
1.1.2. Nøkler.....	12
1.2. Sosialpedagogikk	13
1.3. Kjærlighet	15
1.3.1. Nestekjærlighet.....	16
1.3.2. Empati.....	18
1.3.3. Kjærlighet som utgangspunkt for utvikling og vekst	19
1.3.4. Den etiske og moralske siden av kjærlighet – kjærlighetens rom i sosialpedagogens hverdag.....	22
1.4. Styrkeperspektiv	27
1.4.1. Frigjøring og empowerment.....	29
1.4.2. Styrkeperspektivets prinsipper.....	30
1.4.3. Kritikk til styrkeperspektivet.....	33
1.5. Sammendrag.....	33
2. Metode	36
2.1. Fenomenologi	36
2.2. Kvalitativt intervju	40
2.2.1. Forskningsintervju sett i et fenomenologisk perspektiv.....	43
2.2.2. Etiske aspekter.....	44
2.2.3. Makt	46
2.2.4. Forskningsintervjuets syv faser	48
2.2.5. Hermeneutikk.....	49
2.2.6. Kritikk av det kvalitative forskningsintervju.....	50
2.3. Min forskningsprosess	51
2.3.1. Transkribering.....	54
3. Analyse – kategorisering og tematisering	56
3.1. Presentasjon av analysen	59
3.1.1. Å gjøre kjærlighet	59
3.1.2. Kjærlighetens forutsetninger	62
3.1.3. Hva kjærlighet ikke er.....	63
3.1.4. Kjærlighet er skapende	66
3.2. Oppsummering	68
4. Drøfting	70
4.1. Hvordan favner de ulike kjærlighetsbegrepene om mine fire kategorier?	70
4.1.1. Eros.....	71
4.1.2. Agape.....	73
4.1.3. Caritas.....	74
4.2. Hva kan kjærlighet bety for sosialpedagogen?	76
4.3. Hvilke konsekvenser kan kjærlighet i Barnevernloven ha for utdanningen av nye sosialpedagoger	80
5. Avslutning	83
Referanser	85

Sammenheng

Denne oppgaven er skrevet med utgangspunkt i temaet *kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid* og har tatt utgangspunkt i barnevernsproffers forståelse av fenomenet kjærlighet. Barnevernsproffene er ungdommer som har førstehåndserfaring fra barnevernet. Oppgaven er skrevet ut fra følgende problemstilling ”Hva legger barnevernsproffer i fenomenet kjærlighet?”. Jeg ønsket å få et innblikk i hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet, og knytte dette opp mot nestekjærlighet i form av agape, eros og caritas. Jeg har også sett på kjærlighet i lys av empati, etikk og moral da jeg mener at dette er viktige aspekter å ha med seg når det er snakk om kjærlighet i profesjonelle relasjoner. Jeg opplever at kjærlighet i det sosialpedagogiske fagfeltet har vært et forsømt tema i mange år, men som i de siste årene har kommet opp i lyset både hos politikerne, i barneverntjenester og i utdanningen til barnevernspedagoger. Spesielt etter at Forandringsfabrikken og barnevernsproffene satte søkelys på kjærlighet i det profesjonelle møtet mellom voksne og barn og ungdom har dette blitt et mye diskutert tema med mange ulike meninger og følelser knyttet til kjærlighet som et begrep i yrkessammenheng og innen Lov om barneverntjenester, (”barnevernloven”). Det er blant annet blitt sagt at det ikke er tilstrekkelig å tilføre kjærlighet i lovverket for å imøtekomme ungdommenes behov.

Jeg tok utgangspunkt i kjærlighet i form av nestekjærlighet, eros, agape og caritas for å belyse noen ulike aspekter det er mulig å forstå kjærlighet ut fra. Eros, agape og caritas er tre greske ord for nestekjærlighet med ulik betydning. På grunn av oppgavens problemstilling så jeg det som mest hensiktsmessig å gjennomføre en kvalitativ forskningsstudie for å gå i dybden av kjærlighet. Jeg har valgt å bruke semistrukturert intervju. Jeg har gjennom intervju av et utvalg aktive og tidligere aktive barnevernsproffer belyst problemstillingen min. Jeg tok utgangspunkt i et fenomenologisk perspektiv, fordi jeg ønsket å studere fenomenet kjærlighet utfra et førstepersonsperspektiv. Her tok jeg utgangspunkt i intervju med tre barnevernsproffer, og deres syn på kjærlighet. Funnene jeg satt igjen med etter intervjuene og analysen var fire aspekter av kjærlighet. Jeg hørte ungdommene snakke om (1) å gjøre kjærlighet, (2) kjærlighetens forutsetninger, (3) hva kjærlighet ikke er og (4) kjærlighet er skapende. I drøftingen tok jeg utgangspunkt i tre drøftings spørsmål. Først drøftet jeg hvordan de

ulike kjærlighetsbegrepene favnet om mine fire kategorier, før jeg så på hva kjærlighet kan bety for en sosialpedagog. Til slutt drøftet jeg konsekvenser for utdanningen av nye sosialpedagoger. Det jeg satt igjen med etter denne prosessen er at kjærlighet ikke er noe stort og komplisert, men kan finnes i alt fra et blick, til en handling. Hva som oppfattes som kjærlighet er individuelt. Det er opp til deg å bli kjent med den enkelte ungdom for å lære han og henne å kjenne, og utfra dette, møte ungdommen for den han og hun er. Når man tar seg tid til å bli kjent med noen, er det kjærlighet i denne handlingen, og når man viser at man har lært de å kjenne, blir dette en bekreftelse av kjærligheten.

Innledning

Fra høsten 2015 til sommeren 2017 har jeg jobbet med å ta en mastergrad i sosialt arbeid og sosialpedagogikk på Universitetet i Stavanger (UiS). Vinteren 2016 fikk jeg i del-emnet jeg tok, *Children Youth and Participation*, besøk av *Forandringsfabrikken* med *proffer* fra blant annet barnevernet og psykisk helse. Proffene hadde mye fokus på kjærlighet i møte med systemet (blant annet skole, psykisk helse og barnevern), og jeg ble nysgjerrig på hva de la i dette kjærlighetsbegrepet. Forandringsfabrikken er en organisasjon som samler ungdom med erfaring fra ulike områder av hjelpesystemet i Norge. Disse ungdommene som har førstehåndserfaring med systemet kaller seg for proffer. Det er proffer fra sju ulike områder: skole, vold og overgrep, barnevern, psykisk helse, kriminalomsorg, dårlig råd og fysisk helse. Noe av det Forandringsfabrikken jobber med, handler om å forandre systemet til det bedre, med utgangspunkt i ungdommenes erfaringer og ønsker for forandring (forandringsfabrikken, s.a.). Høsten 2016 ble Lov om barneverntjenester ("barnevernloven") revidert med mål om å sikre bedre rettssikkerhet for barn og skape et mer tilgjengelig og forståelig regelverk. Et representativt utvalg fra barnevernsproffene var en av to referansegrupper som ble brukt til å komme med innspill til utformingen av denne nye barnevernloven (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Et av hovedfokusområdene til barnevernsproffene har vært å få *kjærlighetsbegrepet* inn i denne loven. Dette har skapt mange reaksjoner, både positive og negative. Det har bidratt til en diskusjon rundt og fokus på et område innen fagfeltet som har blitt forsømt i mange år, men som nå har blitt løftet opp i lyset. I lovforslaget til den nye barnevernloven under § 2 *Barnets rett til omsorg og beskyttelse. Barnets beste*, har ordet kjærlighet kommet inn; "*Barn har rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse. Barn bør vokse opp i trygghet, **kjærlighet** og forståelse, og helst i egen familie*" (min utheving) (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 271). Det presiseres i lovforslaget at dette må forstås som en etisk bærebjelke og som verdigrunnlag for omsorgen som skal gis i regi av barnevernet. Da jeg i denne oppgaven skal forsøke å bevege meg inn i barnevernsproffers forståelse av fenomenet kjærlighet, tenker jeg også at deres kamp om å få kjærlighet inn i loven, også må belyses.

Temaet for oppgaven min er kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid, og problemstillingen min handler om hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet. Jeg vil nå gjøre rede for noen av begrepene som jeg bruker.

Søndenå (Bjørknes, Delås, Haaland, Lone, Paulsen, Stephens, Søndenå & Gradovski, 2017) skriver at *sosialpedagogikk* i vid forstand må forstås som skapende arbeid med utvikling av menneskelig agens. Det handler om å erkjenne at alle mennesker (også oss selv) er i kontinuerlig utvikling og læring. Læring i denne sammenheng beskriver hun videre som noe som foregår i et møte mellom parter, hvor også følelser og tanker blir tatt på alvor. Det sosiale i sosialpedagogikk handler om møtet mellom mennesker, etikk, omsorg og fellesskap, handler pedagogikk om en form for hjelpekunst i form av å fremme agens (Søndenå i Bjørknes, Delås, Haaland, Lone, Paulsen, Stephens, Søndenå & Gradovski, 2017). *Sosialpedagogisk arbeid*, innebærer da profesjonsyrker som arbeider med sosialpedagogikk. Dette gjelder i første rekke barnevernspedagogene.

Kjærlighet velger jeg å beskrive som et *fenomen* i denne oppgaven. I filosofien blir et fenomen beskrevet som hvordan noe framstår for oss, eller slik vi erkjenner dem (Tjønneland, 2011). Da jeg ønsker å få tak i hvordan kjærlighet framstår for barnevernsproffer, blir det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i at kjærlighet er et fenomen. Kjærlighet er et fenomen som det er mange ulike meninger og følelser knyttet til. Fra person til person kan kjærlighet oppfattes ulikt. Jeg tenker allikevel at det er mulig å finne likhetstrekk knyttet til hvordan folk opplever kjærlighet. Det skal jeg forsøke å finne fram til når jeg skal svare på problemstillingen min; ”hva legger barnevernsproffer i fenomenet kjærlighet?”

Jeg anvender begrepet nestekjærlighet i form av agape, eros og caritas når jeg skal beskrive hva kjærlighet kan bety. Jeg mener også at empati, moral og etikk er viktige aspekter å belyse når det er snakk om kjærlighet i profesjonelle relasjoner. For noen, vil kanskje de nestekjærlighet og empati klinge godt i øret når man snakker om kjærlighet, mens moral og etikk kan derimot virke litt fjernt. Grunnen til at jeg mener at det er viktig å ha med moral og etikk handler blant annet om at i det nye reviderte lovforslaget til Barnevernloven, står det presisert at ”*Formuleringen om at barn ”bør vokse opp i trygghet, kjærlighet og forståelse” må forstås som en etisk bærebjelke for samfunnets*

innsats på barnevernsfeltet, og som verdigrunnlag for den omsorgen som skal gis i barnevernets regi.” (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

I oppgaven vil jeg komme til å bruke begrepet *sosialpedagog* når jeg snakker om de voksne som jobber med barn og ungdom i barnevernet. Jeg velger å bruke dette begrepet for å belyse at det er mer enn bare en gruppe utdanning dette er aktuelt for. Fellesorganisasjonen (FO) betegner både barnevernspedagoger og vernepleiere som sosialpedagoger (fellesorganisasjonen, s.a.). I denne oppgaven utvider jeg dette til å gjelde alle som jobber med ungdom innen barnevernsystemet. Det jeg skriver om mener jeg at er gjeldende for alle som jobber med barn og unge, og mennesker generelt, men fokuset mitt vil ligge på sosialpedagogen i barnevernet eller på institusjon i møte med den enkelte ungdom. De som jobber med saksbehandling innen barnevernet, har jeg valgt å betegne som *kontaktpersoner*. Dette er det begrepet barnevernsproffene ønsker at barnevernet selv bruker om saksbehandlerne (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

Hilde Marie Thrana er utdannet sosionom og har erfaring fra arbeid i barneverntjenesten. I 2015 skrev hun en doktorgradsavhandling om kjærlighetens betydning i barnevernets praksis. Hun så behovet for å belyse hva kjærlighetsbegrepet i barnevernet kan inneholde, og så på blant annet hva ungdom i barnevernet opplever som betydningsfylt i relasjonen mellom dem og deres barnevernsarbeidere. Helt innledningsvis i hennes avhandling påpeker Thrana at hun opplever at:

”(...) kjærlighet først og fremst handler om den enkle hverdagskjærligheten som er rundt oss uten at vi tenker over at den bærer oss gjennom våre små og store hverdagslige kamper. Enten det er i familien, på arbeidsplassen eller blant venner. De varme blikkene, de oppmuntrende ordene, og de mennesker vi møter som står ved vår side og holder ut med oss også når livet røyner på.” (2015, s. 1).

Til tross for at Thrana har skrevet en doktorgradsavhandling om kjærlighet, er det ikke mye forskning på dette området. For å bidra til en bredere forståelse av hva kjærlighet kan bety i sosialpedagogisk arbeid, vil jeg også se nærmere på dette temaet, men med utgangspunkt i barnevernsproffers forståelse av fenomenet kjærlighet.

Hovedfokuset i denne oppgaven ligger på ungdommer i møte med barnevernssystemet. Det vil si ungdom i møte med kontaktpersoner som jobber i barnevernet og miljøterapeuter på barnevernsinstitusjoner. Det betyr ikke at det som kommer fram her bare gjelder denne gruppen. Jeg mener at kjærlighet i relasjoner er like aktuelt om man arbeider med yngre barn eller med voksne. Behovene som belyses i oppgaven er universelle og gjelder alle mennesker, og det er noe av poenget jeg ønsker å få fram i denne oppgaven. Barnevernsbarn er ikke en egen menneskerase, men først og fremst våre medmennesker som ønsker å bli møtt for den de er.

Min hypotese om hva *jeg* vil sitte igjen med etter å ha skrevet denne oppgaven, er at de gode relasjonene som oppstår mellom en ungdom og en sosialpedagog er fylt av kjærlighet. Opplevelsen av å være betydningsfull i et system som er preget av byråkrati med lover og mye papirarbeid tror jeg at er veldig viktig for ungdommer som befinner seg i kriser. Dette kan for eksempel gjelde ungdommer som må flytte ut av hjemmet av ulike grunner, eller som har beveget seg inn på en destruktiv retning og som trenger hjelp for å snu livet i en mer positiv retning.

Denne masteroppgaven vil være firedelt. Den første delen er en teoretisk del. Jeg vil presentere Forandringsfabrikken og barnevernsproffene, da det er disse som er utgangspunktet for denne oppgaven. Jeg vil så ta for meg det teoretiske grunnlaget jeg bygger oppgaven min på. Jeg vil gjøre greie for hva sosialpedagogisk arbeid innebærer, for så å vise til tidligere forskning på temaet kjærlighet, samt beskrive kjærlighet ut fra de ulike begrepene jeg nevne over, nestekjærlighet, empati, moral og etikk. Etter jeg har beskrevet det teoretiske grunnlaget kommer metodedelen. Her vil jeg gjøre greie for hva et kvalitativt forskningsstudie innebærer, samt hva som betegner et forskningsintervju. Her skal jeg også ta lesere med på prosessen jeg har vært igjennom ved å skrive denne oppgaven. I den tredje del av oppgaven, analysen, vil jeg presentere hva analyse innebærer, hvordan jeg har gått fram i min analyseringsprosess og jeg vil presentere mitt funn. I fjerde og siste del, kommer drøftingen. Her skal jeg drøfte mitt funn det opp mot teorien jeg presenterte i del en. Avslutningsvis oppsummeres funnene mine, og jeg vil konkretisere et svar på problemstillingen.

1. Teori

I denne første delen av oppgaven vil jeg presentere det teoretiske grunnlaget jeg har valgt å bygge oppgaven min på. Jeg starter med å presentere Forandringsfabrikken og barnevernsproffene, da oppgaven er skrevet med utgangspunkt i nettopp Forandringsfabrikken og barnevernsproffene sitt engasjement rundt kjærlighet i den profesjonelle relasjonen mellom barn og unge og voksne. I problemstillingen min tar jeg utgangspunkt i barnevernsproffene, som er en del av Forandringsfabrikken, og må derfor naturligvis presenteres tidlig for deg som leser. Jeg vil beskrive hva og hvem forandringsfabrikken og barnevernsproffene er og hvordan deres fokus på kjærlighet kommer fram i deres filosofi.

Jeg vil så ta for meg hva sosialpedagogikk kan innebære før jeg presenterer kjærlighet i eget avsnitt. Kjærlighet har jeg valgt å se på med utgangspunkt i nestekjærlighet, og begreper som agape, eros og caritas. Jeg tar også for meg empati, etikk og moral som sentrale begreper når jeg presenterer kjærlighet i profesjonelle relasjoner.

Mot slutten av kapittelet vil jeg presentere styrkeperspektivet. Jeg mener at det ikke er mulig å arbeide med kjærlighet uten at man har et styrkeperspektiv i bunn når man møter mennesker som har det vanskelig.

Avslutningsvis har jeg oppsummert kapittelet i et eget avsnitt for å trekke sammen alle delene. Dette for å skape en helhetlig forståelse av hvordan alt henger sammen.

1.1. Forandringsfabrikken og barnevernsproffene

Bakgrunnen for å skrive denne oppgaven er et møte jeg hadde med proffer fra Forandringsfabrikken i del-emnet *Children, youth and participation* på universitetet i begynnelsen av 2016. Jeg ser det som hensiktsmessig å presentere både Forandringsfabrikken og barnevernsproffene helt innledningsvis i oppgaven. Her vil jeg i korte trekk presentere bakgrunnen for oppstarten av Forandringsfabrikken, hva Forandringsfabrikken er, og deres filosofi og metode. Min presentasjon av Forandringsfabrikken og barnevernsproffene tar utgangspunkt i det jeg har funnet på

Forandringsfabrikken sin hjemmeside, samt boken "Håndbok for forandrere" fra 2006, som er skrevet av grunnleggerne av Forandringsfabrikken, samt heftet "Barnevernsproffene" fra 2009.

Forandringsfabrikken hadde sin oppstart i Redd Barna, før det ble til en egen prosjektorganisasjon to år senere, i 2004. Marit Sanner og Eva Dønnestad er grunnleggerne av Forandringsfabrikken (Dønnestad & Sanner, 2006). I deres bok, "Håndbok for forandrere" (2006), blir begge to presentert som noen som har "levd mye", noe jeg forstår som at de har mye livserfaring. Barnevernsproffene løfter også dette som noe viktig i møte med voksne (Barnevernsproffene, 2009). Både Dønnestad og Sanner har et stort engasjement for andre mennesker, med et brennende ønske om å hjelpe med å gi andre et mer verdig liv. Allerede på første linje under introduksjonen i boken "Håndbok for forandrere" vises det til hvordan man skal *bruke hjertet* sitt i stedet for kunnskap man har tillært seg; "*Håndbok for forandrere*" er laget med et stort ønske om å få flere til å arbeide med hjertet foran og alt de har lært og kan, i en sekk på ryggen" (2006, s. 7). Men hva er egentlig en forandrer? En forandrer blir beskrevet som en person som har tørst for livet, de har noe å gi andre og de er åpen for nye innspill og nye gleder (Dønnestad & Sanner, 2006).

1.1.1. Verdier

Forandringsarbeidet, slik det er beskrevet av Dønnestad og Sanner (2006), er preget av fem verdier. *Verdighet* er den overordnede verdien som alt jobbes ut ifra. Det innebærer å jobbe for verdighet for de som vokser opp og for de som vil vokse. Et annet begrep som blir trukket inn under verdighet er *likeverd*. Dette handler om å se etter muligheter og det gode i andre mennesker, samt å utruste mennesker til å kjempe for det gode i seg selv, og gjerne sammen med andre. På denne måten kan man utløse både krefter og mot hos den det gjelder, og hjelpe dem med å ta kontroll over sitt eget liv, og på den måten sette dem fri (Dønnestad & Sanner, 2006).

De andre verdiene forandringsarbeidet fokuserer på er å *oppdage fellesskapet*, *løfte likeverd*, *søke sannheter* og *utløse gleden*. Arne Næss og hans filosofi har vært en

inspirasjonskilde for Forandringsfabrikken¹. Blant annet henviser Dønnestad og Sanner til et utsagn hentet fra han: ”*Uten følelser, ingen endring*”. Dette kan man tydelig kjenne igjen i filosofien til Forandringsfabrikken. Gjennomgående i forandringsfilosofien er det mye fokus på følelser; å erkjenne sine egne følelser, å bruke følelene samt romme andres følelser (Dønnestad & Sanner, 2006).

Kjærlighet er en viktig del av forandringsarbeidet; ”*Uten ønske om og evne til å etterstrebe, gi og motta kjærlighet, kan en ikke bli en forandrer*” (Dønnestad & Sanner, 2006, s. 36). Kjærlighet blir beskrevet som makt til å forandre, noe som gir mot til å bli glad i andre og mot til å si i fra om urettferdighet og uverdighet. Det kommer også fram at i samtaler med barn om hva som er viktig for dem når det kommer til voksne som skal jobbe med barn, er det evnen til å være glad i barn (Dønnestad & Sanner, 2006).

1.1.2. Nøkler

Som en forandrer har en mulighet til å ta i bruk et utvalg ”nøkler” til hjelp for å finne veier til forandring forankret hos det enkelte menneskets sanne virkelighet (Dønnestad & Sanner, 2006). Slik jeg forstår Dønnestad og Sanner i måten de viser til ”menneskets sanne virkelighet” på, handler det om hvordan enkeltmennesket selv opplever sin virkelighet på. Hva som er sant og riktig, slik dem ser det. Samtidig er det i følge Dønnestad og Sanner (2006) viktig å huske at hjertet alltid skal være førende i møte med et annet medmenneske, ikke profesjonaliteten (og nøklene).

Slik er nøklene (11 stk) presentert i boken ”Håndbok for forandrerer”: MulighetsJakke, SannhetsSøke, GodTa, MotUtløse, MotstandVokse, FølelserKontakte, LystLete, IkkeBeherske, SkjønnhetsUtvide, NyanseGå og VakkertVelge (Dønnestad & Sanner, 2006). Jeg forstår disse nøklene som hjelpemidler til å bli en god forandrer. I den 6.nøkkelen, FølelserKontakte, dukker kjærlighet opp. Det påpekes at man som forandrer ikke er redd for å erkjenne at man trenger kjærlighet, og at det er greit å vise følelser selv i ”seriøse settinger” som i debatter og møter. Dette til tross for at vi i vårt

¹ Arne Næss (1912- 2009) var professor i filosofi ved Universitetet i Oslo i 31 år fram til 1970 (Tranøy, 2016, 23.06)

kunnskapssamfunn legger mer status og ære til evnen å rasjonalisere og distansere seg (Dønnestad & Sanner, 2006).

Metodikken til Forandringsfabrikken er inspirert av Participatory Learning and Action. Her blir deltakernes egen deltakelse vektlagt, samt erkjennelsen av at det er de selv som er ekspertene på sine liv. Her er vi tilbake til innledningen på side 7 hvor jeg sier noe om hvordan sosialpedagogikk handler om å utvikle menneskelig agens, i likhet med slik forandringsfilosofien til Forandringsfabrikken. Både sosialpedagogikken og forandringsfabrikken har dermed et felles aktivt deltakerfokus. Dette kommer jeg også tilbake til på side 13. Dønnestad og Sanner har forsøkt å tilpasse denne metoden til å passe inn i Forandringsfabrikken sin filosofi. De tar utgangspunkt i dem det gjelder, fokuserer på enkel gjennomføring (noe alle skal få til) og humor og lek. Ved å ufarliggjøre vanskelige temaer med å bruke humor og lek, er det lettere å få ungdommene til å engasjere seg og kommunisere.

”Det handler nesten alltid om først å produsere noe sammen. Deltakerne får en problemstilling, ut fra den skal de uttrykke svar på denne problemstillingen, det kan være enkelt, som et lite kort, noe i en fyrstikkeske eller på en flippover. Eller det kan være litt større og kreve noe mer utholdenhet, som å lage en collage, en ekse som viser ytre og indre virkelighet eller en video.” (Dønnestad & Sanner, 2006, s. 98).

Å få alle til å bidra på sin måte, løfte alle stemmer, skape engasjement og eierskap til det som foregår er viktig i Forandringsfabrikken sin metodikk. For å få dette til, er det viktig å huske og aktivt bruke verdiene forandringsarbeidet bygger på i møte med ungdommer, ha et oppriktig engasjement til det du holder på med, samt har med deg nøklene som er beskrevet ovenfor (Dønnestad & Sanner, 2006).

1.2. Sosialpedagogikk

Sosialpedagogikk er et pedagogisk fagområde som man finner innen både barnevernspedagogutdanninger, vernepleierutdanninger og lærerutdanninger (Gjertsen 2003). Hans Thiersch er har hatt stor innflytelse på sosialpedagogikk i Tyskland siden

1970-årene. Han er spesielt kjent for å introdusere begrepet ”lifeworld orientation” (livsverden orientering, min oversettelse). Thiersch beskriver sosialpedagogikk og sosialpedagogisk arbeid på denne måten:

”(…) the aim of social pedagogy is to nurture more autonomy, more self-determination and more organization among marginalized people. For this reason the question of participation is key in social pedagogy. Participation is a way to learn about autonomy and to develop autonomy. Participation is the antidote to the institutional approach that is premised on the colonization of children, youth and families. (...) social pedagogy should enable people to develop collective solutions of social problems. (...) The task of social pedagogy is to develop small steps to be together with people in despair and not let them be alone. It is a long process, but a necessary one.” (Schugurensky, 2014, s. 12 - 13)

Temaet for oppgaven min er som kjent *kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid*. Det vil si at det ikke er kjærlighet i private relasjoner dette handler om. For å få tak i hva jeg mener vil jeg starte med å belyse hva sosialpedagogisk arbeid kan innebære, for så vise på hvilken måte kjærlighet kan høre hjemme på en slik arena. Jeg startet dette avsnittet med å vise til Hans Thiersch sin forståelse av sosialpedagogikk, for å skape et bilde av hva sosialpedagogikk innebærer. Når det kommer til dette profesjonsfeltet, viser det seg å være mange ulike måter å forstå sosialpedagogikk på, også i mitt masterstudie som er *master i sosialt arbeid og sosialpedagogikk* har vi vært gjennom flere runder for å prøve å lande hva sosialpedagogikk innebærer. En måte å forstå begrepet på er å bryte det ned i ordene ”sosial” og ”pedagogikk”. Hvor *sosial* kan peke på at det er snakk om noe relasjonelt, noe som foregår mellom mennesker, mens *pedagogikk* peker mot læring og metoder som blir brukt for å lære bort noe. I læreboken ”Sosialpedagogikk” (Bjørknes, Delås, Haaland, Lone, Paulsen, Stephens, Søndena & Gradovski), som kommer ut i 2017, finner vi flere essays, skrevet av seks ulike ansatte ved Universitetet i Stavanger (UiS). Søndena argumenterer for hvordan ulike begreper i profesjonsutdanning og profesjonsfelt kan bety mye ulikt, og må derfor konkretiseres for å oppnå sosialpedagogisk relevans. Hun deler sosialpedagogikken i to for å gjøre greie for ordets todelthet. Det sosiale i sosialpedagogikken, sier hun at *”(…) er knyttet til det menneskelige fellesskapet og det potensialet som ligg i relasjonelt arbeid”* (Søndena i

Bjørknes et al., 2017, s. 16), og henviser videre til ”sosialpedagogens far”, filosofen Paul Natorp. Han påpeker at det er gjennom det menneskelige fellesskap at mennesket blir menneske. Det *pedagogiske* i sosialpedagogikken viser både til å lære og forberede det enkelte barnet på skoleliv, eller lære det konkrete ferdigheter, men det kan også forstås som å hjelpe eller legge til rette for det enkelte barnet å utvikle seg som menneske og fremme menneskelig agens. Det handler om å legge til rette for barnet eller ungdommen å bli i stand til å se seg selv som en viktig deltaker og bidragsyter i miljøet han eller hun er en del av, og vokser opp i (Bjørknes et al., 2017). Her mener jeg at det er det siste i beskrivelse av pedagogikken som treffer best for denne oppgaven sin del. Det vil si at det handler om å hjelpe og legge til rette for den enkelte ungdom å utvikle seg som menneske og fremme menneskelig agens, og legge til rette for at ungdommen skal se på seg selv om en viktig deltaker i sitt miljø. Dette kan man kjenne igjen i Forandringsfabrikken sitt arbeid i blant annet deres fokus på å løfte fram verdighet og likeverd hos andre mennesker (Dønnestad & Sanner, 2006).

Søndenå (Bjørknes et al., 2017) peker på hvordan sosialpedagogikk i vid forstand handler om skapende arbeid med utvikling av menneskelig agens. Det vil si en holdning hos sosialpedagogen om at både den voksne og barnet eller ungdommen stadig, gjennom hele livet, befinner seg i en ”uferdig” eller ”uopplært” tilstand. Vi vil aldri være ferdig utlært og alltid ha mulighet til å vokse og utvikle oss. Paulsen (Bjørknes et al., 2017) sier også at sosialpedagogikk er et komplisert og sammensatt fagområde som vanskelig lar seg definere. Han trekker fram tre beskrivende kjennetegn som beskriver sosialpedagogikken. Det ene av disse er av betydning i denne sammenheng, og går ut på at det retter seg mot en definert målgruppe og at den har et definert mål. Det handler om å jobbe mot å inkludere mennesker inn i samfunnet de lever i, med følelse av sosial tilhørighet og mulighet for å påvirke eget liv. Her kan vi se likhetstrekk med forandringsfilosofien og dens hovedverdi som omhandler verdighet.

1.3. Kjærlighet

Temaet for denne oppgaven er *kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid*, og problemstillingen er ”Hva legger barnevernsproffer i fenomenet *kjærlighet*”. *Kjærlighet* er selve nøkkelbegrepet i denne oppgaven, som jeg vil presentere i en egen del i dette kapittelet. Kjærlighet i relasjon mellom mennesker, i religion og i kunst har det alltid

vært mye interesse for. Her vil jeg fokusere på kjærlighet i form av nestekjærlighet gjennom begreper som eros, agape og caritas. Disse begrepene er greske og viser til ulike former for nestekjærlighet.

1.3.1. Nestekjærlighet

Når det snakkes om kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid brukes ofte begrepet nestekjærlighet (Alsvåg, 2015). Jeg bruker nestekjærlighet for å beskrive relasjonen, følelsene og forholdet mellom en sosialpedagog og ungdommen. Dette handler om nestekjærligheten som sosialpedagogen føler ovenfor ungdommen, samt den form for kjærlighet man som en profesjonell *skal utøve* ovenfor en hjelpetrequende. Nestekjærlighet er ofte forbundet med kristendom, og handler om den form for kjærlighet man viser til de menneskene man har rundt seg. I dette perspektivet handler det om en uegoistisk og ubetinget kjærlighet til din neste, altså dine medmennesker. Det handler om den kjærlighet man viser til både de man holder kjært, men også ovenfor fremmede og fiender (Alsvåg, 2015). Nestekjærlighet handler om å gjøre godt med andre. Det innebærer å se og etterstrebe at andre skal ha det godt, uten at du nødvendigvis skal få noe igjen. Det å gjøre godt for andre, skal være motivasjon og belønning i seg selv.

Det greske begrepet for kjærlighet *agape*, og det latinske begrepet *caritas*, handler begge om nestekjærlighet (Alsvåg, 2015), men på to ulike måter. Det greske begrepet *eros* handler om begjæret etter å elske og bli elsket. Dette trenger ikke å handle om en seksuell form av begjær, men kan ses på som et sterkt ønske og behov. Thrana, som skrev en doktorgrad om kjærlighet i sosialt arbeid i 2015, påpeker at dette gjerne kan ses i sammenheng med ungdommens *behov* for å bli elsket. *Agape* er et begrep som man finner i Det nye testamentet og i den kristne litteraturen. Det brukes både om Guds kjærlighet til oss mennesker, samt den kristne nestekjærlighet (Amundsen & Tjønneland, 2009), og går ut på behovet for å gi kjærlighet til en annen (Thrana, 2015). Dette kan man forstå som sosialarbeiderens behov for å gi kjærlighet. I den greske tradisjonen blir agape sett på som den universelle og guddommelige kjærlighet, og kan også forstås som den betingelsesløse kjærligheten som oppstår fra en forelder til et barn (Thrana, 2015). Alsvåg (2015) henviser til Augustinus (354-430 e.Kr.) som kommer fram til *caritas* i streben etter å koble sammen agape og eros. Caritas er rettet mot den

åndelige lykke og sjelens streben mot kroppslig frigjørelse. Det innebærer en etisk holdning til hvordan man handler. Caritas handler om at ved å gi, vil du også få. På den måten tenker jeg at caritas fanger den menneskelige formen for nestekjærlighet. Nettopp behovet for å føle at man får noe igjen, som den gode følelsen når man gjør noe godt for andre. Ut ifra dette mener jeg at caritas skiller seg fra den guddommelige agape som gir betingelsesløst.

Nestekjærlighet sett i lys av agape, handler om den uegoistiske og oppofrende siden av kjærlighet. Det handler om å ikke forvente å få noe tilbake. Nestekjærlighet sett i lys av caritas viser derimot til et behov for å få noe igjen. I en ekstrem variant av caritas eller eros i omsorgsykker, kan man se behovet for å gjøre godt for andre som et middel i å oppnå noe for seg selv, å selv oppleve å bli elsket eller få en bekreftelse om at man er et godt menneske. Når man ser kjærlighet i lys av dette er det mulig å stille seg spørsmålet om behovet for kjærlighet i yrkessammenheng egentlig dreier seg om å dekke et eget behov om å føle seg god (Thrana, 2015). Samtidig er det mulig å se det på en annen måte, slik Dønnestad og Sanner (2006) sier, at ved å gi kjærlighet, får man masse tilbake. Og hvis man først starter med dette, er det vanskelig å slutte. Jeg undrer meg om dette ikke kan være en nøkkel for å hindre utmattelse i denne profesjonen?

Thrana (2015) påpeker et skille mellom foreldrekjærlighet og nestekjærlighet, hvor hun beskriver foreldrekjærlighet som en form for kjærlighet som blir utløst på grunn av person, altså barnets tilhørighet til deg som forelder. Nestekjærlighet ligger derimot som en moralsk dyd, begrunnet i menneskets behov for å motta kjærlighet også fra andre enn familien og de man har en emosjonell tilknytning til. Dette berører jeg også i denne oppgaven. Jeg fokuserer på barnevernsproffers forståelse av kjærlighetsfenomenet og hvordan pedagogen kan imøtekomme kjærlighetsbehovet til proffene. Thrana (2015) påpeker hvordan menneskets behov for å motta kjærlighet fra andre enn familie og de man har denne emosjonelle tilknytningen til berører kjernen i problemstillingen som et kjærlighetsperspektiv i profesjonelt arbeid står ovenfor. Noen spørsmål som treffer meg er: *Hva legger ungdommene som er en del av barnevernsproffene i fenomenet kjærlighet? Hvordan kan sosialarbeideren vise kjærlighet for ungdommene man møter? Er det rett å forvente at sosialarbeideren skal utøve kjærlighet? Har kjærlighet noe i en profesjonell relasjon å gjøre? Er det mulig å skille mellom kjærlighet i familierelasjon*

og kjærlighet i en profesjonell relasjon? Hvordan skiller denne kjærligheten seg fra hverandre? Dette er noen spørsmål jeg berører i denne avhandlingen.

Slik jeg ser det er caritas et godt dekkende begrep for hva kjærlighet i den sosialpedagogiske relasjonen handler om, da den ikke er like betingelsesløs som agape, og fylt av begjær slik eros er. Allikevel er kjærlighetsbegrepet i sosialpedagogisk arbeid, slik jeg ser det, en blanding av alle de tre formene for medmenneskelig kjærlighet. Dette vil jeg komme tilbake til, og begrunne nærmere i drøftingen.

1.3.2. Empati

Å vise empati er en del av det å praktisere kjærlighet. Kjærlighet går ut på å gjøre godt, og for å gjøre godt, er det vesentlig å vite hva den enkelte har behov for. Empati handler om mellommenneskelig innlevelse og berørthet. Det kan forstås som evnen til å sette seg inn i en annens persons situasjon både kognitivt og affektivt. Irgens (2007) henviser til Per Nortvedt som sier at empati er vesentlig i møte med de etiske prinsipper og kodekser som regulerer en profesjon. Dette kan være situasjoner hvor det er snakk om ungdoms medbestemmelse i sitt liv, hans eller hennes rett til å bli hørt og tatt hensyn til, og rettskaffelse. Jeg tenker at dette handler om at for å kunne gjøre det som er rett er det viktig å kunne vise empati i forhold til de menneskene man ønsker å hjelpe for å behandle disse på en måte hvor de opplever seg sett og ivaretatt. Empati er en forutsetning for at vi som sosialpedagoger skal klare å leve oss inn i ungdommens liv, og klare å forstå ungdommen med både dens tanker, holdninger, følelser og reaksjoner (Irgens, 2007). De som er gode på empati, klarer å sette seg inn i den andre sitt ståsted, se ting fra dens synspunkt og handle på en måte som viser forståelse. Empati sett bare fra den kognitive siden, det vil si den logiske siden, kan i verste fall gå over til å bli manipulerende. Når man forstår hvordan den andre føler og tenker, kan man bruke dette for å vri personen inn mot en spesifikk retning. Samtidig kan man se empati fra kun den affektive siden, hvor det blir for mye fokus på følelser, og man glemmer den logiske og tankemessige siden. Her kan faren være at man blir overveldet av følelser og blir handlingslammet (Irgens, 2007). Begge disse ekstreme variantene mener jeg at ikke har noe å gjøre innen kjærligheten.

Å være empatisk engasjert er både vanskelig og utfordrende, samt nødvendig når man er opptatt av å praktisere kjærlighet. Uten empati vil du ikke klare å sette deg inn i den andres følelser og tanker, og når du ikke får til det er det vanskelig å se den andres behov og da faktisk være til hjelp for den andre.

1.3.3. Kjærlighet som utgangspunkt for utvikling og vekst

”Sosialpedagogikkens far” filosofen Natorp sier at mennesket blir bare menneske gjennom det menneskelige fellesskapet (Søndenå, 2017). For at vi mennesker skal klare å utvikle oss på en best mulig måte, er det viktig at vi har andre trygge voksenpersoner rundt oss. Disse personene skal lære oss å skille mellom og håndtere rett og galt, godt og ondt, og ulike typer følelser og handlinger. Helt fra vi er nyfødt starter vi å kommunisere med andre mennesker, og livets lærdom starter (Kvello, 2011). Georg Herbert Mead (1863-1931), en amerikansk sosiolog, psykolog og filosof, blir sett på som en av sosialpsykologiens grunnleggere og utvikler av *speilingsteorien*. Denne teorien forklarer hvordan selvet utvikler seg i samspill med andre mennesker (Vaagle, 1998). Gjennom andre sine reaksjoner og tilbakemeldinger på oss selv, skaper vi et bilde av oss som person og vil utvikle oss. *Signifikant annen* er også et sentralt begrep å kjenne til i denne sammenhengen, som også stammer fra Mead. Det handler om andre mennesker som er særlig viktige for oss, og hvor deres vurderinger er særdeles viktige (Garsjø, 2001). Speiling er noe som foregår gjennom hele livet og handler om å vise at man forstår den andre. Dette kan gjøres både nonverbalt med atferd og emosjoner, verbalt og mimikk. Speiling handler om å bekrefte den andre i noe som man har til felles (Kvello, 2011). Jeg tenker at det er mulig å koble kjærlighet opp mot dette. Gjennom å vise den andre personen kjærlighetsfulle handlinger, så at du er glad i den andre og at du vil den vel, vil denne personen se på seg selv som verdifull. Og ved å bli vist kjærlighet, lærer man hva det er, og man kan føre dette videre til andre igjen.

Kjærlighet, sammen med andre gode egenskaper som barmhjertighet, håp, åpenhet og tillitt, er nødvendige fenomen for at gode samfunn skal opprettholdes. Uten disse gode fenomenene, vil de gode samfunnene brytes ned (Alsvåg, 2015). Dette kan man forstå med at uten godhet, vil ikke godhet vokse. For at et barn og ungdom skal utvikle seg på en god måte, lære å bli trygg, glad i andre og elske, er det viktig at den selv får oppleve dette. Dessverre er det mange barn og unge som ikke har det på denne måten. Altfor

mange barn og unge lever i en utrygg hverdag med en eller to foreldre som kanskje har et rusproblem, psykiske problemer eller andre problemer som gjør at de ikke klarer å ta seg av barnet sitt på en god nok måte. Mange av ungdommene barnevernet er i kontakt med, har det nettopp slikt.

Når du utfører et arbeid som oppfordrer til menneskelig utvikling, er det viktig med oppriktig engasjement. Det handler om å gi av seg selv og se den enkelte ungdom. Når du uttrykker kjærlighet, krever det at man gjør noe mer enn det som inngår i yrkesrollen din (Alsvåg, 2015). Det er nødvendig å ha evne til å tenke annerledes og tilpasse deg til den enkelte ungdom. Dette må allikevel ikke mistolkes dithen at du skal forandre hvem du er, avhengig av ungdommen du står ovenfor. Jeg tenker det er viktig å hele tiden være ærlig med deg selv, med dine feiler og mangler slik som dine styrker. På denne måten viser du ungdommen du står ovenfor at det er greit å være seg selv og det er greit å gjøre feil. Det er ved å gjøre feil man vokser, og man har mulighet til å lære seg ydmykhet og selvinnsikt.

Bruk av kjærlighet i profesjonssammenheng har en konsekvens for kvaliteten på arbeidet du gjør. Det handler om å se den du forsøker å hjelpe med sakkyndig registrerende øyne sammen med hjertens øyne. Det innebærer å tenke annerledes og ha en ekte interesse for den andres beste (Alsvåg, 2015). Dønnestad og Sanner (2006) med sin forandringsfilosofi sier dette på en annen måte; at man skal ”jobbe med hjertet foran, og det du kan og har lært i en sekk på ryggen”. Dette utsagnet kommer opprinnelig fra en gutt på 14 år. Det handler om å først og fremst jobbe med kjærlighet. Alt det du har lært på skolen, om teori og metoder, skal komme i ”sekken på ryggen”. Om du snur på dette ved å gjemme hjertet bak på ryggen og møte ungdommene med metoder og teorier, er faren stor for at du ikke klarer å se ungdommen for den han eller hun er. Når du sitter i et møte med en ungdom, handler det om å vise respekt til ungdommen. Det handler om å være ærlig og oppriktig interessert i ungdommen med hans eller hennes synspunkter, og ta de meningene og ønskene som kommer fram på alvor. I heftet *Barnevernsproffene* (Barnevernsproffene, Sjøløkken & Sanner, 2009) kommer det tydelig fram at det er viktig for dem å oppleve at de blir hørt. På side 4 i heftet finner man ni ulike sitater fra ungdommer om nettopp dette. Her har jeg sitert to av dem:

”Det handler mest om hvordan voksne ser på ungdom. Om de har tro på oss. Om de tenker vi er mennesker det er viktig å spørre om viktige ting. Ikke bare om små ting, men om de viktige. Hvilke folk som betyr mye for oss, hva som har betydning der vi bor, hvordan de voksne må være for at vi skal bli trygge. Hvorfor spør de sjelden om sånn?”

”Det viktigste de kan lære oss er vel å ta forslagene våre på alvor. De burde la oss jevnt og trutt si hvordan det er å bo der. Er det ikke meninga at vi skal lære å ta ansvar for oss sjøl?”

Her sier disse ungdommene noe om sin opplevelse av å bli tatt på alvor av de som jobber i barneverntjenesten, eller mangelen på dette. Det er tydelig at de ønsker å være en del av avgjørelser som berører deres liv, og ved å få mulighet til det, ligger det også lærdom. De er fullstendig klar over at de skal flytte for seg selv etter hvert og med det i bakhodet er det viktig å lære seg å ta ansvar for seg selv. Uten mulighet for å ta ansvar og feile i trygge omgivelser, er det vanskelig å vite hvordan man takler de ulike situasjonene, og læremuligheter forsvinner. Vi som jobber med disse ungdommene på institusjoner vet at de etter hvert skal flytte tilbake hjem til sine foreldre, eller inn i egne leiligheter etter endt opphold på institusjonen. Mens noen bare bor på institusjon i noen uker eller måneder, kan andre ende opp med å bo der i flere år. Uansett hvor lang tid ungdommen ender opp med å bo på institusjonen, har vi en jobb for å legge ting til rette for at det skal være et godt nok sted for dem å være i tiden de er der. Alle ungdommer har et behov for å bli sett, tatt på alvor og gitt verdighet. Dette er behov som alle mennesker har, uansett alder og livssituasjon, men for disse ungdommene er kanskje behovet enda sterkere, i mangel på å ha blitt sett, blitt tatt på alvor og gitt verdighet tidligere i livet.

Alsvåg (2006) argumenterer for at dersom kjærlighet utestenges fra den profesjonelle sfære, vil det føre til en utvikling av sentimentalitet eller distansering og paternalisme hos den profesjonelle. Paternalisme handler om utøvende makt ovenfor en annen som ikke har mulighet for å forsvare seg selv. Evnen til å vise empati er en del av det å jobbe med kjærlighet. Det å sette seg inn i den andres ståsted og handle ut i fra hva som er best for den det gjelder er viktig. Derimot, dersom man tar kjærlighet vekk fra empatien er det fare for at empatien går fra å gjøre godt til manipulering eller handlingslammelse.

Etter min mening har ingen av disse to variantene av empati (bare følelser eller bare fornuft) med kjærlighet å gjøre, da kjærlighet handler om å se ting fra den andres ståsted og handle derifra med en *blanding* av både følelser og fornuft. Dette kan man koble opp mot utsagnet ”å jobbe med hjertet foran, og det du kan og har lært i en sekk på ryggen”.

1.3.4. Den etiske og moralske siden av kjærlighet – kjærlighetens rom i sosialpedagogens hverdag

Spørsmålet om hvilken rolle kjærlighet har i det sosialpedagogiske arbeidet er sterkt preget av moral og etikk, slik jeg ser det. Det handler om hva som er viktig for deg i ditt arbeid, og hva som kommer til uttrykk gjennom dine handlinger. Gjennom intervjuene mine til denne avhandlingen kom det fram ønske fra informantene om å bli møtt av voksne som setter deres behov framfor retningslinjer og lover. De ønsker å bli møtt av voksne som ser dem, og ikke svikter når de forteller om alvorlige hendelser fra deres liv. Problemstillingen i denne avhandlingen går ut på hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet. De barnevernsproffene jeg har intervjuet snakker om moral og etikk i møtet mellom dem og profesjonelle fra barnevernet. De snakker om valgene den enkelte sosialpedagog gjør i møte med dem, i form av hvordan de henvender seg til dem, lytter til dem og viser at de bryr seg på. Dette er grunnen til at jeg velger å trekke inn etikk og moral i denne oppgaven, i tillegg til at jeg selv mener at bruk av kjærlighet i yrkessammenheng viser seg i blant annet ditt etiske og moralske standpunkt.

Etikk og moral er to begreper som er tett knyttet opp mot hverandre. Etikk handler om læren om hva som er gode og riktige handlinger, og hvordan skille mellom rett og galt når vi skal forholde oss til andre mennesker. Det kan ses på som en systematisk refleksjon og begrunnelsen av moral. Moral på sin side handler om det praktiske, atferden, det vi gjør mer eller mindre bevisst eller reflektert (Irgens, 2007). Moralen vår forteller oss også om hva vi anser som rett og galt. Samtidig er fenomenet moral mer komplisert enn som så, og det er uenighet i hva som skaper moral, og akkurat hva moral er. Moral kan både knyttes til samvittigheten, det affektive (følelsene) og det kognitive (tankene). Moralfilosofen Hume sier at fornuften i seg selv ikke er i stand til å motivere eller skape moral, men den må forstås som en nøytral instans, mens det er våre *følelser* som utgjør drivkraften til moralen. På den andre siden finner vi Kant, som framhever *fornuftens* betydning for moraldannelse. Grunnlaget for moralen, skapes av innsikt,

plikt og fornuft. Følelsenes rolle i utviklingen av moral viser seg derimot i refleksjonen av ens normative verdier (Hillestad, s.a.). Det er viktig å være klar over at det kan finnes ulike måter å definere og forstå moral på, og jeg vil i denne oppgaven ta utgangspunkt i at moral både er preget av fornuft og følelser.

Fellesorganisasjonen (2015) har utarbeidet et ”Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere”. Dette er et dokument som er utarbeidet for blant annet å veilede yrkesutøverne i deres møte med personer som mottar helse- og sosialfaglige tjenester. Selv om flere av de åtte verdiene som presenteres i dette heftet kan ses i lys av kjærlighet, er det spesielt en verdi jeg vil trekke fram her;

”Omsorg og nestekjærlighet

Yrkesutøveren har et særskilt ansvar for å bistå de som ikke selv kan ivareta egne behov og interesser. Yrkesutøverne skal vise omsorg og nestekjærlighet ved å identifisere og møte brukernes udekkede behov på en måte som tar hensyn til den andres ressurser og verdier” (s. 6-7).

Slik jeg leser dette handler det om hvilken måte du som omsorgsutøver forholder deg til ungdommen du har ovenfor deg. Det handler om å se og anerkjenne denne ungdommen med hans eller hennes verdier og styrker. Det handler om å vise omsorg for de som selv ikke klarer å ivareta seg selv. Det handler om å se den andre, med dens ressurser, verdier og verdighet. Ved å gjøre dette viser du også kjærlighet. Ved å oppriktig bry deg, engasjere deg i det ungdommen forteller og viser av seg selv kan du også se hvem den er. Det handler om å bruke sansene du har. Du lytter, du ser, du hører, du er tilstede fysisk og mentalt. Som jeg har nevnt tidligere er en av de viktige tingene barnevernsproffene ønsker fra oss voksne at vi lytter til dem, lar de bli hørt og tar dem på alvor (barnevernsproffene, Sjølbakken & Sanner, 2009).

Ronby setter spørsmålstegn til hvorfor sosialarbeidere har behov for å utarbeide yrkesetiske retningslinjer, og påpeker hvordan sosialarbeideres etikk ikke avviker fra andre humanetiske ideer. Han uttrykker at sosialarbeidere, som person, bør ha et etisk standpunkt som går ut på å behandle andre med respekt som medmenneske (Banks, 2006). Slik jeg forstår Forandringsfabrikken etterlyser de i opplæringen av sosionomer,

barnevernspedagoger og andre sosialarbeidere et større fokus på å få fram de gode personlige egenskapene til hver enkelt person, og mindre fokus på ulike metoder da personene i møtet med hverandre så lett kan forsvinne (Dønnstad & Sanner, 2006). Barnevernsproffene (Barnevernsproffene, Sjølbakken & Sanner, 2009, s. 10) sier følgende om temaet:

”De voksne på institusjon trenger ikke være så mye ”utdanna”, i hvert fall ikke roses for å gjøre ting på profesjonelle måter. Det skaper lett avstand i forholdet til oss. Det viktigste er at de har livserfaring og at de selv har erfaringer vi kan bruke. Vi barnevernsproffene mener at alt i alt er livserfaring, medmenneskelighet og åpenhet viktigere enn alle fagbøkene som finnes.”

I intervjuene jeg har gjennomført har det også kommet fram at de som arbeider som sosialpedagoger burde ha kjærlighet innebygget i sin person og arbeide med kjærlighet, nettopp for å kunne arbeide innen barnevernet.

Når man utfører sosialpedagogisk arbeid og jobber utfra kjærlighet, innebærer det at man tar noen valg om hva kjærlighet handler om og at man har et ønske om å gjøre godt for andre. For meg handler kjærlighet i det profesjonelle rom om medmenneskelighet, omsorg, empati og det å hele tiden jobbe sammen *med* ungdommen, og ikke bare *for*. Natorp bruker betegnelsen ”felles vilje” til å beskrive sammenflettingen av den individuelle viljen med samfunnets vilje (Søndenå, 2017). Man vil havne i situasjoner hvor man blir tvunget til å ta ulike valg, og hele tiden stille seg spørsmålet om hva som er rett for denne ungdommen. Det handler om å se fornuften i situasjonen, altså se hva som praktisk talt lar seg gjøre, samtidig som man må kjenne etter i seg selv hva som er rett. Hva sier moralen min? Det er ikke alltid lett å forene disse to. I et samfunn som bærer mer og mer preg av effektivisering, tidsfrister, dokumentasjon og systemer, kan det være utfordrende å gjøre det som moralen og samvittigheten sier. Faren for å få problemer og bli betraktet som illojal er tilstede dersom man gjør andre ting enn hva som er forventet av arbeidsgiver. Irgens (2007) beskriver en hjemmepleier som etter min mening praktiserte kjærlighet. Hun utførte arbeidsoppgaver som ikke var en del av hennes stilling, som å hjelpe de eldre med å handle, krølle håret deres og støvsuge i hjemmet. Etter at hun oppdaget en 82-åring som ikke hadde dusjet på 16 måneder, slo hun alarm. Utfallet av dette var at hun fikk sparken, med beskyldninger om å være

illojal i forhold til arbeidsplassen. Dette ble begrunnet i blant annet at hun utførte arbeidsoppgaver som ikke stod i rammevedtakene for hva de eldre skulle ha av tjenester og hun skapte forventinger hos brukerne deres som arbeidsgiver ikke kunne imøtekomme. Det å engasjere seg i den andre er et etisk krav, eller standpunkt den enkelte tar (Alsvåg, 2005). I hvilken grad vi velger å engasjere oss med kropp, følelser og kjærlighet, er valg hver enkelt av oss tar hver eneste dag. Basert på de opplysningene jeg har videreformidlet her, mener jeg at denne hjemmepleieren burde fått en medalje for sin utøvelse av kjærlighet i sitt profesjonelle arbeid. Dette er en person som har gått langt utover sin arbeidsbeskrivelse, sett behovene til de eldre, gitt av seg selv, og risikert sin stilling ved å gjøre det som kjentes rett. Jeg vil tro at de fleste med erfaring fra arbeid med andre mennesker kan kjenne seg igjen i at man har gjort ting som man ønsker å holde skjult fra kollegaer eller ledere i fare for negative reaksjoner, til tross for at man der og da mener at man handlet rett ut fra den hjelpetrengende sitt behov. Dette er ting man gjør fordi man oppriktig talt bryr seg om ungdommen man har ovenfor seg og ønsker å gjøre godt ved dem. Dette er mennesker som brenner for arbeidet de gjør og på bakgrunn av det utvikler gode relasjoner til disse ungdommene. Det får meg til å undre meg over om hva det er som gjør at vi har blitt til et samfunn hvor gode og hjertefylte handlinger må holdes skjult i fare for konsekvenser som kan komme av at kolleger eller sjefen får vite om dem.

Arne Johan Vetlesen hevder at empati er vesentlig for tilgangen til moral og moraldannelse (Irgens, 2007). Jeg har tidligere påpekt at empati har både en affektiv og kognitiv side. Da moralen skal være vår veiviser til hva som er rett og galt, er det lett å se hvordan disse to fenomenene henger sammen. Det handler om vår evne til å leve oss inn i livet til et annet menneske, og med det mulighet for å gjøre gode valg. Basert på det, er det mulig å si det slik at din evne til empati styrer din moral.

Thrana tar utgangspunkt i Maturanas *The biology of Love*, og hans fokus på etikk. Hun beskriver hans syn på kjærlighet "(...) som en grunnleggende kraft som bygger fellesskap mellom mennesker" (2015, s. 30) og at kjærligheten viser seg i å se den andre som en signifikant annen. Se side 19 om Mead om signifikant annen. Da hoveddelen av arbeidet til en sosialpedagog som jobber med ungdommer i en vanskelig situasjon går ut på å skape gode relasjoner og skape forandring, er det viktig å fokusere på dette

fellesskapet, og på hvordan man kan vise at den andre personen er en ”signifikant annen”.

Dønnestad og Sanner (2006) sier når de snakker om hvordan ungdommene løfter fram behovet for å bli sett og tatt på alvor, at det disse ungdommene etterlyser er hjertevarme og tilstedeværelse fra de voksne. Hjertevarme handler om noe hver enkelt av oss må lære oss gjennom livets gang, og ikke gjennom bøker og teori. Dønnestad og Sanner påpeker også at vi må være oppmerksomme slik at ”(...) *ikke følelser, kjærlighet og hjertevarme blir noe en kan lære på et kurs. Da kan det bli en ny overflatedrakt en kan ta på seg*” (2006, s. 34). Her påpeker de faren med å lære seg en metode som representerer hjertevarme og kjærlighet i stedet for å vise ekte hjertevarme og kjærlighet. Som eksempel på dette, beskriver de en institusjon hvor de voksne alltid tar på ungdommen når de skal gi en beskjed og sa at de var glade i dem. De voksne og ungdommen på institusjonen sitter med to ulike oppfatninger av dette. De voksne formidlet at det var en god tone mellom dem og ungdommen, mens ungdommen på sin side fortalte at de ikke likte å bli tatt på av enkelte av de voksne fordi de ikke mente det, men bare hadde lært seg det. Altså de hadde lært og praktiserte en *metode*. Thrana (2005) setter et spørsmålstegn ved om det sterke fokuset på kvalitetssikring, kompetanseøkning og metodebruk i barnevernet, kan ha bidratt til at man mister fokuset på behovet den enkelte har for å bli møtt på en anerkjennende måte. Og ved det, skapt en reaksjon i samfunnet hvor fokus på kjærlighet er løftet fram, og da spesielt fra ungdommens side.

Empati i relasjon mellom omsorgsutøver, for eksempel en sosialpedagog i barneverntjenesten, og klient, for eksempel en ungdom, har blitt kritisert for å skape en distansering mellom omsorgsarbeideren og klienten. Dette hvor omsorgsarbeideren isolerer sine følelser fra klienten. Feministiske argumenter som at nærhet, intuitivitet og sympati er verdier som fjernes fra sosialarbeideren i empatibegrepet. Ulike studier viser til viktigheten i emosjoner mellom sosialarbeider og klient. De hevder at emosjoner i relasjonen kan ha direkte sammenheng med og være utslagsgivende for en relasjon til å bli oppfattet som god eller dårlig (Thrana, 2015). Det vil si at for at en relasjon mellom en omsorgsutøver og en ungdom skal utvikle seg godt, er det vesentlig at det befinner seg gode emosjoner, altså følelser, dem i mellom. Som Noddings uttrykker, når hun

skriver om omsorg i et kjønnsperspektiv, om å bry seg oppriktig og gi god omsorg er det sentralt å ha ekte følelser for den andre (Thrana, 2015).

Å vise nestekjærlighet og menneskekjærlighet innebærer å hjelpe et annet menneske uten å forvente å få noe tilbake. Det handler om å støtte og hjelpe, samtidig som det handler om å stille krav. Kjærligheten kommer til uttrykk gjennom konkret omsorg til den andre, gjennom å vise forståelse og respekt og gjennom å ta ansvar, og ikke minst å se hele mennesket. Ethvert møte med et annet menneske handler om å ta etiske krav (Alsvåg, 2015). Hvordan ser jeg dette mennesket? Hvordan forstår jeg hans eller hennes handlinger og atferd? Hva er rett måte å handle på? Dette er spørsmål du som menneske og sosialpedagog må svare på hver eneste dag, i hvert enkelt møte med et annet menneske. Slik jeg ser forskjellen i å gjøre dette som privatperson eller yrkesperson, handler det om bevisstheten du har knyttet til disse ulike etiske aspektene og problemstillingene som dukker opp.

1.4. Styrkeperspektiv

Når det er snakk om å fylle arbeidet sitt med kjærlighet, er det for meg vanskelig å se hvordan dette er mulig uten å ta utgangspunkt i styrkeperspektivet. Her legges fokuset på *muligheter*. Når situasjoner er utfordrende og ser mørke ut, fokuserer du på håpet og de positive og bra øyeblikkene, hvor enn små de er. Som Saleebey (2006, s. 1) sier:

”The formula is simple: Mobilize clients’ strengths (talents, knowledge, capacities, resources) in the service of achieving their goals and visions and the clients will have a better quality of life on their terms.”

Saleebey (2006) hevder at vi lever i et samfunn som er sterkt preget av fokus på sykdom og diagnoser, og vi beveger oss mot en retning som skal forklare all den menneskelige natur og vesen utfra en atferds, følelsesmessig eller kognitiv sykdom. Dersom en person har fått en diagnose, er det veldig lett å forklare personen utfra diagnosen; vedkommende *blir* diagnosen. Det mellommenneskelige forsvinner og alt det som gjør at man er den man er blir borte i diagnosen. I møte med mennesker med diagnoser kan det kanskje være ekstra viktig å kunne legge den kunnskapen vi har om denne

diagnosen i en sekk på ryggen for å motarbeide dette, og møte personen med hjertet først. Å ha et fokus på den du skal hjelpe, tenker jeg handler om at du *ser* vedkommende og lar deg bli kjent med *personen*. Ved å gjøre dette tenker jeg at du arbeider med kjærlighet. Dette kom også fram fra intervjuene at dette er noe informantene fremmet som viktig. Å fremme menneskelig agens er, som jeg har beskrevet på blant annet side 15, er noe av hovedoppgavene til sosialpedagoger. Det handler om å ta aktivt tak i eget liv og ansvaret som følger med. Sosialpedagogen må dermed arbeide aktivt for å hjelpe og støtte oppunder menneskers agens.

Saleebey (2006) påpeker at mange av oss som arbeider innen det sosialpedagogiske fagfeltet kan ha en forestilling om at vi arbeider med utgangspunkt i styrkene til menneskene vi forsøker å hjelpe. I denne oppgaven er det ungdommene sosialarbeiderne møter gjennom arbeid i barnevernet. Allikevel er det nok ikke slik i alle tilfeller. Slik som yrker innen helse og medisin, er også sosialt arbeid sterkt preget av en sykdoms- og diagnoseholdning. Sosialt arbeid har bygget mye av arbeidet sitt på holdninger og teorier om at klienter blir klienter fordi de har ulike former for problemer, utfordringer og sykdommer, altså at de på en eller annen måte er svake eller har feilet (Saleebey, 2006). Når man fokuserer for det meste på ett aspekt av et menneske, for eksempel på en diagnose som ADHD, er det lett å forklare denne personen ut fra diagnosen. Da er det lett å glemme alle de andre, og like viktige, aspektene i det menneskets liv som det kulturelle, det sosiale, det politiske, det etniske, det spirituelle og det økonomiske, for å nevne noen. Alle disse andre nevnte aspektene er med på å forme et menneske (Saleebey, 2006). Og her kommer vi igjen tilbake til at det handler om å *se mennesket* for den man er! Det er i alle disse ulike aspektene hos en person man virkelig starter å bli kjent med den, og kan begynne å forstå hvorfor vedkommende har det som han eller hun har det. Ved å se vekk fra en beskrivende og forklarende diagnose, tenker jeg at det er mulig å åpne øynene for hvem man har foran seg og snakker med.

Saleebey (2006) viser til Paulo Freire som hevder at de undertrykkedes syn på dem de undertrykker har en stor påvirkningskraft. Den som blir undertrykket kan etter en stund se seg selv slik den som driver undertrykkingen ser den. Dette handler blant annet om at ord har makt (Saleebey, 2006). Pierre Bourdieu (1930-2002) introduserte begrepet ”*symbolsk makt*” for å beskrive legitim autoritet. Det er en form for usynlig makt som

sosialarbeideren utøver som ikke oppfattes som makt av andre (Järvinen, 2013). Denne formen for skjult makt mener jeg det er viktig å være bevisst på for å forhindre å bruke denne makten på en krenkende måte, men i stedet på en oppløftende og skapende måte. Hvis vi tenker oss en sosialarbeider som har kommet i kontakt med en ungdom med lav selvtillit, så vil én av oppgavene til denne sosialarbeideren være å gi ungdommen bedre selvtillit. En viktig del av det handler om å tekke fram alle hans eller hennes positive og gode egenskaper og ressurser. På denne måten kan sosialarbeideren håpe å bruke ordenes makt i en positiv forstand og snu selvbildet til å bli positivt. Det er dette styrkeperspektivet handler om. Nemlig å mobilisere styrkene og ressursene hos den det gjelder for å skape en bedre livskvalitet.

1.4.1. Frigjøring og empowerment

Saleebey (2006) legger spesielt vekt på frigjøring og empowerment i sin beskrivelse av styrkeperspektivet. Han hevder at *frigjøring* bygger på en tanke om muligheter. *Muligheter* for å ta egne valg, forplikte seg og handle, uavhengig av om livet er godt eller man befinner seg i en krise slik mange av de vi møter på i vår arbeidshverdag gjør. Det handler om å utfordre autoriteter, ytre en kritisk tankegang, se nye måter å gjøre ting på, gjøre noe nytt, skape nye forhold og forpliktelser. *Håp* og *tro* er to sentrale begrep når det kommer til frigjøring, og kanskje det viktigste innen styrkeperspektivet. Å vekke til live håpet i et menneske, en familie eller et samfunn ved å fokusere på visjoner og muligheter. "(...) *it is the flicker of possibility that can ignite the fire of hope*" (Saleebey, 2006, s. 8). Jeg tenker at kjærlighet viser seg i å ha *tro* på et annet menneske. Ved å klare å se ungdommens styrker kan man med å vise at man har *tro* på ungdommen bygge oppunder disse styrkene og fremme forandring og livsforbedring. Språket har makt (!), som jeg allerede har nevnt. Saleebey (2006, s. 10) siterer filosofen William James i en refleksjon rundt Immanuel Kants oppfatninger om begreper når han påstår at språk og ord har makt;

"(...) *as if there were a God; feel as if we were free; consider nature as if she were full of special designs; lay plans as if we were to be immortal; and we find then that these words **do** (emphasis added) make a genuine difference in our moral life*".

Empowerment handler om et ønske om og prosessen knyttet til å hjelpe individer, grupper, familier eller andre samfunn til å oppdage og utvide sine egne ressurser innad i seg selv, i gruppen eller i omgivelsene. Saleebey (2006) henviser til Barbara Levy Simon som bygger empowerment på fem punkter; (1) samarbeidende partnerskap, (2) fokus på å ekspandere styrker og muligheter, (3) fokusere på individet eller familien og miljø, (4) se den andre som et aktivt subjekt og (5) fokusere på de som historisk sett har vært undertrykte. Denne avhandlingen bygger på tre intervjuer fra barnevernsproffer fra Forandringsfabrikken, og det er fra disse tre informantene jeg ønsker å få innsyn i hva de som barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet. Jeg kommer tilbake til å beskrive intervjuet som metode i neste kapittel, på side 40. Nå vil jeg kort beskrive på hvilken måte jeg tenker at empowerment er et viktig aspekt å ha med seg også i en intervjusetting. Da min oppgave handler om hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet, tenker jeg at punkt en, tre, fire og fem blir tydeligst framtrædende i intervjusetting. For meg blir det viktig at jeg fremhever et likeverdig og respektfullt forhold med ungdommene jeg skal intervjuer slik at de kan føle seg trygge til å dele det de anser som viktig, samt trygge nok til å ikke dele det de ikke ønsker. Dette tenker jeg ligger under både punkt en og fire, samarbeidende partnerskap og å se den andre som et aktivt subjekt. Punkt tre kan man se i det at det er ungdommens egne erfaringer og tanker jeg ønsker å få tak i, og for å få ærlige svar, er det viktig at de føler seg respektert, trygge og tatt på alvor. Hovedbudskapet i disse punktene går ut på å se den andre personen i et partnerskap. Altfor ofte blir klienter objektivisert av den profesjonelle, hvor de blir fortalt hva som er godt for dem, og oppfordret til å handle deretter (Saleebey, 2006). Når man arbeider med empowerment, og kjærlighet, er det viktig å behandle den andre med respekt og tro på at det er den som kjenner seg selv og sin situasjon best. Det er den andre som er eksperten i sitt liv, og sosialarbeiders rolle er å hjelpe andre til å se det positive og gode i og rundt seg selv.

1.4.2. Styrkeperspektivets prinsipper

Et perspektiv handler om å ha et standpunkt, en måte å se og forstå ulike aspekter av en erfaring. Man kan se det som at man har på seg et par briller man ser verden gjennom, og tolker og forstår ut ifra (Saleebey, 2006). Som for eksempel har sosialpedagoger tilegnet seg kunnskap i sin utdanning som vil være med på å prege hvordan de ser på foreldre-barn samspill. Alle erfaringer man gjør seg gjennom livet, som for eksempel

som forelder og medmenneske, vil også være med på å påvirke hvordan man ser og tolker andre mennesker.

Styrkeperspektivet bygger på tre prinsipper. Det første prinsippet handler om å ha en tro på at hvert individ, gruppe, familie eller samfunn har styrke. Det handler om å respektere at det ligger mye potensiale i alle individer og samfunn som du ikke kjenner til, men som du har i oppgave å finne ut av (Saleebey, 2006). Når man jobber med ungdommer, vil man møte mange ulike personligheter, og det er naturlig at man ikke vil komme like godt overens med alle sammen. Mange av ungdommene vi møter på i yrkessammenheng er eksperter i å lese andre, og de lærer seg fort hva det er som kan framprovosere sinne, irritasjon eller sårhet hos den andre. Når man møter slike personer som framprovoserer mye frustrasjon og sinne i seg selv, kan det være veldig vanskelig å holde fokus på personens styrker. Her tenker jeg at den profesjonelle biten spiller en stor rolle. Her handler det om å forstå hva som ligger bak denne atferden, og finne de gode situasjonene og egenskapene til ungdommen. Det er også viktig å minne seg selv på at man ikke kan komme overens med alle, og kanskje du må se inn i deg selv for å finne ut av om det er noe i deg selv som framprovoserer denne atferden. Det er viktig å snakke med de du forsøker å hjelpe. Det er, som jeg har sagt tidligere, ungdommen selv som står inne med fasiten til sitt liv, mens din rolle som sosialpedagog handler om å hjelpe ungdommen til å finne fram i et mulig rot.

Det andre prinsippet til styrkeperspektivet går ut på at til tross for traumer, misbruk, sykdom og motgang, kan dette være kilder til nye muligheter. Saleebey gjør rede for hvordan barn som møter motgang, kan komme sterke ut av det:

”(...) children are seen as active and developing individuals who, through theses trials, learn skills and develop personal attributes that stand them in good stead in adulthood. Not that they do not suffer. They do. Not that they do not bear scars. They do. But they also may acquire traits and capacities that are preservative and life affirming” (2006, s. 17).

Slik jeg forstår Saleebey her, er det viktig å erkjenne motgangen, men samtidig fokusere på det positive som har kommet av motgangen. Med å fokusere på styrkene kan man bli mer motivert til å lære og komme seg videre. Hvis en ungdom har opplevd

omsorgssvikt, er det viktig å erkjenne ungdommen sin smerte. Det kan komme ut som sinne, frustrasjon, tilbaketrekking eller gjennom annen atferd. Kanskje trekker de seg tilbake, og blir ”usynlig”. Oppi det hele har disse ungdommene kanskje også lært seg gjennom deres vanskelige erfaringer, måter å håndtere vanskelige situasjoner på. De har kanskje måtte blitt voksne tidligere, de har lært seg å måtte ta ”voksen”-ansvar, kanskje lage middag og vaske klær. De har lært seg hvordan man skal lese andre mennesker, og hvordan man tar vare på de gode øyeblikkene. For oss som sosialpedagoger er det viktig at sammen med anerkjennelsen av smerten, er det viktig å fokusere på mulighetene og lærdommen de har skaffet seg. Til tross for livets motgang, er det mye å lære i den.

Det tredje og siste prinsippet i styrkeperspektivet handler om å ta en holdning om at du ikke kjenner til de øvre grensene for kapasiteten for vekst og utvikling, og å ta den individuelle, gruppens eller samfunnets ambisjoner seriøst (Saleebey 2006). Ofte kan vi se tilbake på våre egne liv, og undre oss over all motstand vi har opplevd og kommet oss igjennom, til tross for at vi ikke hadde noen tro på at vi skulle klare det når vi stod midt oppi utfordringene. Motsatt kan mange kjenne seg igjen når man tenker på menneskene vi møter i yrket vårt. Altfor ofte møter man individer med en holdning om at en diagnose eller hendelse i livet deres lukker dører for dem, og ikke så sjeldent blir det uttalt fra sosialarbeidere hvor viktig det er å ikke ha for høye forventninger. Kanskje det blir sagt på en annen måte, at man må ha gjennomførbare mål, men meningen blir det samme. Her er det viktig å tenke nytt, og huske hvordan man selv har klart å komme seg gjennom vanskelige situasjoner. Vi må møte våre ungdommer med kjærlighet og en tro på at de også vil klare å komme seg gjennom det de sliter med! Vi må holde på våre forventninger og alliere oss med ungdommens egne håp, visjoner og verdier.

Styrkeperspektivet kan kanskje høres enkel nok ut: man finner ungdommens styrker, tar utgangspunkt i disse i samarbeid med ungdommen, og slik skal man bedre livet til dette mennesket. Enkelt er det ikke. Når man arbeider med ungdommer vil man møte mange ulike ungdommer. Ungdommer som får frem dine positive egenskaper, ungdommer som vil trigge noen av dine negative sider, ungdommer som er lett å like, og ungdommer som kanskje ikke er like lett å like. Mens noen av ungdommene vil være åpne og meddelsomme og klare for samarbeid, vil andre være låste og umeddelsomme. De er kanskje ikke enig i at de behøver hjelp, og vurderer en situasjon motsatt fra hva

du gjør. Kanskje vurderer du at det de gjør er direkte skadelig og farlig for seg selv. Å møte disse ungdommene med utgangspunkt i at det er de som kjenner seg selv og sin situasjon best, kan være både vanskelig og utfordrende. Ikke minst fordi de ikke er voksne. Allikevel tenker jeg at det er viktig å møte også disse ungdommene med samme utgangspunkt som andre. Det er de selv som kjenner seg selv best. Min jobb som sosialpedagog vil være å lytte, lete etter og fremheve det positive og ressursene, og på den måten skape et gjensidig og samarbeidende forhold man kan ta utgangspunkt i for videre arbeid.

1.4.3. Kritikk til styrkeperspektivet

En av styrkeperspektivets kritikerne som Saleebey (2006) trekker fram er psykologen John Longres. Hans kritikk går blant annet ut på hvordan dette perspektivet kan undertrykke mye av teoriene som er forsket fram om undertrykkelse, fremmedgjøring og normløshet. Saleebey på sin side argumenterer imot at styrkeperspektivet ikke handler om å se vekk fra disse teoriene som Marxisme, symbolsk interaksjonisme og andre viktige teorier. Derimot argumenterer han tilbake med at disse teoriene har av mange blitt misbrukt. Mange av disse teoriene bygger på en tanke om hva som ligger i menneskets natur og hva som driver mennesket, og de ender ofte opp med å motsi hverandre eller være uenige. Styrkeperspektivet på sin side forsøker å erkjenne at mennesket er mer enn hva disse teoriene sier, med deres mangler og utfordringer, står de også inne med en hel del styrke og kapasitet. Jeg er enig i Saleebey sitt motargument om at ved å bruke styrkeperspektivet, så trenger man ikke å undertrykke og se vekk fra tidligere og veldokumentert forskning. Å ha et styrkeperspektiv handler om å først og fremst se *ungdommen* du har foran deg og ikke atferden eller diagnosen. Ved å fokusere på styrker og positive sider, tenker jeg at kjærligheten kan vise seg i arbeidet man gjør. Det er som de sier i Forandringsfabrikken, at man skal jobbe med hjertet foran, og det du kan og har lært i en sekk på ryggen, se side 20.

1.5. Sammendrag

Barnevernsproffene fra Forandringsfabrikken er de som i hovedsak har inspirert meg til å skrive denne oppgaven om kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid. Verdierne *verdighet* og *likeverd* mener jeg at er viktige verdier å ha med seg når man skal møte ungdom med kjærlighet. Verdighet sier noe om hva sosialpedagogen fokuserer på i møte med

ungdommen. Det handler om å løfte fram ungdommen med dens ressurser, kompetanse og muligheter, og gi han eller henne en mulighet og redskaper for å ta et aktivt tak i eget liv. Mye av arbeidet til forandrere er å arbeide med hjertet foran og alt man har lært seg av teori og kompetanse i sekk på ryggen (Dønnestad & Sanner, 2006). Dette er hva proffene ønsker fra oss som møter dem på de ulike arenaene de hører til, om det er på skolen, i psykiatrien eller i barnevernet. Dette handler ikke om å ignorere det man har lært i utdanningen sin eller kompetanse man har opparbeidet seg i arbeidslivet, men det handler om å *se mennesket* man har foran seg for den de er. Det handler om å ta utgangspunkt i nettopp den personen du har foran deg, ikke den personen du har lest om i rapporter. Det er mennesket du har foran deg som er eksperten i sitt liv, og det er dette utgangspunktet det er viktig å ha. Det handler om å møte dem som medmenneske i stedet for noen du skal ”fikse”. Slik jeg ser det blir din rolle å forsøke å få ungdommen med på en prosess hvor det er mulig å se livet sitt fra flere vinkler, og fremme deres verdighet og agens.

Jeg har tidligere sagt at jeg mener at det vanskelig å møte ungdommer med kjærlighet uten å samtidig møte dem ut fra et styrkeperspektiv. Jeg mener dette har flere likhetstrekk med hva Forandringsfabrikken arbeider ut fra, og hva sosialpedagogikk innebærer. Det handler blant annet om å vektlegge ungdommenes egen deltakelse og å fremme og utvikle menneskelig agens. Empowerment er blant annet et sentralt begrep i denne settingen. Empati er også en viktig del av det å møte ungdommen med kjærlighet. Empati er en forutsetning for at vi som sosialpedagoger skal klare å leve oss inn i ungdommens liv, og klare å forstå ungdommen med både dens tanker, holdninger, følelser og reaksjoner (Irgens, 2007)

Kjærlighet i seg selv er et vanskelig begrep å forklare uten å ty til andre beskrivende begreper. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i de greske begrepene for nestekjærlighet; eros, agape og caritas for å beskrive hva kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid kan innebære. De belyser nestekjærlighet på ulike måter og jeg opplever at agape og caritas, i denne sammenhengen, beskriver kjærlighet på en bedre måte enn hva eros gjør. Mens eros tar utgangspunkt i behovet for å bli møtt med kjærlighet, beskriver agape den guddommelige formen for kjærlighet, og caritas viser til en mer menneskelig form for kjærlighet (Alsvåg, 2015). Jeg opplever både agape og caritas som best beskrivende for

kjærlighet når jeg tar utgangspunkt i barnevernsproffers forståelse av kjærlighet i møte med sosialpedagoger. Gjennom å vise empati, kan man vise kjærlighet.

Om en sosialpedagog velger å møte ungdommer med kjærlighet handler om både kunnskap til hva kjærlighet kan være, og om deres etiske og moralske holdning til både kjærlighet og deres arbeid. Jeg mener det er viktig å gå noen runder med seg selv om hva en selv legger i kjærlighet, sette seg inn i hvordan ungdommene de møter ser på kjærlighet og ta en stilling til hvordan en selv kan møte ungdommene ”med hjertet foran”, slik det føles naturlig og rett ut for en selv.

2. Metode

I dette kapittelet, som jeg har valgt å kalle ”metode” vil jeg presentere metode og perspektiv jeg har valgt å ta utgangspunkt i når jeg har forsket på hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet. Perspektivet jeg har valgt å ta i bruk er et fenomenologisk perspektiv. Jeg vil presentere hva et fenomenologisk perspektiv kan innebære samt sentrale begreper innen fenomenologien.

Metoden jeg har valgt å ta i bruk til forskningen min er kvalitativt intervju. Jeg vil beskrive hva som kjennetegner et kvalitativt intervju, koble det opp mot fenomenologisk perspektiv, se på hvilken måte makt kan påvirke intervjuer og hva man kan gjøre for å forhindre at makten påvirker intervjuet i betydelig grad. Jeg vil til slutt belyse forskningsintervjuets syv faser, kort trekke inn litt fra den hermeneutiske tradisjonen før jeg avslutter med et kritisk blikk på kvalitativ forskning.

Siste del av metodedelen går ut på å presentere min egen forskningsprosess. Her vil jeg blant annet beskrive hvordan jeg har gått fram for å skrive denne oppgaven og hvordan jeg har kommet i kontakt med informanter. Jeg vil synliggjøre arbeidsprosessen jeg har vært igjennom med utfordringer som dukket opp underveis, for å vise til hvordan jeg endte opp med denne oppgaven jeg nå sitter igjen med.

2.1. Fenomenologi

Fenomenologi kan ses på som en bevissthets- eller konstruksjonsfilosofi, og enkelt forklares som læren om det som kommer til syne og viser seg, hvor man ønsker å finne ut av verden slik den erfares for subjektet (Thornquist 2012). Det handler om meningen mennesker legger i opplevelser knyttet til bestemt erfaring av et fenomen (Postholm, 2010). Problemstillingen min tar utgangspunkt i hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet. Jeg ønsker å se på hva informantene jeg har fått tak i til dette studiet forbinder kjærlighet med, hva de ser på som kjærlighet og hvordan de har erfart kjærlighet både i møte med venner og familie, samt i møte med voksne gjennom deres kontakt med barnevernet. Dette er grunnen for hvorfor jeg ønsker å ha et fenomenologisk utgangspunkt for oppgaven min. I problemstillingen har jeg bevisst

brukt begrepet ”fenomen” når jeg henviser til ”kjærlighet” for å vise til at kjærlighet er noe personlig, noe mennesker kan oppfatte ulikt.

Ved å ta et fenomenologisk standpunkt til problemstillingen min, gir det meg mulighet for å studere hva informantene selv legger i fenomenet kjærlighet. Jeg ønsker å forstå hva kjærlighet betyr for dem, og forstå hva det er som gjør at kjærlighet er blitt en slik viktig kamp for dem i møte med politikere og barnevernet, og generelt alle som arbeider med barn og unge.

Fenomenologi er en filosofisk retning som har mange ulike grener. En grovinndeling av fenomenologien kan ses på som et skille mellom et sosiologisk og et psykologisk, individuelt perspektiv. I det sosiologiske perspektivet, som er oppstått på bakgrunn av tankene til den tyske filosofen og psykologen Schultz (1899-1959), forsøker forskeren å undersøke grupper av individer med et ønske om å forstå hvordan disse bevisst utvikler mening i en sosial interaksjon. I den psykologiske fenomenologien er det individet som står i fokus. Her forsøker forskeren å gripe enkeltmenneskets opplevelse samtidig som at han eller hun prøver å finne ut av hvordan erfaringen av det samme fenomenet oppleves av flere enkeltindivider (Postholm, 2010). I denne avhandlingen, handler det om hvordan kjærlighet oppleves for tre ulike enkeltindivider fra den samme gruppen, barnevernsproffer.

Fenomenologi har utviklet seg til å bli en svært populær filosofisk retning både i Europa og i USA, med økende interesse de siste tiårene av 1900-tallet spesielt innen både samfunnsfag og helsefag. Edmund Husserl (1859-1938) blir sett på som grunnlegger av fenomenologien, og var opptatt av å forstå kunnskap med dens natur og vilkår (Thornquist, 2012). Han ønsket å forstå måten fenomener er gitt vår bevissthet på, da han mente at et fenomen eksisterer i folks *bevissthet* (Postholm, 2010). For å forstå verden, må vi gå nettopp via vår bevissthet. Husserl hevdet at den objektive og subjektive virkelighet er vevet sammen med hverandre, og at den objektive virkeligheten *egentlig* er en subjektiv virkelighet, da måten man oppfatter et fenomen på alltid vil avhenge av subjektet. Sagt med andre ord betyr dette at det som objektivt er til stede og det som eksisterer i forestillingene blir blant sammen og bestemt av subjektets oppfatninger eller meninger (Postholm, 2010). I denne avhandlingen handler det om hvordan barnevernsproffene jeg har intervjuet oppfatter kjærlighet på. Det handler om

hvordan de opplever at kjærlighet viser og uttrykker seg i møte med andre mennesker og deres erfaringer av oppfattet kjærlighet.

Intensjonalitet er et sentralt begrep i fenomenologi. Dette handler om hvordan menneskets bevissthet alltid er rettet *mot noe*, med en bevissthet *om noe*. Det vil si at det ikke er mulig å være bevisst uten å være bevisst *noe*. Fenomenologien brøt på denne måten med en epistemologisk dualisme. Det vil si hvordan man tidligere hadde skapt et skarpt skille mellom subjekt og objekt, er ikke dette mulig i fenomenologien da subjektet og objektet forutsetter hverandre. Sagt på en annen måte, så er det alltid noen (subjektet) som har en bevissthet om noe (objektet), og på den måten er det ikke mulig å skille disse to fra hverandre. Husserl kritiserte tankemåten, slik man kjenner igjen naturvitenskapen for dens såkalte objektive og nøytrale vitenskap, om å skille det erkjennende subjektet fra objektet som skal erkjennes da man alltid vil oppfatte verden *gjennom* ens bevissthet, og ikke uavhengig av den (Thornquist, 2012).

”Slik vitenskap kan ikke fange opp det vesentlige ved mennesket fordi den fjerner subjektivitet og mening og reduserer menneskelige og meningsfylte ytringer til kjemiske og fysiologiske prosesser” (Thornquist 2012, s. 93).

Postholm (2010, s. 42) viser til til Clark Moustakas som forklarer hvordan bevisstheten retter seg mot noe, med et flott landskap:

”Dersom man ser et flott landskap foran seg, vil en mene at dette landskapet eksisterer, samtidig som man har en indre opplevelse av dette landskapet. Fenomenet er opplevelsen av dette landskapet og ikke selve landskapet.”

På hvilken måte denne opplevelsen oppfattes på er avhengig av subjektet som erfarer, personen som ser landskapet. Det avhenger av vedkommende sin erfaringsbakgrunn eller verdier. Dette igjen vil være i stadig utvikling. Etter hvert som man eksponeres for og erfarer et fenomen, vil ens oppfattelse, forståelse og mening for fenomenet være i stadig utvikling (Postholm, 2010). Behovet for å oppleve kjærlighet, spesielt fra våre nærmeste mener jeg at alltid er tilstede, fra dagen vi blir født til dagen vi dør. Hva vi legger i en kjærlighetsfylt handling tenker jeg at vil variere gjennom livet. Det handler

om hvilke erfaringer man gjør seg med ulike mennesker, og hvilke behov man har. Dette forandrer seg fra man er et spedbarn, til man blir barn, ungdom og voksen.

Væren-i-verden og *livsverden* er to andre sentrale begreper i fenomenologien. *Livsverden* er en betegnelse på den verden vi lever i til vanlig og som framstår som normal for oss. Det er den verden som er nær oss og som vi har en umiddelbar fortrolighet til. Det er ikke mulig å eliminere ens livsverden fra forskningen en gjør, da dette er en del av oss som person og blir sett på som vår primære erkjennelsesform. Dette står da i stek motsetning til positivismen som forsøker å eliminere alle slike subjektive elementer. *Væren-i-verden* går ut på å beskrive hvordan vi mennesker lever i verden og er en del av denne. Bindestrekene mellom ordene er med på å understreke denne tilhørigheten og avhengigheten mellom mennesket og verden. Det vil si at verden kan ikke ses uavhengig av mennesket da mennesket lever i verden og skaper en gjensidig påvirkning til verden. Livsverden handler om vår naive og ukritiske holdning til den kjente verden rundt oss. En verden som sjeldent blir satt spørsmålsteget ved, og som man tar for gitt (Thornquist 2012).

Husserl introduserte begrepet *epoché* som betyr ”å sette parentes”. Det innebærer å sette parentes omkring egne interesser for det fenomenet som skal undersøkes. Sagt med andre ord handler dette om å la seg påvirke i minst mulig grad av egne fordommer og kategorier, men la fenomenene i seg selv komme til uttrykk. Å begynne å beskrive et fenomen før man har forstått det som beskrives fullt ut er en fallgrube man lett kan havne i i fenomenologien (Thornquist 2012). Det handler om å bevisstgjøre seg selv sine fordommer og på den måten forsøke å legge de fra seg når man skal forsøke å forstå fenomenet i seg selv.

”I fenomenologi er en interessert i å forstå menneskelige handlinger og begivenheter ut fra aktørenes eget subjektive perspektiv. Ettersom personers meningsunivers er bestemmende for hva de faktisk gjør, det vil si for hvordan de forholder seg til omgivelsene og andre mennesker, undersøker fenomenologisk inspirerte forskere verden slik den erfares og oppfattes av aktørene.”
(Thornquist, 2012, s. 87)

Jeg har måtte sette min før-forståelse i parentes når jeg har skrevet denne oppgaven. I denne undersøkelsen av hva ungdommer som er en del av barnevernsproffene legger i fenomenet kjærlighet, og via deres forklaringer og ord og beskrivelser av erfaringer, vil jeg forsøke å forstå *hva kjærlighet handler om* for disse ungdommene.

Den vanligste måten å samle inn data på i et fenomenologisk studie er gjennom intervjuer (Postholm, 2010). Et av kravene til forskningsdeltakerne må da selvsagt være at de har erfaring med fenomenet som skal studeres. I mitt tilfelle er det at mine informanter (forskningsdeltakere) er eller har tidligere vært en del av barnevernsproffene. Som jeg har sagt tidligere tenker jeg at behovet for kjærlighet er et universalt behov. Det er noe alle har, og som følger en fra fødsel til død. Med bakgrunn i dette mener jeg at alle har egne former for erfaring og tanker knyttet opp mot kjærlighet i møte med medmennesker.

Hvor mange forskningsdeltakere man skal ha med i fenomenologisk studie rår det ulike meninger om. Alt i fra fem til tjuet eller tre til åtte deltakere blir det sagt at man bør holde seg innenfor. Det som bør styre antall informanter er forskningsarbeidets omfang (Postholm, 2010). Jeg startet arbeidsprosessen min med ønske om å intervju 4-6 barnevernsproffer. Dette viste seg å være vanskelig å få gjennomført, som du kan lese mer om under ”min forskningsprosess” fra side 51. Jeg endte opp med å intervju 3 barnevernsproffer. Jeg ser ikke dette som et problem, da dette er en kvalitativ studie hvor jeg ønsker å få innblikk i hva kjærlighet kan bety for barnevernsproffer. Målet i dette fenomenologiske forskningsstudiet er å finne ut av hva kjærlighet betyr for barnevernsproffene ved hjelp av beskrivelsene de gir meg i intervjuene. Intervju som forskningsmetode er en kvalitativ metode. Dette vil jeg presentere nærmere på neste side under ”Kvalitativ intervju”.

2.2. Kvalitativt intervju

Kvale og Birnkmann (2015) beskriver kvalitativt intervju som forskningsmetode. Intervjuet blir i denne sammenhengen betraktet som et håndverk, og forfatterne har et fokus på kunnskapsoppfatninger som påvirker intervjuet og forskningsintervjuet blir

sett på som en sosial praksis som påvirkes av historisk, kulturell og materiell kontekst. Dette fokuset har jeg tatt utgangspunkt i under min forskning.

Kvale og Brinkmann (2015) beskriver forskningsintervjuet som noe som bygger på dagliglivets samtaler, samtidig som at det er en profesjonell samtale. Kunnskap konstrueres i samspill og interaksjon mellom den som intervjuer og den som blir intervjuet. Intervjupersonen bli sett på som et aktivt subjekt, en person med egne meninger, erfaringer og makt for å styre situasjonen. Samtidig er det viktig å være klar over hvordan intervjupersonen også kan påvirkes av omgivelsene sine, slik at det er viktig å tenke gjennom hvordan du som intervjuer kan være med å påvirke intervjupersonen gjennom ordvalg, klesstil, sted for intervju og kroppsspråk, for å nevne noen eksempler. I et kvalitativt forskningsintervju forsøker forskeren å se og forstå intervjupersonens verden, slik han eller hun ser den. Forskeren fokuserer på betydningen av intervjupersonens erfaringer og opplevelser, i stedet for vitenskapelige forklaringer (Kvale & Birkmann, 2015). Jeg ønsker å forstå hva mine informanter (intervjupersoner) legger i fenomenet kjærlighet. Jeg ønsker å ta tak i deres gode og dårlige erfaringer i deres møte med barnevernet. Ved å ta utgangspunkt i disse erfaringene de har med seg, ønsker jeg å få tak i hvilke situasjoner de opplever å bli møtt med kjærlighet for å få et best mulig forståelse av hva kjærlighet betyr for mine informanter.

Det finnes ulike former for intervju, som journalistiske intervju, terapeutiske intervju og forskningsintervju, avhengig av formålet med intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015). Til denne oppgaven vil jeg utføre et semistrukturert forskningsintervju. Denne intervjuformen forstår jeg ut ifra at et semistrukturert intervju går ut på at man har laget seg noen spørsmål som intervjuet skal ta utgangspunkt i, men hvor nye spørsmål kan dukke opp underveis i intervjuet på bakgrunn av hva informanten forteller. Jeg gjennomførte et semistrukturert forskningsintervju da jeg laget en mal for intervjuet med utformet spørsmål som utgangspunkt for intervjuet². Informantene velger selv hva de vil dele med meg, og nye spørsmål som ikke står i intervjuguiden kan dukke opp underveis i intervjuet. Kvale og Brinkmann (2015) påpeker at målet med et semistrukturert forskningsintervju vil være å frembringe kunnskap som er grundig

² Se vedlegg 1

utprøvd. Ved å følge opp det intervjupersonen forteller med å stille kritiske spørsmål for utdyping eller for å få tak i detaljer, kvalitetssikrer man det materialet en får, slik at man er sikker på at man forstår intervjupersonen rett. Dette er viktig for min oppgave som tar utgangspunkt i kjærlighetsbegrepet i sosialpedagogisk arbeid, med utgangspunkt i barnevernsproffene sin forståelse av fenomenet kjærlighet. Det er også viktig å avklare underveis i intervjuet for å forsikre seg om at man har forstått rett, slik jeg gjorde med å stille spørsmål som forsøkte å oppsummere det som intervjupersonen har snakket om. Et eksempel på det var under det ene intervjuet hvor jeg oppsummerer hva informanten så på som viktige aspekter for å bygge en god relasjon. På den måten kan informanten rette på meg med en gang dersom jeg har misforstått eller om jeg ikke har fått med meg alt. Dette er også mulig å gjøre dette i etterkant av intervjuet for å hindre feiltolkninger i å oppstå. Her kommer vi inn på hvordan du har på deg dine personlige ”briller” som påvirker hva du fokuserer på. Dette skal jeg komme tilbake til på side 45.

Historisk sett kan man spore det journalistiske intervjuet tilbake til midten av 1800-tallet. Den gang var det mange negative reaksjoner til å både å intervju og bli intervjuet, da det ble sett på som både nedverdiggende og umoralskt. Siden den gang har mye forandret seg, og jeg tenker det også er mulig å koble sosial og profesjonell status opp mot å bli intervjuet. Både innen for eksempel forskning, journalistikk og talkshow er mange er mer enn villig til å la seg intervju. Kvale og Brinkmann (2015) peker på hvordan Freud og Piaget som to av de mest siterte (psykologer) i vitenskapelig litteratur innen psykologien, nettopp har bygget mye av empirien sin fra intervjuer. Deres funn innen personlighet og barndom har de fått gjennom fortolkninger av intervjuer, noe som har dominert faget i ettertid. Bruken av kvalitative forskningsintervjuer innen samfunnsforskningen har økt siden 1980-årene. Små bærbare båndopptakere og bruk av datamaskiner har lettet arbeidsbyrden drastisk. Kvalitativ forskning er nå gjort seg svært gjeldende innen mange forskningsdisipliner (Kvale & Brinkmann, 2015). Kvale og Brinkmann (2015, s. 30) sier følgende om den kvalitative orienteringen: ”(...) innebærer at oppmerksomheten rettes mot de kulturelle, dagligdagse og situerte aspektene ved menneskelig tenkning, læring, viten, handling og vår måte å forstå oss selv som personer på”. Jeg er ikke opptatt av å finne ut av hvor mange som mener at kjærlighet er viktig i det sosialpedagogiske arbeidet, eller hvor mange som mener at kjærlighet er knyttet til handlinger eller ord. Jeg ønsker å belyse og beskrive fenomenet

kjærlighet. Jeg vil forstå det slik som ungdommene jeg skal intervjuer forstår det. På den måten håper jeg å få et større innblikk i et område jeg ikke kjenner så mye til fra før av, men som jeg mener er veldig viktig å ha med seg i møte med barn og unge innen de sosialpedagogiske profesjonene.

2.2.1. Forskningsintervju sett i et fenomenologisk perspektiv

Det er ulike måter man kan foreta og analysere et intervju på. Innenfor hermeneutisk tradisjon er man opptatt av fortolkning av mening, innenfor diskursanalytisk tradisjon er man opptatt av hvordan språk og diskursive praksiser konstruerer sosiale verdener mennesker lever i, mens innen fenomenologisk tradisjon ligger fokuset på hvordan mennesker opplever fenomener i sin livsverden. Livsverden er en betegnelse på den verden slik vi møter den i hverdagen, slik den fremtrer for oss umiddelbart og uten forklaringer (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg forstår dette som slik vi opplever vår hverdag på, ting vi ikke setter spørsmålstegn ved til vanlig, som hvordan vi ter oss ute blant mennesker på bussen og på butikken. Hva vi forventer å møte oss når vi går en tur i parken eller går på jobb. Dette er hverdagen vi lever i, forutsigbar og fordomsfri.

Da min problemstilling går ut på hva barnevernproffer legger i fenomenet kjærlighet tar jeg et fenomenologisk standpunkt. Jeg ønsker å forstå barnevernsproffer fra deres ståsted med hva de legger i fenomenet kjærlighet, for på den måten å skape en bedre forståelse for hva de forbinder med kjærlighet og hva som gjør at dette er et så brennende tema for så mange av dem.

Fenomenologi har delvis vært en inspirasjon for forskningsintervjuet. Fenomenologi ble en forskningsretning rundt år 1900, grunnlagt av Edmund Husserl (1859-1938) og videreutviklet av Martin Heidegger (1889-1976) som eksistensfilosofi. Fenomenologi var til å begynne med veldig opptatt av bevissthet og opplevelse før den utviklet seg videre til også å omfatte menneskets livsverden. Innenfor kvalitativ forskning, slik min forskning er basert på, beskriver Kvale og Brinkmann fenomenologi som ”(...) *et begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter.*” (2015, s. 45). Dette forstår jeg slik at uavhengig av om jeg er enig eller uenig med mine informanter, så er det

informantenes virkelighet jeg ønsker å få tak i, uten å vurdere om det de forteller meg er rett eller ei.

Når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra intervjupersonenes egne perspektiver, slik som barnevernsproffers forståelse av fenomenet kjærlighet, kan semistrukturerte livsverdensintervju brukes. Se side 39 om nærmere beskrivelse av livsverden. Her søker intervjueren å innhente beskrivelser fra den intervjuedes livsverden med fortolkninger av meningen med fenomenene som beskrives, her; kjærlighet. Det kan likne på en samtale, men har et egent mål, tilnærming og teknikk. Et semistrukturert intervju betyr at det er delvis strukturert med spørsmål som forskeren ønsker å få svar på. Spørsmålene er rettet inn på et tema, men kan forandre seg underveis i intervjuet, det kan komme nye spørsmål, og andre spørsmål kan vise seg å være unødvendige. På denne måten sklir ikke samtalen ut, men holder seg innenfor temaet, samtidig som det er åpent på en slik måte at forskeren har mulighet for å stille nye spørsmål for å følge opp det den intervjuede forteller (Kvale & Brinkmann, 2015).

2.2.2. Ethiske aspekter

Det finnes ulike tekniske momenter man må tenke igjennom på forkant når man skal utføre et forskningsprosjekt. Noen av disse er:

”Hvordan kommer jeg i gang med et intervjuprosjekt? Hvor mange intervjupersoner trenger jeg? Kan intervjuene være til skade for dem som blir intervjuet? Hvordan kan jeg unngå å påvirke intervjupersonene med ledende spørsmål?(...) Hvordan skal jeg analysere intervjuene? Kommer fortolkningen til å bli utelukkende subjektiv? Kan jeg være sikker på at jeg får vite hva intervjupersonene virkelig mener? Hvordan skal jeg rapportere de omfattende intervjuetekstene?” (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 34).

I mitt tilfelle hvor jeg planla å gjennomføre et kvalitativt forskningsintervju, er det få standardregler og prosedyrer som er allment godkjent. Antall intervjupersoner vil avhenge av hvor mange som er villig til å stille opp på intervju. Jeg er ikke interessert i å kvantifisere svarene jeg får, men ønsker å få en litt større og bedre forståelse av mine informanters syn på kjærlighet. På bakgrunn av dette kan det være tilstrekkelig å

intervjue noen få. Det er opp til informantene selv hva de ønsker å dele med meg under intervjuet, og jeg som intervjuer har lite kontroll på informasjonen som kommer fram. På grunn av oppgavens tema og mitt fenomenologiske utgangspunkt, kunne spørsmålene jeg stilte trigge ubehagelige minner som kunne resultere i stress eller annen påkjenning for informantene. For å minske denne påkjenningen var det viktig for meg å trygge informantene på at de bestemmer selv hva de ønsker å del med meg. Dette gjorde jeg blant annet ved at de signerte et informert samtykke³ hvor jeg påpeker at de bestemmer selv hva de ønsker å dele av informasjon, deltakelse i prosjektet er frivillig og samtykke kan trekkes tilbake fram mot prosjektets innlevering. Dette presesterte jeg muntlig før intervjuet startet. For å forsikre meg om at jeg har forstått dem rett, er det viktig å spørre dem om jeg har forstått de rett ved å bruke egne ord til å beskrive det de har sagt, og stille oppklarende spørsmål, slik jeg allerede har sagt noe om over. Kvale og Brinkmann beskriver intervjuforskning som ”(...) *et håndverk som, hvis det blir utført riktig, kan være en kunstform*” (2015, s. 35), og mange metodologiske beslutninger må fattes fortløpende under intervjuet. Jo mer erfaren man er som intervjuperson, jo lettere vil dette bli. Det er også viktig som intervjuer å være mest mulig forberedt på temaet man spør om, slik at man har mulighet for å omfavne temaet og intervjupersonen på en mest mulig omfattende og detaljert måte. Dette gjorde jeg ved å lese meg opp på hvem og hva Forandringsfabrikken og barnevernsproffene var, samt leste meg opp på temaet kjærlighet.

I et forskningsintervju er utfallet av intervjuet og kunnskapen som kommer fram sterkt avhengig av den sosiale relasjonen som oppstår mellom den intervjuede og du som intervjuer. En av intervjuer sin oppgave vil være å skape et rom for den som blir intervjuet som oppfordrer til frihet og trygghet for å snakke, samt ikke snakke. Et etisk problem som kan dukke opp her, er intervjuer sitt behov for å få tak i informasjon, og den intervjuedes behov for å bli beskyttet og respektert for hva den ønsker å dele, slik jeg nevnte i avsnittet over. En utfordring som kan oppstå under et intervju kan være øyeblikket der du som intervjuer opplever å trække over en grense hos den intervjuede hvor bare venner og fortrolige har innblikk. Utfordringen ligger i å kalibrere sosial avstand på en måte hvor intervjupersonen ikke sitter med en følelse av å være et insekt under et mikroskop (Kvale & Brinkmann, 2015). I mine intervjuer opplevde ikke jeg

³ vedlegg 2

som intervjuer at dette var et problem. Dette trenger allikevel ikke bety at informantene sitter med en annen oppfatning. For å forhindre at informantene skulle oppleve at deres personlige grenser ble overskredet forsøkte jeg å være tydelig på at dersom det var noe informanten ikke ønsket å dele under intervjuet så var dette ikke et problem. Det var det allikevel ingen av informantene som gjorde, men en av de viste bekymring for gjenkjennbarhet når hun snakket om sin fosterfamilie. Dette løste seg når jeg forklarte hvordan jeg kom til å anonymisere intervjuet under transkriberingen.

2.2.3. Makt

Maktforholdet mellom intervjuer og informant mener jeg at er viktig å bevisstgjøre seg før man gjennomfører et intervju. Dette handler om hvem som står med makten, hvordan den kan gjøre seg synlig i en intervjusetting, og det viktigste etter min mening går ut på å forhindre at dette maktforholdet påvirker intervjuet i stor grad.

Når man utfører et intervju, oppstår det et sosialt samspill og en sosial verden mellom intervjupersonen og intervjueren. Det er ikke en jevnbyrdig maktrelasjon mellom disse to personene, men et asymmetrisk maktforhold. Det skjeve maktforholdet synliggjøres når man ser hvordan det er den som intervjuer som er den som bestemmer tema for samtalen, det er den som stiller spørsmål og oppfølgingsspørsmål. Sett på en annen måte vil det også si at det er forskeren som bestemmer hva det *ikke* skal snakkes om og hva som *ikke* skal følges opp. I tillegg er det forskeren som avslutter samtalen. Et annet aspekt er at et intervju kan oppfattes som en enveisdialog hvor det er en som spør og en som svarer. Samtalen blir en instrumentell dialog hvor samtalen i seg selv ikke er målet, men det som kommer fram i samtalen av beskrivelser og fortellinger som kan fortolkes og rapporteres. Intervjuet kan også være en manipulerende dialog hvor forskeren prøver å få tak i informasjon som den som blir intervjuet ikke kjenner til. Et femte aspekt innen skjeft maktforhold går ut på at forskeren som regel har monopol på å fortolke intervjupersonens utsagn. Dette maktforholdet kan allikevel utfordres av den som blir intervjuet ved å selv ta forskerrollen med å stille motspørsmål til forskeren, holde tilbake informasjon eller snakke utenom tema. Noen trekker seg også fra intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015). Denne sistnevnte utfordringen har jeg selv fått kjenne på, i form av informanter som har trukket seg på forkant av intervjuet. Jeg tenker det er viktig at jeg som forsker er klar over denne maktubalansen, slik at jeg kan legge ting til

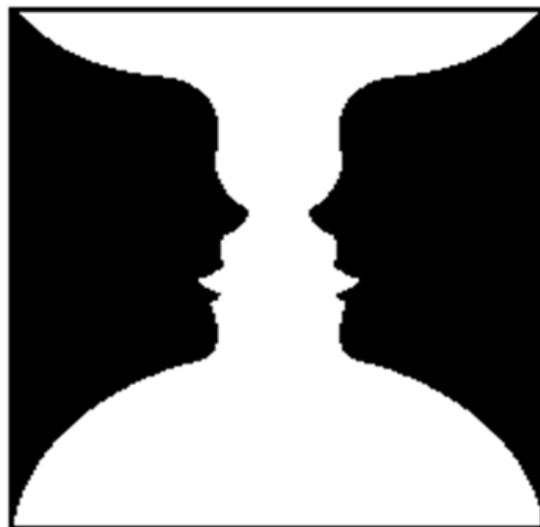
rette for at det skal påvirke intervjuet i minst mulig grad. Det er viktig å kvalitetssikre det jeg har hørt og tolket, slik jeg har nevnt tidligere, ved å vise respekt og dele av meg selv dersom det viser seg å være behov for det.

Når man utfører et intervju er det flere faktorer som spiller inn i forhold til hva du som forsker kan få ut av intervjuet. Sett vekk fra maktrelasjonen, er hukommelsen et annet aspekt her. Når noen blir intervjuet er det mange spørsmål vedkommende skal kunne svare på, og det er ikke alltid like lett å svare på grunn av at man ikke husker en situasjon eller hendelse. Kvale og Brinkmann (2015) refererer til Thomsens og Brinkmanns seks råd til den som skal utføre intervjuer. Disse rådene skal hjelpe deg som intervjuer til å hjelpe den intervjuede i slike situasjoner. Det første innebærer at den intervjuede blir gitt tid til å huske, og samtidig trygget på at dette er helt normalt. Det andre rådet handler om å gi konkrete ledetråder som ”sist du snakket med kontaktpersonen din i barnevernet”. Det tredje rådet går ut på å bruke spesifikk innholdskategorier for å trigge minner, som aktiviteter, personer, og følelser. Å spørre etter aktuelle minner er et fjerde råd. Det femte rådet går ut på å bruke tidslinjer og milepæler, og det sjette og siste rådet handler om å la intervjupersonen fritt fortelle om et detaljert og spesifikt minne. I min erfaring viste det seg at spesielt det første rådet som går ut på å la den som blir intervjuet få tid til å huske, var veldig viktig. Det handler om å la dem få tid til å samle tankene og minnene sine før de gir et svar. Det tredje rådet og det sjette rådet var også to andre råd som jeg opplevde som viktige under mine intervjuer. Jeg brukte spesifikke innholdskategorier som kjærlighet i møte med kontaktperson i barnevernet og hvilke følelser som oppstod med en voksenperson som de opplevde å ha en god relasjon med. Jeg forsøkte også å la informantene mine fortelle fritt når de skulle beskrive kjærlighet i handlinger eller gode eller dårlige relasjoner.

Når man utfører et intervju, er det viktig å bevisstgjøre seg selv i forhold til sine egne holdninger og verdier, da disse kan og vil påvirke ditt fokus og tolkning av empirien (intervjuet). Den danske psykologen Edgar Rubin introduserte den kjente figuren som viser både en vase og to ansikter vendt mot hverandre, se ”figur 1” under avsnittet. Avhengig av fokuset ditt, vil du enten se vasen eller ansiktene. På samme måte som du ser enten vasen eller ansiktene, vil du som forsker også fokusere på ulike aspekter i intervjuet. Som Kvale og Brinkmann (2015) sier, så kan dette bildet også gjenspeile interaksjonen eller kunnskapen som kommer fram i en intervjusituasjon. Ved å fokusere

på ansiktene, kan disse representere *interaksjonen* mellom intervjuer og intervjuperson. Hvis man fokuserer på vasen kan imidlertid intervjuet gjenspeile *kunnskapen* som blir konstruert mellom intervjuer og intervjuperson. Dette kan ses på som intervjuets tosidighet, det vil si den personlige relasjonen som dukker opp, og kunnskapen som produseres (Kvale & Brinkmann, 2015). Etter min erfaring, opplevde jeg at fokuset under selve intervjuet var for det meste på interaksjonen mellom meg og informant. Jeg ønsket at informanten skulle føle seg sett, hørt og respektert under intervjuet, og jeg forsøkte å skape en god stemning. Ved å gjøre dette håpet jeg på at informantene skulle føle seg trygge nok til å dele den kunnskapen og erfaringene de satt inne med, med meg. Under analyseringen av intervjuene, ble kunnskapen som kom fram satt mer i fokus, da jeg forsøkte å lete etter hva det var som kom fram i møtet mellom oss. Se kapittel om ”analyse”, på side 55 for å lese om denne prosessen.

Figur 1: intervjuets tosidighet

2.2.4. Forskningsintervjuets syv faser

Kvale og Brinkmann (2015) presenterer 7 ulike faser for å gjennomføre et forskningsintervju. Disse strekker seg fra det forberedende arbeidet som må gjøres i forkant av intervjuet, til gjennomføring og rapportering av intervjuet. De syv ulike fasene er: tematisering av intervjuprosjektet, design, intervjuet, transkribering av

intervjuet, analyse, versifikasjon og rapportering. Det er disse fasene jeg vil ta utgangspunkt i når jeg presenterer min arbeidsprosess med de forskningsintervjuene jeg har gjennomført for å komme fram til denne oppgaven om kjærlighet i sosialpedagogisk praksis. Dette blir beskrevet nærmere under ”min forskningsprosess” på side 49.

2.2.5. Hermeneutikk

I følge hermeneutisk tradisjon handler læring om fortolkning av mening. Både *samtale* og *tekst* er to sentrale begreper, og forskerens forkunnskaper om temaet er vektlagt. Målet med en hermeneutisk fortolkning vil være å komme fram til en allmenn forståelse for hva en tekst betyr. Begrepet *tekst* har utviklet seg fra å bare omhandle religiøse, juridiske og litterære tekster, til også å omfatte diskurs, slik som samtaleintervju og handling (Kvale & Brinkmann, 2015). Transkriberte intervjuer er et eksempel på en slik tekst.

Hermeneutikkens far, Gadamer (1900-2002) var opptatt av at mennesket bærer med seg sine erfaringer og kunnskaper som det ser og fortolker verden gjennom, og brukte begrepet *fordommer* til å beskrive dette, eller *før-dommer*. I følge Gadamer er forståelse aldri umiddelbar og forutsetningsløs, men fortolkningene vi gjør er betinget av mange forhold som ikke kan redegjøres for på en uttømmende måte. Forståelse relateres både til teksten, objektet eller handlingen som skal forstås, samt du selv som forstår og fortolker (Thornquist, 2012). Her er vi tilbake til det jeg beskrev knyttet til ”figur 1”, om hvor man har fokuset vil gjenspeile seg i hva du ser og hvordan du fortolker noe. Det hermeneutikken her kan hjelpe forskeren med, er å forstå og fortolke situasjonen og utsagnene til den intervjuede ut fra et større blikk enn ”her og nå”. Det handler om å se og tolke utfra historie og tradisjon, og utfra deg selv som forsker (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg tar dette med her fordi jeg mener det er viktig å gjøre rede for noen av mine fordommer som kanskje kan være med på å prege min forskning. Jeg har en bakgrunn som utdannet barnevernspedagog. Min utdanning og erfaring i yrkeslivet vil selvsagt være med på å prege meg som både privatperson og som profesjonell barnevernspedagog. Denne oppgaven er også skrevet med bakgrunn på verdier jeg har som profesjonell. Det at jeg i det hele tatt valgte å ta en bachelorutdanning innen barnevernspedagogikk, og nå en mastergrad innen sosialfaglig arbeid, handler om at jeg har noen grunnleggende verdier i meg og et ønske om å gjøre godt for andre. Dette er

mye av utgangspunktet for min motivasjon til utdanningen min. En annen motivasjon har handlet om at jeg liker å jobbe med andre mennesker, og er nysgjerrig på hvordan andre ser og forstår verden, og jeg ønsker å forstå dem. Jeg har en grunnleggende tro på at alle mennesker er gode, til tross for hva de gjør mot seg selv og andre. Det vil være naivt av meg å tenke at dette ikke vil være med å påvirke meg og denne forskningen jeg har gjort. Samtidig tenker jeg at ved å bevisstgjøre meg selv på noen av disse aspektene, kan jeg lettere forstå min egen tolkning, og lettere skille mellom meg selv og min forskning.

2.2.6. Kritikk av det kvalitative forskningsintervju

Motpolen til det kvalitative forskningsintervju finner man i den positivistiske retningen. Positivismen er preget av kvantitative og målbare data. Nøytralitet er et viktig moment, slik at forskerens egne subjektivitet, interesse og verdier ikke kommer til syne eller påvirker forskningen på noen måte. Det er mulig å skille mellom den klassiske positivismen slik den ble utviklet av Auguste Comte (1798–1857), som ikke strider imot utøvelsen av kvalitative intervjuer, og den restriktive metodologiske positivismen i samfunnsvitenskapene. Den siste har utviklet seg i nyere tid (Kvale & Brinkmann 2015).

Positivismen kom som en reaksjon mot religiøse dogmer og metafysisk spekulasjon, og skulle frambringe bestemte samfunnslover som ga mulighet for sosial styring. Innen den fenomenologiske filosofien erklærte Edmund Husserl at de egentlige positivistene må være fenomenologer, dersom positivisme betyr å være trofast overfor fenomenene. Kvale og Brinkmann (2015, s. 80) sier følgende om den comenteske positivismen:

”Man kan også hevde at den comenteske positivismens krav om å holde seg til iakttatte fenomener, fremfor å innlate seg på metafysiske spekulasjoner om teoretiske størrelser, i høy grad nærmer seg den postmoderne vektlegging av at det er viktigere å holde seg til de observerbare overflatefenomener enn til postulerte dybdestrukturer – her er overflaten blitt det viktige”.

Den andre og nyere varianten av positivismen, slik den er beskrevet i Kvale og Brinkmann (2015), kommer av 1920-årenes winerkrets. Denne vitenskapelige retningen

skulle prege et metodologisk byråkrati i samfunnsvitenskapelig forskning. Byråkratiet preges av "(...) *standardiserte prosedyrer og metoder, lovmessighet, formelle beslutningsregler og upersonlig nøytralitet, skriftlig kommunikasjon og kvantifisering.*" (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 80). Det ble framhevet en "enhetsvitenskap" hvor den vitenskapelige forskningen, uavhengig av hva det ble forsket på, var basert på en felles metode med sine metodologiske regler. Observasjon og fortolkning av data skulle på ingen måte blandes, men tydelig skilles fra hverandre. Forskerens subjektivitet skulle elimineres eller minimeres. Her er det mulig å se hvordan en epistemologi som tar utgangspunkt i eliminering av det menneskelige subjektivitet i forskningen, vil se på det kvalitative intervjuet som uvitenskapelig, da det baserer seg på interpersonlig samspill som skaper rom for subjektive tolkninger.

2.3. Min forskningsprosess

I denne delen ønsker jeg å synliggjøre arbeidsprosessen i min oppgave, fra da jeg fant temaet jeg ønsket å skrive om fram til analysen startet. Dette har jeg valgt å gjøre for å synliggjøre de ulike utfordringene denne prosessen har ført med seg, samt for å vise til hva det er som har ført meg til denne oppgaven jeg nå sitter igjen med.

Jeg startet på masterutdannelsen min høsten 2015. På dette tidspunktet var jeg usikker på hva jeg ønsket å skrive om. Samtidig var ikke dette noe som stresset meg. Jeg tenkte at jeg hadde all verdens tid til å finne ut av dette, og i løpet av et år på skolebenken ville det nok dukke opp noen spennende temaer jeg ønsket å finne ut mer av. Det var akkurat dette som skjedde. I starten av det andre semesteret, i del-emnet *Children, Youth and participation* hadde vi besøk av en gjeng proffer fra Forandringsfabrikken. Det de hadde å si, fikk meg til å tenke og fundere. De snakket mye om kjærlighet, og hva det betyr for de å oppleve å bli møtt med kjærlighet fra de voksne de møter i "systemet". Dette kan være på skolen, i helsetjenestene og i barnevernet. Noen av spørsmålene jeg satt igjen med etter møtet med disse proffene var: *Hva mener disse ungdommene når de sier kjærlighet? Er det mulig å forvente at de profesjonelle skal gi kjærlighet til ungdommer de ikke kjenner? Hvordan kan de voksne vise denne kjærligheten? Hvordan viser man en kjærlighet til noen man ikke kjenner? Handler det om nestekjærlighet og medmenneskelighet? Hvorfor akkurat kjærlighet?* I mai det samme året, skulle vi levere en prosjektskisse som skulle inneholde tema og problemstilling for masteroppgaven vi

ønsket å skrive. Nå var jeg ganske så bestemt på at det var kjærlighet jeg ønsket å skrive om. Det var proffer fra Forandringsfabrikken som introduserte temaet for meg, og det ble naturlig å ta utgangspunkt i barnevernsproffers forståelse av kjærlighet i oppgaven min.

Jeg snakket med en del venner og kollegaer om temaet og fikk mange gode synspunkter på kjærlighet. Disse har jeg hatt med meg gjennom hele prosessen og de har vært med på å forme mitt syn på kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid underveis i hele prosessen. Mens mange jeg har snakket med synes at kjærlighet er et viktig aspekt i det sosialpedagogiske arbeidet, er det også de som uttrykker et syn på at *kjærlighet* ikke hører hjemme i en slik relasjon. Andre begreper disse menneskene bruker for å beskrive relasjonen mellom den voksne og barnet eller ungdommen er blant annet omsorg, nestekjærlighet og medmenneskelighet.

Jeg startet ganske tidlig med å prøve å få tak i barnevernsproffer som ønsket å stille opp som informanter til oppgaven min. Jeg trodde at dette skulle være en enkel sak. Gjennom kontakt med Forandringsfabrikken via kontaktinformasjon jeg fant på nett, ble jeg satt i kontakt med ei veldig behjelpelig dame, som blant annet hjalp meg med å komme i kontakt med barnevernsproffer. Disse igjen var behjelpelige til å koble meg opp med andre proffer som de kjente. Nå høres dette gjerne ut som at jeg hadde veldig mange Barnevernsproffer å velge mellom, noe som dessverre ikke var tilfelle. I en slik prosess jeg har vært gjennom med å finne informanter for å skrive en oppgave, vil man alltid treffe på utfordringer og ofte oppleve at noen trekker seg. Det var flere jeg forsøkte å få tak i via mail som jeg aldri fikk tilbakemelding fra. Andre måtte av ulike grunner avlyse planlagte intervjuer. Jeg fikk til slutt gjennomført intervju med tre barnevernsproffer. Dette syntes jeg var et lavt antall informanter. Jeg mener like fullt at jeg, etter beste evne, har gjort det jeg kunne for å skaffe flere informanter uten hell. Det må også påpekes at i et kvalitativt studie er det ikke viktig med et stort antall informanter da funnene ikke skal kvantifiseres. I dette tilfellet handler dette om at funnene jeg kommer fram til i mine intervjuer ikke skal representere barnevernsproffene som en gruppe. Det er stemmene til tre barnevernsproffer, hvor to av disse er aktive barnevernsproffer på det nåværende tidspunktet. Innsikten som jeg har fått fra disse tre gjennom intervjuene er det jeg jeg skal analysere og drøfte i dette prosjektet. Jeg minner om at problemstillingen min er ”*Hva legger barnevernsproffer i fenomenet kjærlighet*”,

og at intensjonen med prosjektet er å dokumentere og diskutere hva kjærlighet KAN innebære.

Underveis i arbeidet med å få tak i informanter til oppgaven min fokuserte jeg på teoridelen av oppgaven. Selv om dette også har vært en utfordring, har det samtidig vært en spennende del av arbeidet. Litteratursøket, vinklingen av oppgaven, hvilken type teori jeg skulle fokusere på, hvordan vise at dette er relevant i min oppgave var noen av utfordringene jeg stod ovenfor her. Med hjelp av min veileder som hjalp og støttet meg jevnlig, og spesielt i starten av oppgaven, klarte jeg å holde fokus på de ulike aspektene ved teoritilnærmingen. Det var i denne prosessen jeg fant ut at jeg ønsket å fokusere på kjærlighet i form av omsorg og empati. Utfordringen her har blant annet vært å ikke skifte fokus vekk fra kjærlighet, men det å se kjærlighet *i lys av* omsorg og empati.

Utarbeidelse av problemstillingen min har også vært en utfordring. Jeg har hele tiden vært tydelig på hva det er jeg ønsker å skrive om (kjærlighet), og hva jeg ønsket å ta utgangspunkt i (barnevernsproffene), men hvordan formulere problemstillingen, samt å ikke gape over for mye er ofte en utfordring når man arbeider med slike prosjekter. Jeg skal ikke ramse opp alle de ulike formuleringene jeg har vært igjennom for å komme fram til problemstillingen ”Hva legger barnevernsproffer i fenomenet kjærlighet?”, men jeg vil komme med et eksempel for å belyse litt av prosessen knyttet til dette. Jeg hadde først en todelt problemstilling med én hovedproblemstilling og én underproblemstilling i følgende rekkefølge: ”Hva kan det bety for sosialpedagogen å arbeide med kjærlighet?” og ”Hva legger barnevernsproffene i fenomenet kjærlighet?”. I November 2016 presenterte jeg prosjektplanen min for resten av medstudentene. En av tilbakemeldingene gikk ut på at jeg nok gapte over for mye med disse to problemstillingene. Utfallet ble da å droppe opprinnelige problemstillinger, med en liten forandring. Da det blir umulig å finne ut hva alle barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet, og dette ikke var mitt ønske, forandret jeg det til ”barnevernsproffer” i stedet. Tolkningene mine av de tre deltakerne i denne studien framstår dermed som en viktig stemme, blant flere. Den ene av de opprinnelige problemstillingene, ”hva kan det bety for sosialpedagogen å arbeide med kjærlighet”, vil jeg allikevel ta opp i drøftingen som et drøftingsspørsmål.

I november 2016 startet intervjuene. Jeg startet med å gjennomføre et pilotintervju for å øve meg i rollen som intervjuer og for å teste ut noen av spørsmålene mine. Pilotintervjuet mitt ble gjennomført med en barnevernspedagog med arbeidserfaring fra både barneverntjenesten og barnevernsinstitusjon. Det ble i etterkant nødvendig å forandre noen av spørsmålene som jeg ville stille barnevernsproffene i deres intervju. Ulempen med dette var at jeg ikke fikk testet alle spørsmålene i forkant. Men, på grunn av utfordringer knyttet til å få tak i nok barnevernsproffer, valgte jeg å gjøre det på denne måten. Målet mitt var å bli ferdig med intervjuene jeg skulle holde i løpet av november og desember 2016.

2.3.1. Transkribering

Etter jeg var ferdig med pilotintervjuet, startet jeg ganske raskt med å transkribere intervjuet. Da dukket det fort opp et par nye spørsmål på grunn av pauser på lydopptaket, gjentakelser av enkeltord og mange småord og lyder. Trenger jeg å skrive alt dette? Og hvordan gjør jeg det i såfall? Det første lot seg svare på ganske fort. For å få fram nyansene i intervjuet, og for at jeg lettere skal klare å huske tilbake til da det ble sagt, fant jeg ut at alt må med. Alt fra kremter, ”hmm” og latter ble notert. Lengre pauser ble markert med tre punktum etter hverandre. Dette førte til at det tok ganske lang tid å transkribere intervjuet, men nyanser som usikkerhet og glede opplevde jeg at kom bedre fram på denne måten, enn om jeg skulle valgt å utelate dem. Når informanten eller jeg hadde et større trykk på et ord, ble det også markert. Ved å gjøre dette på denne måten, ville det være lettere for meg å huske situasjonen fra intervjuet når jeg i etterkant skulle analysere intervjuene.

I ettertid, under transkribering av intervjuene, la jeg merke til at jeg kunne fulgt opp med mer oppfølgingsspørsmål under selve intervjuene. Dette både på grunn av uklarheter som dukket opp, og ting jeg skulle hatt mer informasjon om. Dette gjorde seg enda mer synlig i analyseringen. Det blir også viktig å gå gjennom intervjuet flere ganger for å forsikre meg om at det jeg har skrevet ned stemmer overens med lydopptaket. Det er mange ord som forsvinner i første runde som jeg må plukke opp i neste runde. Under runde to hvor jeg passer på at jeg får med meg alle pauser og ord, blir det tydelig at det er mye som informantene snakker om som jeg skulle tatt bedre tak

i. En løsning på dette kunne vært å spørre informantene om de var villig til å stille opp på et oppfølgingsintervju, men dette la jeg fra meg på grunn av tidspress.

Etter gjennomføring av det første intervjuet, innså jeg at jeg ønsket å forandre litt på spørsmålene jeg stilte informantene. Jeg ønsket blant annet å få mer tak i hva informantene la i begrepene omsorg og empati. Jeg ønsket også i bedre grad å få tak i ungdommen jeg har ovenfor meg, og ikke bare ungdommen som en ”proff”.

Etter jeg var ferdig med å transkribere andre runde leser jeg gjennom intervjuet å nytt. Denne omgangen markerer jeg ord og setninger som jeg tenker er viktige og som belyser det jeg ønsker å formidle i denne oppgaven. Dette er en prosess jeg gjentok før jeg startet med selve analysen. Dette gjør at jeg skaper meg et bedre bilde av hva informantene formidler. Denne prosessen vil jeg beskrive i neste del av oppgaven, under ”analyse”.

Etter jeg hadde markert det jeg mente var viktige poenger i transkripsjonen, startet jeg å tematisere innholdet i intervjuene. Det vil si at jeg lagde et nytt dokument for hvert enkelt transkribert intervju. Her lagde jeg en tabell med to ”bokser” ved siden av hverandre. I den venstre kolonnen har jeg en kategori som jeg syns er beskrivende for det informanten snakker om i intervjuet, som ”relasjon handler om kontakt og interesse”, og på den høyre kolonnen kopierer jeg inn det som er relevant fra intervjuet. Et eksempel på dette er ”(...) når hun stillet spørsmål så virket det ikke helt som at hun faktisk ville ha et utdypet svar der jeg kunne liksom åpne meg”. Dette gjør jeg med hele intervjuet slik at alt får plass i sin egen kategori. Dette gjorde jeg med alle tre intervjuene. Denne formen for kategorisering av et kvalitativt intervju kalles blant annet for *Den konstante komparative analysemetoden* (Postholm, 2010). Dette kan du lese mer om på side 56.

3. Analyse – kategorisering og tematisering

Analyse betyr i følge Stake (1995) å ta noe fra hverandre (Postholm, 2010).

I denne delen av oppgaven skal jeg vise til hvordan jeg har valgt å gå fram i analyseringen av intervjuene mine, før jeg presenterer selve analysen. Denne analysen som jeg presenterer her, vil jeg i neste del av oppgaven drøftes opp mot teorien fra teoridelen i oppgaven.

I en kvalitativ studie beskrives det som kommer fram i intervjuet før man fortolker og analyserer funnene (Everett & Furseth, 2012). Da problemstillingen min går ut på hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet, vil jeg presentere funnene mine fra mine intervjuer før fortolkningen. Senere i denne delen vil jeg si noe om hvordan jeg har valgt å gjøre dette. Dette gjøres blant annet med å sammenlikne likheter og forskjeller samtidig som man kritiserer og diskuterer de ulike temaene (Everett & Furseth, 2012).

Postholm (2010) viser hvordan forskeren er det viktigste forskningsinstrumentet i kvalitativ forskning. Dette innebærer at forskeren er *i* analysearbeidet. ”*Analysen vil farges av de erfaringer og opplevelser eller subjektive, individuelle teorier forskeren bringer med seg inn i analyseprosessen*” (s.86). Dette betyr at forskeren har en stor jobb med, så langt det er mulig, å møte datamateriale med et åpent sinn. Dette har jeg forsøkt å gjøre blant annet med å bevisstgjøre meg selv mine egne fordommer og erfaringer slik jeg har sagt noe om på side 49.

Postholm (2010) presenterer *Den konstante komparative analysemetoden* som en analysestrategi for å forstå fenomener studert med blant annet en fenomenologisk tilnærming, slik denne oppgaven har. Postholm hevder at denne analysemetoden innenfor *grounded theory*⁴ kan brukes når det er snakk om alle kvalitative studier hvor man i analysen koder og kategoriserer datamaterialet man har innhentet. Analysearbeidet i *grounded theory* er delt inn i tre kodingsfaser, som jeg skal presentere kort hver for seg,

⁴ En metodisk tilnærming som utvikler teori i møte med innsamlet empirisk datamateriale (Postholm, 2010).

før jeg beskriver hvordan jeg gikk fram i min kodingsprosess; åpen koding, aksial koding og selektiv koding. *Åpen koding* handler om å kategorisere fenomener som kommer fram av datamaterialet. I denne kodingsprosessen blir intervjuet (data) delt inn i mindre deler og gitt en kode (navn). Flere fenomen kan få den samme koden i denne prosessen. Disse kodene må igjen grupperes for å bli håndterlig for forskeren i dens videre arbeid. Dette innebærer å kategorisere de ulike kodene i kategorier som dekker ulike fenomener. Det er ulike måter å gjennomføre åpen koding på, som for eksempel å kode hver enkelt setning for seg, hvert avsnitt for seg eller intervjuet i sin helhet (Postholm, 2010).

I den andre kodingsfasen, som kalles for *aksial koding*, blir de ulike kategoriene relatert til subkategorier for at forklaring av fenomenene skal bli mer fullstendige og presise. Målet i denne kodingsfasen er å spesifisere en kategori eller et fenomen ut ifra de ulike forhold som skaper dem (Postholm, 2010).

Den tredje og siste analysefasen, *selektiv koding*, innebærer at forskeren forsøker å finne kjernekategoriene, for så å systematisk relatere den til de andre kategoriene. Denne kjernekategoriene skal representere forskningens hovedtema, som i mitt tilfelle er kjærlighet. I denne fasen skal forskeren samle alle de kategoriene som er dukket opp i analysen skape en fortettet helhet av empirien, i mitt tilfelle, intervjuet eller intervjuene. Det skal samles i en beskrivende tekst (Postholm, 2010).

Når jeg startet prosessen med å analysere, så var dette noe jeg aldri har gjort før, og var veldig usikker på. Jeg har gått en del fram og tilbake mellom den første og andre kodingsfasen slik den er beskrevet over, og måtte forsøkt å føle meg litt fram på hva som ble rett for meg. Når jeg først startet å analysere intervjuene, delte jeg intervjuene inn i ulike kategorier som ” Kjærlighet er komplisert og enkelt- medmenneskelighet” og ” Kjærlighet og etikk og varme”. Disse kategoriene beskriver det informanten har sagt om hva kjærlighet handler om for henne. De ulike intervjuene ble kategorisert hver for seg, og jeg oppdaget at det var mange ulike kategorier som var dukket opp. For å samle kategoriene når jeg skulle samle intervjuene, så laget jeg *hovedkategorier* som ”hva er kjærlighet?” ”hva betyr det å jobbe med hjertet foran?”, og ”hva er omsorg?”. Disse hovedkategoriene kommer av spørsmålene som jeg stilte informantene. Det jeg hadde gjort til nå av analysen, tenker jeg at man kan kjenne igjen i den åpne kodingsfasen, slik

den er beskrevet over. Her startet jeg med å dele data i ulike koder, før jeg grupperte de i større kategorier for å gjøre det mer håndterlig for det videre arbeidet.

Etter at intervjuene var samlet i ett eget dokument og under de samme hovedkategoriene, startet andre fase av kodingen (aksial koding) hvor jeg forsøkte å fortette det som ble sagt inn i nye og mer samlede koder. Dette gjorde jeg ved å kategorisere hvert tema som kom fram i den åpne kodingen, som *”hva betyr det å arbeide med hjertet foran?”* med tilhørende koding *”å være ekte”* og under *”Hva er en god relasjon?”* bruker jeg koding som *”samarbeid”* og *”å bry seg”*.

I siste fase av tolkningen, den selektive kodingen, forsøkte jeg å se med et større sosialpedagogisk blikk hva det var informantene faktisk ga uttrykk for når de snakket om kjærlighet. Det ble etter hvert tydelig at det de snakket om var hvordan man kan *gjøre* kjærlighet, hva som skal til for å kunne gi og vise kjærlighet og hva kjærlighet *ikke* er. Under viser jeg utdrag fra denne fasen. Det er det som jeg har kommet fram til her, som er utgangspunktet for min videre analyse og drøfting.

Postholm (2010) påpeker at den konstant komparative analysemåten, slik jeg har beskrevet de ulike fasene, ikke skal fungere som en satt oppskrift på hvordan man skal analysere en tekst, men forstås som et hjelpemiddel i hvordan det er mulig å ta utgangspunkt i en analyse. De ulike analysefasene kan, og vil mest sannsynlig, også gå inn i hverandre. De er en del av en prosess som går fram og tilbake og som kan starte allerede under intervjuene. For min del, så opplever jeg at analyseprosessen har vært som en spiral. En spiral kan se litt rotete ut i den rette vinkelen (kanskje som en tornado?), men samtidig, så ser man at den går i et mønster, og hele tiden framover når man strekker den ut. Det er slik jeg opplever denne prosessen. Den har tidvis framstått som kaotisk, i den forstand at jeg har sittet med en opplevelse av at jeg ikke vet hva jeg holder på med, og jeg har opplevd at jeg har gått mye fram og tilbake slik en spiral gjør når den går i sirkler. Allikevel går jeg hele tiden framover. Jeg utvikler meg sammen med *”kaoset”*, og klarer etter hvert å se at det er et mønster i det jeg holder på med. For å komme meg dit jeg til slutt kom så måtte jeg starte med å jobbe meg gjennom dette kaoset.

Når man utfører et fenomenologisk forskningsstudie kan målet være å finne essens i en erfaring. Jeg har valgt å vise fram analysen min i form av sitater hentet fra alle intervjuene, plassert under fire ulike kategorier som skal representere det informantene sier noe om. Sitatene er omformulert på den måten at jeg har fortettet det informantene har sagt, tatt vekk en del av de muntlige tilleggsordene som ”ehh”, ”liksom” og gjentakelser. Dette har jeg gjort for at det skal være lettere for leser å forstå hva informantene sier. For at oppgaven ikke skal bli altfor lang, har jeg forsøkt å ta med de mest relevante og beskrivende eksemplene. Jeg har valgt å bruke fiktive navn på sitatene for å beskytte informantene fra å bli gjenkjent. Etter hver underkategori kommer det en liten tekst hvor jeg fortetter det som er kommet fram i sitatene, samt beskriver med egne ord hva som kom fram i helhet. Det som kommer fram av denne analysen, vil jeg i neste del av oppgaven drøfte opp mot teorien jeg har presentert tidligere i oppgaven.

3.1. Presentasjon av analysen

Hva er det barnevernsproffene legger i fenomenet kjærlighet? Det jeg har kommet fram til i min analyse er at kjærlighet handler om fire ulike aspekter. Det handler om (1) å *gjøre* kjærlighet, (2) kjærlighetens forutsetninger, (3) hva kjærlighet *ikke* er og (4) hva kjærlighet er (kjærlighet er skapende).

Jeg vil først presentere ”å *gjøre* kjærlighet”. Da det ikke er mulig å trekke fram alle sitatene som beskriver hvordan man kan *gjøre* kjærlighet, vil jeg trekke fram noen eksempler som jeg opplever at er beskrivende. Etter dette vil jeg si litt mer utgreiende om hva jeg opplever at det å *gjøre* kjærlighet handler om. Dette vil jeg gjøre på samme måte med ”kjærlighetens forutsetninger”, ”hva kjærlighet ikke er” og ”kjærlighet er skapende”.

3.1.1. Å gjøre kjærlighet

”Hvis jeg sitter i armkroken til samboeren min mens vi ser på TV, og han ikke koser meg på armen min eller noe sånn, så trur jeg at han er sur. Og da viser han omsorg når han gjør sånn. Det handler om at du viser at du bryr deg og at den andre personen betyr noe for deg.”
(Kathrine)

”Kjærlighet handler mye om å være seg selv. At du byr på deg selv og at du viser at jeg er her fordi jeg vil, og at jeg liker deg. Å bare vise at du bryr deg med en klem her og der.” (Kathrine)

”For eksempel, når du jobber i slike yrker og møter en ungdom på butikken i din private tid, skal du ikke si sånn ”Hallo!”, men saksbehandleren min ropte ut ”HALLO Kathrine!” på andre siden av butikken. Og sånne ting syns jeg at var veldig greit (...) Det er ikke så farlig liksom. At du er deg selv, det mener jeg er kjærlighet.” (Kathrine)

”Og at de har en sånn søken etter det å forstå deg.” (Hege)

”Det er jo å bli møtt som et medmenneske. Akkurat som du skulle møtt en hvilken som helst annen person.” (Kathrine)

”Jeg kjente det var så godt at hun forstod hvorfor jeg var så sliten. For jeg følte at i fosterhjemmet så var det sånn der ”nå må du skjerpe deg. Ikke sov i timen.” Blablabla. Og de, akkurat som de ikke helt sånn forstod at jeg var veldig sliten, men hun forstod det, for hun sa det: ”Det er ikke rart. Alt det som skjer i livet ditt nå. Jeg hadde vært helt utslitt. Jeg syns det er bra at du bare takler mor di for eksempel”. Litt sånne ting. Og ja, det går jo litt inn i kjærlighet. Og hun viser forståelse og setter seg inn i hvordan jeg har det. Ja, og ser meg oppi det hele.” (Hege)

Når informantene beskriver det jeg tolker som å *gjøre kjærlighet*, opplever jeg at det handler først og fremst om å være ekte i sine handlinger. Det er gjennom disse handlingene kjærlighetens uttrykk kommer til syne. Det blir sagt i andre sitat at kjærlighet handler om å være seg selv. Når du er deg selv, så er du også ekte, og dette sier informantene at de merker. De forteller om ”følehorn” som de har, hvor de merker etter et par sekunder etter de treffer deg for første gang om du er et godt menneske eller om du er et dårlig menneske. De merker om du er en som vil de vel eller ikke. Når du er

deg selv, så er du også ekte i det du gjør og dette sier de at de merker lett. Når du er ekte, så kommer det fram i måten du snakker på, det kommer fram i blikket og i måten du sitter på. Ærlighet blir nevnt som en viktig faktor i det å vise kjærlighet. Det handler om å være ærlig i måten du er på, slik jeg har nevnt i forhold til å være seg selv. Samtidig handler det om å inkludere barnet eller ungdommen i hva som foregår i deres ”barnevernssak”. Dette kan handle om å få ta del i hva som blir skrevet ned, i avgjørelser som skal bli tatt. Det handler om å bli tatt på alvor som et medmenneske og som en aktiv part i ens eget liv.

Å gjøre kjærlighet handler om å møte den andre personen som et medmenneske. Dette kan man gjøre ved å søke etter å forstå barnet eller ungdommen du har foran deg. Det handler om å bli kjent med personen slik han eller hun framstår for deg når du treffer dem, og ikke gjennom andres ord, nedskrevne i for eksempel mapper. Dette handler også om å se den andre for hvem den er, å være ydmyk i møte med disse barna og ungdommene. Si takk når en ungdom deler noe sårt og personlig med deg, ta deg tid til å lytte til hva de har å si og bare ”chille” med dem. Dette kan man gjøre ved å gå på kafé sammen, gå en tur eller bare sette deg ned og snakk med ungdommen eller se en film sammen. Det handler om å vise at du er der for dem, at du er der fordi du ønsker det. Vis at du ønsker å bli kjent med barnet eller ungdommen, vis at du bryr deg. Den ene informanten forteller om hvordan hun opplever en enorm forskjell i hvordan moren og kjæresten viser omsorg til henne på, men begge deler betyr allikevel at de vil henne vel og at de bryr seg. Hun beskriver mor si som ei som ikke er noe flink til å vise omsorg, men at måten hun gjør det på er ved å smile til henne. Når hun ser moren sin smile til henne, så viser hun omsorg til henne. Kjæresten hennes derimot kan vise omsorg ved å stryke henne på armen når hun sitter i armkroken hans. Det denne informanten sier noe om her, slik jeg opplever det, er hvordan ulike mennesker kan vise omsorg på ulike måter, og man må selv være ekte i sin måte å vise dette på. Når du blir kjent med et annet menneske så vil du også lære hva denne personen liker og ikke liker. Da er det lettere å vite hva du kan gjøre for å vise nettopp denne personen at du bryr deg om han eller henne og at personen betyr noe for deg.

3.1.2. Kjærlighetens forutsetninger

”De som skal jobbe i disse yrkene som på institusjon eller i barnevernet skulle på en måte hatt det bygget inn for å i det heletatt kunne jobbe i disse yrkene.” (Kathrine)

”Mitt ønske er at det skulle vært et sånn krav for å bli fagarbeider. At du skulle hatt en eksamen i kjærlighet og omsorg. Tenker jeg. Vi prøver på å få det inn i pensum.” (Siri)

”Det må starte med de nyeste, eller de som holder på å skal bli barnevernsarbeidere. Også må det egentlig nesten gå seg til. Man må bli mer og mer oppmerksom på det. Og lære det fra tidlig alder når du er student liksom. Så blir det mye mer naturlig enn de som kanskje har vært i systemet i 40 år og er veldig bestemt på sitt.” (Siri)

”Kjærlighet handler om å være modig. Noen ganger må du være modig for å vise kjærlighet. Hvert fall hvis det er litt utenfor komfortsonen å gjøre det med noen du ikke har møtt før. Det kan handle om at du kanskje vil stille det spørsmålet, eller du vil si noe, vil gi den klemmen, men ikke helt tør og er redd for at det kanskje blir litt flaut. Og at man derfor er litt modig.” (Hege)

”Men så glemmer de ut at det ikke så mye de alltid trenger å gjøre. Det å faktisk bare bry seg. Det skulle nesten vært en bachelor i å lære å bry seg.” (Kathrine)

”Vi må gjøre det vi kjenner er rett.” (Siri)

”Den kjærligheten vi snakker om er den medmenneskelige kjærligheten som du kan vise til alle rundt deg. Og det er så mange små ting. Du går ikke tom for medmenneskelig kjærlighet om du viser det til barn og ungdommene som du har gjennom jobben din. For viser du kjærlighet til dem får du 10 ganger så mye tilbake.” (Hege)

Kjærlighetens forutsetninger handler om at kjærlighet er noe som man må lære seg, og dette må inn i utdanningen til sosialpedagoger. Mens mange barn lærer hva kjærlighet er og hvordan man kan vise kjærlighet hjemme hos sine foreldre, er det også mange som ikke gjør det, og da er det ekstra viktig at kjærlighet er noe de blir vist av de voksne i barnevernssystemet. Dette er de som har et ekstra ansvar for at barna og ungdommene har det bra hjemme, eventuelt sørge for at de skal få det bra i et nytt hjem. Dersom du gir kjærlighet, blir det også sagt at du får tilbake kjærlighet ti ganger mer. De som ikke tør å gi kjærlighet og ikke tør å gjøre seg selv sårbar, går også glipp av mye. For å vise kjærlighet, betyr det også at man må våge å være modig og gjøre det som kjennes rett. Det handler om å tørre å stille de vanskelige spørsmålene og ta initiativ til å gi en klem til tross for mulighet for avvisning.

En annen forutsetning for kjærlighet er at kjærlighet er noe man må ha bygget inn i seg selv, og dette må som sagt læres på en eller annen måte. For å kunne være egnet til å arbeide med barn og ungdom så må du klare å vise kjærlighet til barn og ungdom. Dersom du ikke klarer det, så er du ikke egnet til å arbeide i dette yrket. Kjærlighet er ikke alltid like lett å forstå hvordan man skal gjøre og hvorfor det er så viktig for nettopp disse barna og ungdommene. Dette er en av grunnene til hvorfor barnevernsproffene jobber med å få kjærlighet inn i utdanningen til de som skal jobbe i barnevernet senere. De sier at det er viktig å starte tidlig med å lære om kjærlighet, da det er vanskelig å lære dem som har jobbet i feltet i mange år. Jo tidligere man lærer om kjærlighet, jo bedre forståelse vil man ha av det. Det kommer fram ønske om eksamen i kjærlighet eller en bachelor i å lære å bry seg. På den måten kan det være mulig å kvalitetssikre at de som utdanner seg som barnevernspedagoger vet hva kjærlighet handler om, og hvordan man kan bruke seg selv og vise kjærlighet til disse barna og ungdommene. Det er også viktig å påpeke at kjærlighet ikke må bli til en ”metode”, men noe som må være forankret i den enkelte sosialpedagog i møte med ungdommen.

3.1.3. Hva kjærlighet ikke er

”Alle har ulike behov, men hvis vi i det heletatt skal komme noen vei, så er folk nødt til å ta av seg denne skuddsikre vesten med kompetanse-drit-og-lort og hive på bakken og være menneskelig. Og vise kjærlighet.” (Kathrine)

”Ordet omsorg er litt delt hos meg. Når jeg tenker på omsorg med kjærlichkeit er det et veldig varmt og trygt ord for meg. Men når kjærlichkeiten ikke er tilstede i omsorgen får du noe helt annet. For eksempel kan det være at du blir passet på og spurt ”Ja, hvordan har dagen din vært”, men uten interesse for å vite svaret føler du deg til bry og litt drit rett og slett, selv om alt rundt deg blir gjort rett.” (Siri)

”Folk får så hetta når de hører ordet kjærlichkeit. For de tenker det handler om kjæresten og familie. De tenker liksom ikke på det med kjærlichkeit og profesjonalitet. Jeg trur de har vanskeligheter med å kombinere disse for de har lært så mye på skolen at profesjonell omsorg handler om at man ikke skal vise følelser og ikke vise samme omsorg som du hadde gjort for ditt eget barn og... men hva hvis det er helt naturlig da? Vi er jo laget for at vi skal bry oss (smiler) holdte jeg på å si.” (Kathrine)

”At de tenker at det er kun det du har med dine egne barn og den næreste familien og sånn. Fordi vi kan alle gi kjærlichkeit til hverandre, uten at det betyr at vi skal klemme hverandre i fosterstilling på gulvet liksom. Det er ikke så dramatisk.” (Siri)

”Alle har noe godt, morsomt og kult inni seg egentlig, men de bare tør ikke. Jeg trur ikke de fleste hadde turt å møtt en ungdom og bare være skikkelig seg selv. De har denne profesjonelle masken på seg. Som å komme inn og bare ”YO”. Det var det en som gjorde med meg en gang. Jeg fikk jo helt liksom ”Hvem er dette?? hvem...?” Det er såne ting som nesten må til.” (Kathrine)

”Og at du ikke tenker så veldig mye på sånn teorier og blablabla og hva andre kollegaer tenker. Men at det du du jobber med hjertet.” (Hege)

”Jeg har litt daddyissues, og når du er en mann på 50 år som skal vise at du er en autoritet (snakker om en miljøterapeut på en institusjon hun

bodde på en periode), så skårer du ikke på det. Du slår ikke på stortromma da for å si det sånn. Hadde de sett meg mer an i forhold til hvordan de skulle tilnærme seg meg, og hvordan jeg reagerte på det de gjorde, noe jeg opplevde at ikke alle gjorde, og dersom om de hadde en innstilling om at vi var like så tror jeg ting hadde vært litt bedre. Jeg er jo ingen ond person.” (Kathrine)

”Hvis du fokuserer mye på å jobbe etter boka, så er ikke det bra. Du merker det på hele kroppsspråket. (...) Når de spør deg om noe, så holder de tilbake. De vil ikke høre svaret, men spør bare fordi det er sånn etter boka. Spør om du har det fint mens de ser seg rundt i rommet. Du er veldig tilbakeholden, noe som stresser oss enda mer. Og da klarer vi ikke å komme oss dit.” (Siri)

”Ungdom som kommer inn i barnevernet bruker ti sekunder før de registerer om du er en dårlig person, om du er en person de kan stole på. Så må på en måte den voksne komme i forkjøpet. Men det er veldig mange voksne. De går veldig mye ut ifra liksom utdanningen sin og dette faglige og kompetanseditt og maslowpyramiden og alt dette her, sant.” (Siri)

Ord som ”rolle”, ”miljøarbeider”, ”skuddsikker vest”, ”profesjonell maske” og ”teorier” dukket opp når informantene forsøkte å beskrive kjærlighet ut fra hva det ikke er. Det handler om å ikke gjemme seg bak teorier og metoder i møte med barn og ungdom. Samtidig som at alle har ulike roller man går inn i når man er sammen med ulike mennesker eller i ulike settinger, så er det viktig at man alltid har med seg selv inn i rollen du går inn i. Når du møter et barn eller en ungdom med en ”profesjonell maske”, så handler det om å gjemme seg selv bak sin utdanning og rolle som en sosialpedagog. Når du gjør dette, så gjemmer du din egen person. Du får ikke vist hvem du selv er, og den personen du sitter ovenfor kan få en opplevelse av at du ikke er ekte og ærlig, og den andre personen blir stresset.

Det er mye som folk flest forbinder med kjærlighet, som informantene mener at ikke er kjærlighet. I det ene sitatet over sier informanten at mange forbinder kjærlighet med det

du har ovenfor dine nærmeste barn og familie. Dette er hun uenig i. Som man kan se i et av de andre sitatene, så trenger man ikke å ”klemme hverandre i fosterstilling”. Kjærlighet er noe annet enn sex og voldsomme handlinger. Det handler om å være der for den andre, å være ekte og ikke holde tilbake. Det blir også sagt at kjærlighet ikke er det samme som omsorg. Omsorg i seg selv handler om å gjøre de ”rette” tingene som å sørge for at barnet har klær og mat, og man spør hvordan den andre har det. Når kjærlighet derimot blir en del av omsorgen, så kommer varmen fram, man holder ikke tilbake og man er ekte.

Den ene informanten beskriver seg selv med ”daddyissues”, og forteller om en miljøarbeider som ikke har klart å møtt henne ut ifra slik *hun* har hatt behov for å bli møtt, nettopp på grunn av sin problematiske fortid med sin egen far. Denne miljøarbeideren har ikke klart å *sett* denne jenta, og hun sitter igjen med en følelse av at det heller ikke ble forsøkt å forstå henne og at hun ble sett på som en likestilt person.

3.1.4. Kjærlighet er skapende

”Så jeg tenker det det er viktig fordi at den jobben her handler om å ivareta. Dere jobber tross alt med andre mennesker sitt liv, og skal i bunn og grunn lage gode voksne av oss. Gode personer. Og den eneste måten å gjøre det på er gjennom å vise kjærlighet. Og vise forståelse på at ting ikke alltid er sånn som det er. Og la oss kjenne på det tenker jeg.” (Siri)

”Omsorg alene er ikke nok da det er mulig å gi omsorg uten kjærlighet. Alle barn trenger kjærlighet, men ikke alle barn vokser opp med foreldre som har så god evne til å vise kjærlighet. Da blir det viktig at et barnevern kan gjøre det. Det er sånn barn kan klare seg.” (Hege)

”Da jeg først startet opp i Forandringsfabrikken kom jeg inn litt som den ”kule typen”. Og der er det sånn at alle klemmer deg, og det er veldig mye kjærlighet. Du er som regel litt sånn skeptisk, men så er det et eller annet med deg som blir litt rørt. Du legger liksom litt vekk, det der litt sånn harde og tøffe, kule for det er en trygg plass. Du er trygg

innvendig, selv om det kanskje tar et par møter før du merker det.”

(Siri)

”Du blir litt mykere. For du blir veldig glad i hverandre, etter hvert.”

(Siri)

”Hva er det verste som skulle skjedd dersom en voksen (barnevernsarbeider) skulle sagt at han eller hun ønsker å gi en klem til en ungdom? Det er ingen som slår. Det verste er at vi kryper oss litt sammen, men innerst inne tenker de fleste at det var faktisk litt godt med den klemmen.” (Siri)

”Hun (kontaktperson i barnevernet) brydde seg veldig mye om hva jeg gjorde, og mine interesser. (...) Og det gjorde det mye lettere at når vi måtte snakke om sånne alvorlige ting, så ble det mye lettere.” (Hege)

”I en god relasjon kjenner jeg først og fremst på skikkelig trygghet. Og du blir veldig knyttet til den personen og du blir veldig glad i den. Kjærlighet er den største og viktigste følelsen som kommer fram i en god relasjon.” (Siri)

Å vise kjærlighet til en annen, har en skapende og utviklende kraft. Som en av informantene sier i sitatet over, er oppgaven til barnevernet at de skal lage gode voksenpersoner av dem. Måten å gjøre dette på er gjennom å vise kjærlighet. Det blir også sagt at kjærlighet er det som gjør at et barn klarer seg i livet. Når man blir vist kjærlighet ovenfor så er det noe som rører seg innvendig. Som det står i det ene over, beskriver hun hvordan hun ble møtt med mye kjærlighet når hun startet opp i forandringsfabrikken, og ble møtt med mye klemmer. Det tok en liten stund, men etter hvert så kjente hun at noe ble rørt innvendig, hun la vekk det harde og tøffe og kjente på en innvendig trygghet.

Når du blir møtt med kjærlighet, gjør det at det blir lettere å snakke om vanskelige ting er det ei av informantene som sier. Denne informanten forteller om hennes forhold til sin kontaktperson i barnevernet. Forholdet var preget av god kommunikasjon og masse

kjærlighet. Kjærligheten kom fram i at kontaktpersonen viste interesse for hennes interesser og hva som foregikk i livet hennes generelt. Hun hadde ikke bare fokus på det som var vanskelig. Hun forteller at kontaktpersonen tenkte ”ut forbi boksen”, og beskriver dette med at de ikke bare var på kontoret hennes å snakket, men kunne også gå turer sammen, gå på kafé, og hun kunne sende henne meldinger om for eksempel om hvordan det gikk med dansingen hennes. Dette gjorde at de fikk en god relasjon, og at denne jenta opplevde det lettere å snakke om de vanskelige tingene i livet sitt.

3.2. Oppsummering

I dette kapittelet har jeg beskrevet hvordan jeg har jobbet med analysen i denne oppgaven, og vist til at jeg har tatt utgangspunkt i den konstante komparative analysemetoden, slik Postholm (2010) beskriver den. Etter endt analyse kom jeg fram til fire kategorier som jeg mener oppsummerer godt hva mine informanter legger i kjærlighetsbegrepet. Disse fire kategoriene er (1) å *gjøre* kjærlighet, (2) kjærlighetens forutsetninger, (3) hva kjærlighet *ikke* er og (4) kjærlighet er skapende. Når jeg oppfatter at informantene mine snakker om ”å gjøre kjærlighet”, opplever jeg at de snakker om konkrete handlinger og om det å være ekte i handlingene man gjør. Kathrine sier følgende: ”*Kjærlighet handler mye om å være seg selv. At du byr på deg selv og at du viser at jeg er her fordi jeg vil, og at jeg liker deg. Å bare vise at du bryr deg med en klem her og der.*” Det er ikke nødvendigvis handlingen i seg selv som kan sies å være kjærlighet. Kjærligheten kommer fram i at man er ekte i den og man virkelig mener det man sier og gjør. Disse handlingene er også handlinger som viser respekt og bygger oppunder et medmenneskelig menneskesyn hvor du viser at du virkelig bryr deg om ungdommen og gjør det du kan for at de skal ha det godt.

Den andre kategorien, kjærlighetens forutsetninger handler om at kjærlighet er noe som man må lære seg. Det er noe man må lære av sine foreldre eller andre omsorgspersoner, og blir du tatt vekk fra disse, er det viktig at ungdommene lærer om kjærlighet fra barnevernet. De som jobber i barnevernet må også lære seg hvordan de kan vise og bruke kjærlighet i møte med disse ungdommene. Siri sier ”*At du skulle hatt en eksamen i kjærlighet og omsorg*”. Samtidig er det viktig å påpeke at kjærlighet ikke må bli til en ”metode”, men må være forankret hos den enkelte sosialpedagogen i møte med ungdommer.

Den tredje kategorien handler om hva kjærlighet *ikke* er. Kathrine sier dette på en god måte ”*Alle har ulike behov, men hvis vi i det heletatt skal komme noen vei, så er folk nødt til å ta av seg denne skuddsikre vesten med kompetanse-drit-og-lort og hive på bakken og være menneskelig.*” Kjærlighet er ikke å jobbe slavisk ut fra metoder og teorier. Når man gjør det, møter man ikke ungdommen på deres premisser, man oppleves man ikke ekte i handlingene sine, men framstår som at man går inn i en rolle og tar på seg en form for ”maske”.

Den siste kategorien, som jeg har valgt å betegne som at kjærlighet er skapende viser til hva det kan bety for en ungdom å bli møtt med kjærlighet fra en sosialpedagog. Kjærlighet er det som lager gode voksenpersoner og det er kjærligheten som gjør at ungdommene klarer seg i livet. Sier sier ”*Dere jobber tross alt med andre mennesker sitt liv, og skal i bunn og grunn lage gode voksne av oss. Gode personer. Og den eneste måten å gjøre det på er gjennom å vise kjærlighet.*”

I neste kapittel skal jeg drøfte problemstillingen min ”*Hva legger barnevernsproffer i fenomenet kjærlighet*”. For å gjøre dette, skal jeg ta utgangspunkt i tre drøftings spørsmål:

- 1) Hvordan favner de ulike kjærlighetsbegrepene om mine fire kategorier?
- 2) Hva kan dette(kategoriene) bety for sosialpedagogen?
- 3) Hvilke konsekvenser kan kjærlighet i Barnevernloven ha for utdanningen av nye sosialpedagoger?

4. Drøfting

I denne fjerde og siste delen av avhandlingen om kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid har jeg forsøkt å drøfte problemstillingen min som er ”*Hva legger barnevernsproffer i fenomenet kjærlighet*”. Her vil jeg minne leser på at jeg har valgt å ta utgangspunkt i kjærlighet som et *fenomen* for å vise til hvordan kjærlighet ikke er noe fast og utvetydig, men at kan forstås ulikt av ulike personer.

For å forsøke å svare på problemstillingen har jeg kommet fram til tre ulike drøftingsspørsmål. Disse er som følgende:

- 4) Hvordan favner de ulike kjærlighetsbegrepene om mine fire kategorier?
- 5) Hva kan dette(kategoriene) bety for sosialpedagogen?
- 6) Hvilke konsekvenser kan kjærlighet i Barnevernloven ha for utdanningen av nye sosialpedagoger?

Jeg tar for meg de tre ulike drøftingsspørsmålene hver for seg, før jeg runner av hele drøftingen og avhandlingen med en avslutning.

4.1. Hvordan favner de ulike kjærlighetsbegrepene om mine fire kategorier?

For å svare på dette spørsmålet, tar jeg utgangspunkt i kjærlighetsbegrepene agape, caritas og eros, hvor alle er ulike varianter av nestekjærlighet. Jeg startet del-kapittelet *kjærlighet*, på side 15, med å si at i sosialpedagogisk arbeid brukes ofte begrepet nestekjærlighet for å beskrive den kjærligheten som kommer fram i møtet mellom sosialarbeider og ungdom. Ungdommene jeg har intervjuet til denne avhandlingen har beskrevet kjærlighet for meg på mange ulike måter. Det jeg endte opp med fra analyseringen av disse intervjuene var fire ulike kategorier:

- Å gjøre kjærlighet
- Kjærlighetens forutsetninger
- Hva kjærlighet ikke er
- Kjærligheten er skapende

Barnevernsproffene som jeg har intervjuet har beskrevet kjærlighet for meg med ord som *varme, ærlighet, å være ekte* og *modig*. Dette er ord de forbinder med sosialpedagoger og andre personer de har gode relasjoner med, som viser kjærlighet i møte med dem. Å beskrive kjærlighet med ord er ikke enkelt, og informantene mine har kommet med mange gode eksempler på hva kjærlighet kan innebære, samt eksempler på hva kjærlighet *ikke* er. Kjærlighet kan man vise med å stryke kjæresten på armen, å rope ut ”HALLO” på matbutikken og ved å vise forståelse. Kjærlighet er derimot *ikke* å snakke til ungdommer på en tillært og unaturlig måte, å ”klemme hverandre i fosterstilling på gulvet” eller å ta på seg en ”skuddsikker vest med kompetansedrit-og-lort”.

Når jeg har skrevet om kjærlighet i denne avhandlingen, har jeg tatt utgangspunkt i kjærlighet i form av nestekjærlighet, eros, agape og caritas. Jeg har også hatt med omsorg og empati, da jeg mener at dette er to relevante begreper som hører til under kjærlighet. Agape, eros og caritas er tre begreper som omfavner nestekjærlighet på ulike måter, slik man kan lese om på side 16 og 17. Nestekjærlighet har jeg brukt for å beskrive relasjonen, forholdet og følelsene som oppstår mellom en sosialpedagog og ungdommen den arbeider med. Jeg mener det handler både om følelser, og om handlinger. Når jeg har intervjuet barnevernsproffer til denne avhandlingen, har de snakket mye om hvordan det er mulig å *gjøre* kjærlighet. Jeg tenker det er mulig å koble det disse barnevernsproffene har sagt om kjærlighet opp mot alle de tre formene for nestekjærlighet. Jeg vil under ta for meg de tre ulike formene for nestekjærlighet (eros, agape og caritas), og se hvordan jeg mener de passer inn i hva barnevernsproffene jeg har intervjuet har sagt om kjærlighet.

4.1.1. Eros

Eros handler om begjæret etter å bli elsket eller å elske, og kan i følge Thrana (2015) kobles opp mot ungdommens behov for å bli elsket. Jeg tenker at barnevernsproffenes engasjement knyttet til å lovfeste at barn i barnevernet har rett på kjærlighet fra de som jobber i barnevernet sier mye om at disse ungdommene har et *behov* de ønsker å få dekket knyttet til kjærlighet. Under ”kjærlighetens forutsetninger”, slik jeg har beskrevet det på side 62, har jeg tatt med eksempler fra intervjuene hvor informantene

sier at de ønsker at de som arbeider i barneverntjenesten skulle hatt kjærlighet innebygget for i det heletatt å kunne arbeide i dette yrket. Andre ting som blir nevnt er at for å kunne arbeide med barn og ungdom skulle det vært et krav om å gå opp til en eksamen i kjærlighet og omsorg. Slik jeg forstår disse ungdommene ønsker de å kvalitetssikre at de som skal begynne å arbeide som sosialpedagoger vet hva kjærlighet er og hvordan det er mulig å *utføre* kjærlighet i profesjonssammenheng. Samtidig så er det viktig å ha med seg det som Forandringsfabrikken sier om at kjærlighet ikke må bli til en *metode* som sosialarbeideren lærer seg å utføre, som en kan lese om på blant annet side 26. Slik jeg forstår dette, så tar det da vekk selve essensen i kjærligheten, og kjærlighetsfulle handlinger ender opp som noe upersonlig. Ut fra hva de tre barnevernsproffene jeg har snakket med har fortalt meg, forstår jeg at dette er et viktig poeng også fra dem. De har et *behov* for å oppleve kjærlighet fra sosialarbeidere, men denne formen for kjærlighet er vesentlig at er *ekte* og *ærlig*. På samme side beskriver jeg en barnevernsinstitusjon hvor de voksne bevisst bruker en metode hvor de tar på ungdommene og sier at de er glad i dem for å bygge gode relasjoner. Dette blir ikke tatt godt imot av flere av ungdommene. De forteller om hvordan de ikke opplever de voksne som troverdige og ekte (Dønnestad & Sanner, 2006). Informantene jeg har intervjuet sier blant annet under ”å gjøre kjærlighet”, på side 59-61, at kjærlighet handler mye om å være seg selv. Når en hel gruppe mennesker utfører de samme handlingene, tenker jeg at det lyser gjennom handlingene at dette ikke er ”ekte handlinger”, i den forstand at det er tillærte måter å være på. Resultatet av dette kan bli avstand mellom ungdom og voksne, slik ungdommene på denne institusjonen beskriver.

Barnevernsproffene jeg intervjuet sier at man ikke skal være så redd for å vise hvem man er, for ved i være ekte i det man gjør og sier viser man kjærlighet. De viser også forståelse for at dette kan kreve mot. I forandringsfilosofien blir kjærlighet beskrevet som noe som *gir mot*. Dette handler om mot til å bli glad i andre og mot til å gi beskjed om urettferdighet og uverdighet (Dønnestad & Sanner, 2006). Ved å være ekte, tenker jeg at man også viser respekt til ungdommen. Man tar ikke på seg en maske, eller en ”skuddsikker vest” eller fronter det man har lært av metoder og teorier. ”*Det er jo å bli møtt som et medmenneske. Akkurat som du skulle møtt en hvilken som helst annen person*” er det en av informantene som sier. Jeg hører at ungdommene her snakker om respekt. Respekt er noe jeg tror alle mennesker har behov for å bli møtt med, og når man ikke opplever å bli møtt med respekt, er det også etter mitt syn umulig å oppnå en

god relasjon. Informantene sier dette på en annen måte. De sier at gode relasjoner oppstår ved at man jobber på team, man bryr seg om ungdommens interesser og man snakker direkte med *ungdommene* i stedet for å gå omveien med å snakke med foreldre eller fosterforeldre. På side 27 presenterer jeg styrkeperspektivet. Jeg mener at man kan finne flere likheter i det å arbeide med et styrkeperspektiv og arbeide med kjærlighet. Begge framhever troen på den andre, se den andre for den en er, og ikke utfra diagnoser og andres beskrivelser, og se den andre personen i et partnerskap. Under ”kjærlighet er skapende”, på side 66, kommer det fram hvorfor kjærlighet er så viktig for barnevernsproffene. Barnevernsproffene uttrykker at det er gjennom å vise kjærlighet man kan lage gode personer. Det er gjennom kjærlighet man kan klare seg i livet, og for de som ikke opplever kjærlighet i hjemmet, blir det ekstra viktig at de får oppleve dette fra ansatte i barnevernet. På side 19 henviser jeg til Alsvåg (2015) som påstår at kjærlighet er et nødvendig fenomen for at et godt samfunn skal opprettholdes. Slik jeg hører barnevernsproffene når de sier at det er gjennom kjærlighet man klarer seg i livet, hører jeg uttrykk for stort behov for å oppleve kjærlighet. Det er her man finner eros slik jeg ser det. Eros kan man finne igjen i alle kategoriene jeg kom fram til i analysen. ”Kjærlighetens skapende kraft” er kanskje den som har mest tyngde i denne sammenheng, da det er her man finner *hvorfor* kjærlighet er så viktig i møte med ungdommer gjennom barneverntjenesten.

Eros forklarer barnevernsproffers behov for kjærlighet, og hvorfor kjærlighet er så viktig for dem. På bakgrunn av det som kommer fram fra barnevernsproffene i denne avhandlingen, viser dette til hvorfor vi som jobber som sosialpedagoger *må* bli flinkere til å vise kjærlighet i vår profesjonsutøvelse.

4.1.2. Agape

Agape handler om den betingelsesløse formen for kjærlighet som man kan finne i for eksempel mor-barn-relasjon, som du jeg har beskrevet på 17. I denne sammenhengen handler det om hvordan barnevernsproffene jeg har intervjuet ser på sosialpedagogenes kjærlighet mot og for ungdommene de møter i sin arbeidshverdag.

Under ”kjærlighetens forutsetninger” på side 62, kommer det fram av intervjuene et ønske om at sosialpedagoger skulle hatt kjærlighet innebygget for å kunne arbeide i

barnevernstjenesten eller på barnevernsinstitusjoner. I de gode relasjonene som ungdommene beskriver, under ”å gjøre kjærlighet” på side 59, kommer det fram beskrivelser om voksne som strekker seg for å hjelpe. Det er voksne som gjør ting de ikke er pliktet til, eller som det ligger forventninger til at de skal gjøre. På side 19 viser jeg til Alsvåg (2015) som påstår at når man uttrykker kjærlighet så krever det at man gjør noe mer enn hva som inngår i yrkesrollen sin. Ut fra intervjuene forstår jeg at dette handler om ting som å kjøre ut og treffe ungdommene med egen bil dersom alle jobbilene er opptatt, sende dem en melding om hvordan norskprøven de gruet seg til har gått, eller å forstå at det er greit å overse leggetider en gang i mellom fordi å kose seg sammen med film en kveld var viktigere. Her beskriver barnevernsproffene hvordan sosialpedagoger kan gjøre kjærlighet i møte med ungdommene. Det handler om å ”jobbe med hjertet foran, og det du kan og har lært i en sekk på ryggen”, slik du kan lese om blant annet på side 20.

Det kommer fram fra intervjuene at det er viktig for disse barnevernsproffene at sosialpedagoger har en *søken* etter å forstå ungdommene de treffer. Det handler om å ha et *ønske* om å bli kjent med ungdommen for å finne ut om hvem denne jenta eller gutten er, og et *ønske* om og behov for å hjelpe. I intervjuene kommer det også fram at kjærlighet ikke trenger å være den form for kjærlighet man føler for sine barn, men at det *kan* være det.

Agape som beskrivende begrep for kjærlighet, mener jeg passer godt til å beskrive hvordan barnevernsproffene jeg har intervjuet ser på kjærlighet. Slik jeg forstår barnevernsproffene i intervjuene, kommer det fram sterke ønsker om at de som jobber som sosialpedagoger skal ha et *ønske* om å gi kjærlighet og de skal klare å vise kjærlighet i handlinger.

4.1.3. Caritas

Caritas er en sammenkobling av agape og eros, som jeg har beskrevet på side 16. Caritas tar seg av en etisk side av kjærlighet som omhandler hvordan du handler (Alsvåg, 2015). Slik jeg forstår caritas tar denne formen for nestekjærlighet seg for en menneskelig form for nestekjærlighet. Caritas tar øye for at mennesket også har et behov for å få noe tilbake når man gir. Den ene barnevernsproffen jeg har intervjuet sier

at dersom man gir kjærlighet til en ungdom, vil man få ti ganger tilbake. Jeg tenker det er viktig å oppleve at man får noe tilbake når man skal gi av seg selv. Når jeg sier ”å få noe tilbake”, tenker jeg at dette kan innebære forskjellige ting. Det kan være at man ser at det man gjør har en positiv virkning, nemlig at man klarer å påvirke et system eller en annen person i en positiv retning, man opplever takknemmelighet, man opplever å få kjærlighet tilbake eller kanskje kjenner man på en god følelse av å ha gjort noe godt. I forandringsfilosofien sin 6.nøkkel, FølelserKontakte, se side 12, blir det påpekt hvordan man ikke skal være redd for å erkjenne at man trenger kjærlighet, og at det er greit å vise kjærlighet selv i seriøse settinger (Dønnestad & Sanner, 2006). Hvis man ignorerer disse aspektene av kjærlighet, blir det vanskelig å arbeide med kjærlighet slik jeg ser det. Jeg tror at det å *gi* og muligheten for å *få* henger tett sammen og er viktig å reflektere over for en sosialarbeider som ønsker å arbeide med kjærlighet.

Forandringsfabrikken sier at når man først starter å gi kjærlighet, vil man aldri ønske å stoppe (Dønnestad & Sanner, 2006). Det kom også fram i ett av intervjuene med barnevernsproffene at vi mennesker er laget for at vi skal bry oss om hverandre, og at mange gjerne føler det naturlig å bry seg og vise kjærlighet til ungdommene de jobber med. Hvorfor skal man da ikke gjøre dette, er det mulig å stille seg selv spørsmål om. Det handler om å kjenne etter i seg selv om hva som føles godt og rett i de ulike situasjonene, og med de ulike ungdommene, og handle utfra dette. En negativ konsekvens av at man holder tilbake, kan være utbrenthet. Dette tenker jeg at henger sammen med en utfordrende arbeidshverdag hvor man møter på mye motstand fra gjerne både ungdom, byråkrati (lover og regler) og tidspress. Disse faktorene sammen med å skulle kjempe mot seg selv og undertrykke den man er, kan føre til at man blir mer sliten enn nødvendig, og kan slik jeg ser det resultere i utbrenthet.

I caritas finner vi barnevernsproffene sin forståelse av hva å arbeide med kjærlighet kan innebære for sosialpedagogen. I kategorien ”kjærlighetens forutsetninger” kan man se dette. Det blir sagt at ved å gi kjærlighet, vil man få ti ganger tilbake, og man kan gå glipp av mye ved å holde tilbake for kjærligheten. Ved å se på ”å gjøre kjærlighet” kommer det fram hva kjærlighet kan gjøre for en relasjon, og dersom kjærligheten forsvinner, kan også den gode relasjonen forsvinne, og dersom den gode relasjonen forsvinner tenker jeg at det blir vanskelig å gjøre en god jobb sammen med ungdommen.

4.2. Hva kan kjærlighet bety for sosialpedagogen?

Under beskrivelsen av min forskningsprosess, på side 51, kommer det fram at jeg i starten av prosessen med å finne problemstilling ønsket å finne ut av hva kjærlighet i profesjonssetting kan bety for sosialpedagogen. Jeg bestemte meg etter hvert for at dette ble for omfattende å ha som problemstilling i denne avhandlingen, men at jeg ville komme tilbake til dette i drøftingen.

Når jeg ser på hva barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet, tenker jeg at det også er viktig å se på hvilke konsekvenser arbeid med kjærlighet kan ha for sosialpedagogen. Det vil si kjærlighet slik barnevernsproffene jeg har intervjuet forstår kjærlighet. Her er det to aspekter jeg vil fokusere på. Det ene er knyttet opp mot den praktiske utførelsen av profesjonen. Det vil si på hvilken måte kjærlighet kan være med på å påvirke hvordan en sosialpedagog arbeider med ungdommer. Det andre aspektet ved hva kjærlighet kan bety for sosialpedagogen knytter jeg opp mot det juridiske. Dette handler om den reviderte Barnevernloven, hvor kjærlighet nå står i loven. Per nå er loven fortsatt bare på høring, og det er ikke fattet vedtak om dette blir den endelige nye Barnevernloven. Jeg vil først presentere drøftingen knyttet opp mot den praktiske utførelsen av kjærlighet i møte mellom sosialpedagogen og ungdommen, før jeg går inn på det juridiske aspektet.

Jeg tar utgangspunkt i utsagnet om at man skal møte barn og ungdom med hjertet foran, og alt man kan av metoder og teori i en sekk på ryggen. Grunnen til dette er at jeg forstår dette som kjernen i Forandringsfabrikken sin filosofi og kjernen i hvordan de ser på kjærlighet. På side 20 beskriver jeg hva som menes med dette utsagnet. Når jeg spurte informantene mine om hva de la i utsagnet ”å jobbe med hjertet foran” fikk jeg til svar av en av dem at ”(...) [det] handler om å gå ut forbi boksen, å gjøre det som vi selv kjenner er rett”. Videre forklares det med at det handler om å gjøre det som er rett, godt og trygt. Det handler om å se ungdommen for den han eller hun er, jobbe for at ungdommen skal ha det godt og bry seg. Ved å se på hvordan jeg har forstått barnevernsproffene slik jeg hører de beskrive ”å gjøre kjærlighet”, er det mulig å finne likhetstrekk med ”å jobbe med hjertet foran”. Å gjøre kjærlighet i den sosialpedagogiske arbeidshverdagen handler om å være ekte, å søke etter å forstå og bli

kjent med ungdommen, å se ungdommen for den han eller hun er og strebe etter at de skal ha det godt.

Dette er, slik jeg ser det, i utgangspunktet enkle grep alle som arbeider med ungdom (samt barn og voksne) kan ta til tross for at man arbeider i en hektisk hverdag. Helt enkelt trenger det allikevel ikke å være. Tidspress, stort ansvar, press fra ledere og tidsfrister kan gjøre det vanskelig å holde fokus på *personen* framfor ”jobben” (med tidsfrister, regler og rapporter) du skal gjøre. Fra egen erfaring som kontaktperson i barneverntjenesten, og fra samtaler med kollegaer, viser det seg at en av de store utfordringene man støter på i dette feltet, er nettopp *tiden*. I en hektisk hverdag hvor du har ansvar for mange barn både gjennom undersøkelser og i oppfølging av familier, er det ikke uvanlig for en kontaktperson å føle at man ikke har *nok tid* til å gjøre det man ”*skulle*” ha gjort. Dette kan handle om ting som å ta den ekstra telefonen til ”Mari”, eller bruke en time eller to på å bare sitte og snakke om ”livet” med ”Markus”. Selv om man kanskje ikke har mulighet til å gjøre dette, så er det allikevel mulig å være fullstendig tilstede når man først er sammen med ungdommene. Det er mulig å inkludere dem i barnevernets tankeprosess og vurderingsgrunnlag, og ta hensyn til deres ønsker og behov for veien videre. Det er mulig å snakke med disse ungdommene om ens egen hverdag, og forklare at til tross for at man ikke har mulighet for å komme så ofte på besøk som man kanskje skulle ønske, så handler det for eksempel om tidspress. Sett ord på at du bryr deg! Kanskje kan du strekke deg litt lenger innimellom for også å vise det. Dette er noen måter jeg tenker at sosialpedagoger som arbeider i barneverntjenesten kan bruke kjærlighet i praksis.

Jeg har i denne avhandlingen tatt utgangspunkt i sosialpedagoger som arbeider med ungdom både i barneverntjenesten og på institusjoner. Derfor ønsker jeg også å si litt om hvordan kjærlighet også kan bukes av en som arbeider på en barnevernsinstitusjon. Når man arbeider på en barnevernsinstitusjon, så har man ikke det samme tidspresset som en som arbeider i barneverntjenesten. Man arbeider også på en annen og mer relasjonell måte enn en kontaktperson. En barnevernsinstitusjon skal fungere nærmest som et hjem for ungdommen, og de som arbeider der skal fungere som omsorgspersoner. Her har sosialpedagogene gode muligheter for å arbeide med kjærlighet, slik jeg forstår barnevernsproffene jeg har intervjuet. En av barnevernsproffene fortalte i intervjuet om en sosialarbeider på en institusjon hun hadde

brukt å bo på tidligere som hadde møtt henne med kjærlighet. Hun beskriver en dag hvor hun var sint på en av de andre beboerne på institusjonen, og hvor denne sosialarbeideren hadde møtt henne på en god måte med å ta henne med seg ut på en gåtur, handlet inn hellegodt og de endte opp med å tilbringe kvelden og natten på sofaen og bare koste seg i hverandres selskap. Her beskriver barnevernsproffen en voksen som kjente henne og visse hvordan hun skulle tilnærme seg henne når hun ikke hadde det så lett, hun visste hva hun synes var kjekt, hun tok seg tid til å være med henne, og var ”rund i kantene” i forhold til faste regler om leggetid. Dette har tydeligvis gjort et inntrykk på denne ungdommen, da det er noe som hun kan se tilbake på som en god stund, og det var tydelig for meg som intervjuet at dette var en person som hun hadde fått et godt forhold til når hun bodde på denne institusjonen, og en relasjon som var fylt med kjærlighet.

Hva kan dette bety for en sosialpedagog? Jeg mener at dersom sosialpedagoger har mulighet til å jobbe med kjærlighet, kan dette være med på å forhindre utmattelse i en tøff og strevsom arbeidshverdag. Dette begrunner jeg i at ved å være ekte med sine følelser, og handle utfra dem, vil man kunne hindre mye følelser i å samle seg opp hos sosialpedagoger som kan resultere i at man blir utmattet og utslitt. På side 19 henviser jeg til Alsvåg (2006) som argumenterer for at dersom kjærlighet utestenges fra den profesjonelle sfære, vil det føre til en utvikling av sentimentalitet og paternalisme, som handler om utøvende makt ovenfor en som ikke har mulighet for å forsvare seg. Da dette ikke har vært et stort fokus tidligere i oppgaven, vil jeg ikke gå nærmere inn på dette. Jeg mener allikevel at det er viktig å ha med seg disse aspektene av kjærlighet når man skal vurdere kjærlighetens rolle i sosialpedagogens arbeid. Jeg mener også at ved å gi kjærlighet, vil man også få kjærlighet tilbake, slik jeg har påpekt på side 75. På side 16, sier jeg at nestekjærlighet handler om å gjøre godt med andre, og at dette i seg selv skal være motivasjon og belønning for å utføre nestekjærlighet. Dette mener jeg at er et viktig aspekt i nestekjærligheten, samtidig som jeg erkjenner viktigheten i å oppleve å få noe tilbake når man gir kjærlighet.

Når jeg her snakker om hva kjærlighet kan bety for sosialpedagoger i praksis, så blir det viktig å trekke inn den moralske og etiske siden av kjærlighet som jeg har skrevet om på side 22-27. På side 22 beskriver jeg etikk som læren om hva som er gode og riktige handlinger, og at det er gjennom etikken man skiller mellom rett og galt.

Barnevernsproffene snakker en del om at de som jobber i barneverntjenesten skal gjøre det de *kjenner er rett*. Eksempel på dette kan man finne på side 62 under ”kjærlighetens forutsetninger”. Det handler om å kjenne etter i seg selv hva en føler er rett å gjøre i den enkelte situasjonen. Moralen kommer så inn i valgene du velger å ta. Her må sosialpedagogen både kjenne etter hva samvittigheten forteller både følelsesmessig og i fornuften. Hvis det i framtiden blir et større fokus på kjærlighet sosialpedagogisk arbeid enn hva det er per dags dato, vil det forhåpentlig bety at sosialpedagoger i større grad kan lytte til følelsene i arbeidet sitt, framfor fornuften. Det betyr ikke at man skal ignorere andre forhold av betydning bare fordi man ”føler” at det er rett. Som utdannet sosialpedagog skal du kunne ta faglige vurderinger i situasjoner, hvor man noen ganger må legge følelser litt til side, og handle ut fra plikt og fornuft. Dette kan være situasjoner hvor man ikke har hjemmel til å utføre en handling. Her er det allikevel viktig å ha med seg at kjærligheten kan man allikevel fronte ved å sette ord på egne følelser og tanker. Dette kan man gjøre ved å fortelle ungdommen hvorfor du velger å gjøre noe på en spesifikk måte, samtidig si noe om hva en egentlig skulle ønske man kunne gjort. På side 23 har jeg vist til Fellesorganisasjonens yrkesetiske grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere, og verdien som omhandler omsorg og nestekjærlighet. Slik jeg vurderer sosialpedagogers arbeidshverdag, er de yrkesetiske retningslinjene viktig å ha med seg i møte med ungdommene. Dette for å best mulig se og anerkjenne ungdommen, som man kan trekke opp mot kjærlighet.

Det andre aspektet jeg ønsker å trekke inn i denne sammenheng handler om Barnevernloven, som jeg har skrevet om innledningsvis på side 6. Dersom det nye lovforslaget for Barnevernloven går gjennom, vil kjærlighet stå i den nye loven. Under § 2 *Barnets rett til omsorg og beskyttelse. Barnets beste*, står det at ”*Barn har rett til forsvarlig omsorg og beskyttelse. Barn bør vokse opp i trygghet, **kjærlighet** og forståelse, og helst i egen familie*” (min utheving) (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 271). Slik jeg forstår dette, vil det si at dem som arbeider med utgangspunkt i Barnevernloven har en etisk og moralsk plikt til å sørge for at barn og unge skal oppleve kjærlighet i hjemmet sitt. Det vil si fra sine biologiske foreldre, fosterforeldre eller ansatte på institusjoner. Kjærlighet vil også bli et fokusområde for de som arbeider i barneverntjenesten, og dermed ikke står i en direkte omsorgsrolle, men slik jeg forstår dette vil deres fokus på kjærlighet være å passe på at ungdommene opplever å få

kjærlighet fra sine omsorgspersoner. Omsorgspersonene på sin side, blir i større grad pliktet til å møte ungdommene med kjærlighet. Dersom dette går gjennom i et lovforslag mener jeg at kjærlighet må inn som tema i utdanningen for sosialpedagoger. Dette skal jeg komme nærmere inn på i neste drøftings spørsmål; ”Hvilke konsekvenser kan kjærlighet i Barnevernloven ha for utdanningen av nye sosialpedagoger?”.

4.3. Hvilke konsekvenser kan kjærlighet i Barnevernloven ha for utdanningen av nye sosialpedagoger

I januar 2017 leverte NOKUT (nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) tilsynsrapporter vedrørende bachelorutdanningene i sosialt arbeid (barnevern, sosial arbeid og vernepleie). Disse konkluderte med at, til tross for at det er mye i utdanningene som er på rett vei, har de også en del utfordringer. Midt i tilsynsprosessen varslet Kunnskapsdepartementet at det vil komme ny og felles rammeplan for bvs-utdanningene (barnevern, sosial arbeid og vernepleie) og nye retningslinjer. Det innebærer at utdanningene må ha klar nye studieplaner som må være klar til høsten 2019 (NOKUT).

Jeg avsluttet sist forskningsspørsmål med å si at dersom det nye lovforslaget til Barnevernloven går gjennom med kjærlighet, mener jeg at kjærlighet må inn som tema i utdanningen for sosialpedagoger. Når det nå skal utarbeides nye rammeplaner og retningslinjer for barneverns pedagogikk-, sosialt arbeid- og vernepleieutdanningene, mener jeg at det da blir viktig at de også tar hensyn til den reviderte Barnevernloven. Som jeg har påpekt tidligere i oppgaven er kjærlighet et vanskelig fenomen å beskrive. Det er mulig å finne definisjoner på kjærlighet, samtidig som utførelse av kjærlighetsfulle handlinger og hvordan folk oppfatter kjærlighet er veldig individuelt. Dette gjør dette temaet så vanskelig å gripe fatt i.

Barnevernsproffene jeg har intervjuet har kommet med ønsker om at alle som arbeider i yrker som på institusjon eller i barnevernet skulle hatt kjærlighet innebygget for å kunne ha disse jobbene. De har kommet med forslag om at det må holdes eksamen i kjærlighet og omsorg. De er tydelige på at arbeid med kjærlighet må starte tidlig og at det må inn i pensum i utdanningene. Slik det er nå, besøker Forandringsfabrikken med proffer ulike omsorgs og utdanningsinstitusjoner, som barnehage og barneskoler og høyskoler og

universiteter, for å løfte fram kjærlighet i arbeid med barn og ungdom. Slik barnevernsproffene ser det, utfra slik jeg forstår dem, er det på denne måten studentene som tar utdanning innen det sosialpedagogiske fagfeltet får ”kjærlighet” som tema inn i utdanningen. Empati er et viktig begrep som man blir kjent med i bvs-utdanningene, og som handler om å sette seg inn i en annens persons situasjon både kognitivt og affektivt, som beskrevet på side 18. Å gjøre kjærlighet, handler mye om empati. Dersom kjærlighet blir tatt vekk fra empatien, er det fare for at empatien blir manipulerende eller fører til handlingslammelse. På bakgrunn av dette, tenker jeg at det kan være naturlig å koble lære om kjærlighet med lære om empati.

Som jeg sa under sist drøftingsspørsmål, tenker jeg at dersom den nye Barnevernloven går gjennom, så plikter omsorgspersoner seg på en ny måte å møte barn og ungdom med kjærlighet. For å gjøre dette på en best mulig måte, er det viktig at man har en felles forståelse for hva dette betyr. En felles forståelse sier jeg med henvisning til sosialpedagoger og barn og ungdom de møter i sitt yrke. Den eneste måten man kan gjøre dette på, slik jeg ser det, er å ha en god dialog mellom utdanningsinstitusjoner og barnevernsproffene. I mitt første møte med proffer fra Forandringsfabrikken, hadde proffene mye fokus på hvor viktig det var for dem å oppleve kjærlighet fra voksne i ”systemet”. Etter et par timer med disse ungdommene, satt jeg fortsatt igjen med mange motstridene følelser knyttet til kjærlighet i en profesjonell relasjon, og mange spørsmål dukket opp i etterkant.

En felles forståelse for hva kjærlighet handler om og en god forståelse for hva kjærlighet kan bety for de ungdommene vi møter i vårt arbeid tar det tid for å få. Derfor mener jeg at det er viktig å bruke tid på å forstå kjærlighet. Det vil si hva det innebærer, hvorfor det er viktig for ungdommene, og hvordan det er mulig å bruke det i det praktiske arbeidet og møtet med barn og ungdom.

I starten av min arbeidsprosess med denne avhandlingen hadde jeg en samtale med en av søsknene mine som uttalte at kjærlighet er ”*kjemiske reaksjoner inne i kroppen som man ikke kan styre*”. Dette var slik mitt søsken forstod kjærlighet, og jeg har ingen rett til å si at dette ikke er rett, nettopp fordi at kjærlighet er subjektivt. Jeg mener at kjærlighet er *mer* enn disse ”kjemiske reaksjonene”, som slik jeg forstår handler om følelsene som oppstår. Jeg mener også at kjærlighet kan man vise og fronte på andre

måter, slik det er kommet fram i denne avhandlingen. For å forstå *hva* kjærlighet kan være, *hvordan* man kan bruke det i profesjonssammenheng og *hvorfor* kjærlighet er så viktig, blir det viktig å lære om dette tidlig i utdanningene til sosialpedagoger. Da det er i Barnevernloven det har vært fokus på å få kjærlighet inn i, er det kanskje ekstra viktig for barnevernspedagogikkutdanningen. Mitt argument handler allikevel om at dette er et viktig kunnskapsfelt uavhengig av hvilken utdanning du har som sosialpedagog. På bakgrunn av dette mener jeg at kjærlighet i profesjonelle relasjoner bør bli en del av alle bvs-utdanningene.

5. Avslutning

”Hva er det barnevernsproffer legger i fenomenet kjærlighet?” er min problemstilling i denne avhandlingen om kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid. Å komme med et kort og tydelig svar på hva dette er, er ikke mulig. Svaret på dette ligger i analysen og i drøftingen. Allikevel vil jeg tekke fram noen aspekter av min forskning helt avslutningsvis som jeg mener er ekstra viktig å få med seg. Kjærlighet er ikke noe stort og komplisert, men kan finnes i alt fra et blick til en handling. Hva som oppfattes som kjærlighet er individuelt. Det er opp til deg som sosialarbeider å bli kjent med den enkelte ungdom for å lære han og henne å kjenne, og utfra dette, møte denne ungdommen for den han og hun er. Når man tar seg tid til å bli kjent med noen, er det kjærlighet i denne handlingen, og når man viser at man har lært de å kjenne, blir dette en bekreftelse av kjærligheten. Det er også viktig å påpeke at det bare er gjennom kjærlighet det er mulig å oppnå gode relasjoner. For at en ungdom og en sosialarbeider skal ha en god relasjon, er det viktig at ungdommen opplever at den voksne oppriktig bryr seg og at ungdommen opplever seg sett av den voksne. Hvordan den voksne gjør dette på er det ingen fasitsvar på. Kjærligheten må komme innenfra den enkelte sosialpedagog i møte med ungdommen. Det er derfor det er viktig å huske at kjærlighet ikke er noe som man kan lære seg som metode, men må vokse fram hos den enkelte. Derfor tenker jeg at det er viktig å lære seg å bli kjent med sine egne ressurser tidlig i utdanningen, for å lære seg hvordan man best mulig kan bruke seg selv som redskap i møte med hjelpetrequende. Jeg vil påpeke også her at det ikke finnes noen automatikk i at det oppstår gode relasjoner selv om sosialpedagogen møter ungdommen med kjærlighet. Innledningsvis, på side 7, skriver jeg at jeg i starten av denne prosessen jeg har vært igjennom for å skrive denne avhandlingen, hadde en hypotese om at de gode relasjonene som oppstår mellom en ungdom og en sosialpedagog er fylt av kjærlighet. Denne hypotesen mener jeg at jeg har grunnlag til å bekrefte.

Ønsket mitt med denne avhandlingen om kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid, er å bevisstgjøre meg selv og mine kollegaer i barnevernvernet og på barnevernsinstitusjoner om hva kjærlighet kan bety for den man møter på i deres arbeidshverdag. Det er ikke sikkert at alle er enig i det jeg har skrevet og påstått gjennom disse sidene, men jeg håper at det jeg har skrevet kan ha bidratt til nye

diskusjoner og kanskje en bredere forståelse for hvorfor kjærlighet er så viktig for barn og ungdom som vi treffer gjennom vårt arbeid.

Helt avslutningsvis vil jeg også minne på at denne oppgaven er skrevet med utgangspunkt i relasjonen mellom sosialpedagoger som arbeider innen barneverntjenesten og på barnevernsinstitusjoner og ungdommer. Allikevel mener jeg at det jeg har skrevet kan trekkes inn i alle mellommenneskelige relasjoner. Enten man arbeider med unge eller eldre, med mennesker i vanskelige situasjoner eller ikke.

Referanser

Alsvåg, H. (2015) Kärlighet. I Gustin, L. W., & Bergbom, I. (Red.). *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (s. 251-263). Estonia: Studentlitteratur

Amundsen, L. & Tjønneland, E. (2009, 14. februar). *Agape: den kristne kjærlighet*. I Store norske leksikon. Lokalisert 9. september 2016, på https://snl.no/agape%2Fden_kristne_kj%C3%A6rlighet

Barnevernsproffene, Sjølbakken, L. & Sanner, M. (Red.). (2009). *Barnevernsproffene. Unge med mye erfaring fra institusjon*. s.l.: Forandringsfabrikken Forlag

Bjørknes, L. E., Delås, G. M., Haaland, J. J., Lone, A., Paulsen, E., Stephens, P., Søndena, K. & Gradovski, M. (2017). *Sosialpedagogikk*. Stavanger: Universitetet i Stavanger

Dønnestad, E. & Sanner, M. (2006). *Håndbok for forandrere. Om verdighet i møte med de som vokser opp og de som vil vokse*. s.l.: Forandringsfabrikken Forlag,

Everett, E.L. & Furuseth, I. (2012). *Masteroppgaven. Hvordan begynne – og fullføre*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Fellesorganisasjonen. (s.a.). *Spør en sosialpedagog!* Lokalisert 18.april 2017, på <https://www.fo.no/barnevernspeagoger/spor-en-sosialpedagog-article8535-143.html>

Fellesorganisasjonen. (2015). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspeagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Lokalisert 12.september 2016, på <https://www.fo.no/yrkesetikk/yrkesetisk-grunnlagsdokument-article227-150.html>

Forandringsfabrikken, (s.a.). *Om Forandringsfabrikken*. Lokalisert 14. oktober 2016, på <http://www.forandringsfabrikken.no/om-oss/>

Garsjø, O. (2001). *Sosiologisk tenkemåte. En introduksjon for helse- og sosialarbeidere*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Hillestad, T. M. (s.a.). *Moralske imperativ*. Stavanger: Universitetet i Stavanger

Irgens, E. I. (2007). *Profesjon og organisasjon. Å arbeide som profesjonsutdannet*. Bergen: Fagbokforlaget

Järvinen, M. (2013). Ett Maktperspektiv på mötet mellan klient ock system. I Meeuisse, A. & Swärd, H. (Red.), *Perspektiv på sociala problem* (s. 281-300). Stockholm: Natur & Kultur

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Kvello, Ø. (2011). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk.

NOKUT (02.02.2017). *Utfordringer for bachelor i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie*. Lokalisert 06. april 2017, på http://www.nokut.no/Utfordringer-for-bachelor-i-barnevern-sosialt-arbeid-og-vernepleie#.WOXoVRBy_oJ

Postholm, M.-B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Saleebey, D. (Red.). (2006). *The Strengths Perspective in Social Work Practice*. (4.utg.). Boston: Pearson/Allyn & Bacon

Schugurensky, D. (2014). *Social Pedagogy and Critical Theory: A conversation with Hans Thiersch*. I *International Journal of Social Pedagogy*, 3(1) (s. 8-14). London: ThemPra Social Pedagogy og Centre for Understanding Social Pedagogy

Søndenå, K. (2017) i Bjørknes, L. E., Delås, G. M., Haaland, J. J., Lone, A., Paulsen, E., Stephens, P., Søndenå, K. & Gradovski, M. (2017). *Sosialpedagogikk*. Stavanger: Universitetet i Stavanger

Thornquist, E. (2012). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget

Thrana, H. M. (2015), *Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*. Upublisert doktorgradavhandling, Høgskolen i Lillehammer, Flisa, Norge

Tjønneland, E. (2011, 13. november). *Fenomen*. I Store norske leksikon. Lokalisert 7. november 2016, på <https://snl.no/fenomen>

Tranøy, K. E. (2016, 23. juni). *Arne Næss*. I Store norske leksikon. Lokalisert 16. mars 2017, på https://snl.no/Arne_N%C3%A6ss

Sosialpedagogikk. (2009, 15. februar). I Store norske leksikon. Lokalisert 7. november 2016, på <https://snl.no/sosialpedagogikk>

Vaagle, S. (1998). Innleiing ved Sveinung Vaagle. I Vaagle, S. (Red.), *Å ta andres perspektiv. Grunnlag for sosialisering og identitet Georg Herbert Mead i utvalg* (s. 7-38). Oslo: Abstrakt forlag.

Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. (Norges offentlige utredninger [NOU] 2016:16). Oslo: Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon

Intervjuguide for ungdom

Spørsmålene vil være et utgangspunkt for en intervjusamtale med ungdommene. De er veiledende i form av at det kan dukke opp andre spørsmål, samt utfyllende spørsmål, avhengig av hva ungdommene forteller. Utgangspunktet til spørsmålene går ut på å få tak i barnevernsproffene sitt syn på kjærlighet og erfaringer, og ikke den intervjuede sine personlige erfaringer og meninger. Det er allikevel noen spørsmål som er rettet direkte mot den intervjuede som person. Dette er spørsmål som omhandler vedkommende sitt forhold til Forandringsfabrikken og Barnevernsproffene, samt vedkommende sitt syn på kjærlighet. Dette skal ikke være persongjenkjennende.

- På hvilken måte ble du kjent med med Forandringsfabrikken og Barnevernsproffene, og hvor lenge har du vært en del av dem?
Hva var det som fikk deg til å bli en proff? Hva appellerte for deg? Hva er det som gjør at du ønsker å være en del av proffene? Handler det om å forandre/ være en del av et fellesskap/ være sammen med likemenn?
- Barnevernsproffene har kjempet for å få kjærlighet inn i loven, og dette har skapt mange reaksjoner. På hvilken måte opplever du å bli møtt når du har snakket med andre om dette?
Er de støttende og forståelsesfulle? Er de kritiske? Hva er de kritiske på? På hvilken måte kan du, om mulig, forstå at folk er uenig i at kjærlighet bør inngå i loven? Hva er det folk er enige i? Får du ulike reaksjoner fra profesjonelle og andre?
- Kan du gi meg et eksempel på en god relasjon mellom en ungdom og en voksen i barnevernet?
Kan du beskrive hvilke følelser som kan oppstå i et slikt samspill? Hvordan vil du beskrive forholdet mellom ungdommen og den voksne? Hva gjør denne voksne som skiller den fra andre voksne hvor denne gode relasjonen ikke er tilstede?
- Kan du gi meg et eksempel på en dårlig relasjon mellom en ungdom og en voksen i barnevernet?
Kan du beskrive hvilke følelser som kan oppstå her? Hvordan vil du beskrive forholdet dem i mellom? Godt/ dårlig/ unaturlig/ uekte? På hvilken måte?
- Hva betyr det å jobbe med "hjertet foran"?
Er det mulig å se at en voksen jobber med "hjertet foran"? Hvordan ser du det/ merker du dette? Hva gjør denne voksne? Hva sier denne voksne? Hva er det den ikke gjør eller ikke sier?
- Hva tenker du som barnevernsproff når jeg sier ordet kjærlighet?
Hvem tenker du på? Hvilke følelser og handlinger assosierer du med begrepet? Hvilke andre ord kan være med på å beskrive kjærlighet- som omsorg, glede, empati, respekt m.m.? På hvilken måte gjør kjærlighet seg synlig mellom en voksen i barnevernet og deg?

- Hører kjærlighet hjemme i relasjon mellom en profesjonell barnevernspedagog/ barnevernsarbeider og barn/ungdom? Om ja/nei, på hvilken måte?
- Hva eller hvem er viktig for deg i livet?
Skole, jobb, familie, venner, tro, osv... Kan du si noe om hvorfor dette er viktig for deg?
- Er det noe annet du føler at jeg ikke har spurt deg om, men som du ønsker å tilføre før vi avslutter?

NB! Når det her er snakk om barneverntjenesten, så mener jeg alle som jobber i barneverntjenesten, samt ansatte på institusjoner.

INFORMERT SAMTYKKE

Jeg er en mastergradstudent i sosialfag ved Universitetet i Stavanger. Jeg skriver en masteroppgave som handler om *Kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid*. Jeg har funnet inspirasjonen til å skrive denne oppgaven fra Barnevernsproffene i Forandringsfabrikken. Målsettingen med denne oppgaven vil være å få kunnskap om hvordan det er mulig å utøve kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid, og hva Barnevernsproffene legger i fenomenet kjærlighet. Jeg er interessert i å få tak i generelle erfaringer og barnevernsproffenes synspunkt. Hva du ønsker å dele av personlige erfaringer er valgfritt.

Jeg ønsker å samle inn data ved individuelle intervju. Jeg vil ta intervjuene opp med lydopptaker, og deretter transkribere intervjuene på PC. Som forsker har jeg taushetsplikt, og alle data (intervjuene) vil bli behandlet konfidensielt. Datamaterialet vil bli anonymisert og slettet ved prosjektets slutt, senest utgangen av 2017.

Deltakelse som informant er frivillig, og du kan trekke tilbake samtykket når som helst fram mot prosjektets innlevering, mai 2017.

Har du spørsmål vedrørende prosjektet eller intervjuet, ta gjerne kontakt via telefon eller mail.

Takk for at du ville stille opp som informant i min forskningsstudie om kjærlighet! På denne måten bidrar du til å skape mer kunnskap rundt et tema som er lite forsket på, men som er veldig aktuelt.

Beste hilsen

Nanna Ingersdatter Carlsen
Mastergradstudent ved Universitetet i Stavanger
E-post: nanna_ic@hotmail.com

Informert samtykke

Jeg ønsker å ta del i forskningsprosjektet "*Kjærlighet i sosialpedagogisk arbeid*", og er innforstått med opplysningene som står beskrevet over.

Sted, dato

Underskrift